

ชื่อการศึกษา คั่นคว่ำอิสระ ผลของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้ศึกษา นางสาวจิรพรรณ ยมขวัญเมือง **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ภณิดา มาประเสริฐ **ปีการศึกษา** 2547

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 48 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาประเทศของเรา เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ การสอนแบบสืบสวนสอบสวน มัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระประเภทงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ภณิดา มาประเสริฐ รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้แนวคิด คำแนะนำ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และติดตามการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิด จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทรา ทองสมัคร ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ จนทำให้งานศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ชวน เพชรแก้ว รองศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี นายวิรัช เสวตศิลป์ ผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี นางเพียงพรรณ ศิริกิจพุทธศักดิ์ อาจารย์ 3 โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ และให้คำแนะนำ ในการแก้ไขเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 พร้อมทั้งคณะครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล

คุณประโยชน์และความดีที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ขอเป็นสิ่งบูชาเพื่อระลึกถึงพระคุณของบิดามารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีต่อผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระ

จิรพรรณ ยมขวัญเมือง

พฤศจิกายน 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน	6
ความเป็นมาของวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน	6
ความหมายของวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน	7
วัตถุประสงค์ของวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน	9
รูปแบบวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน	10
ขั้นตอนการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	22
รูปแบบการวิจัย	22
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	23
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	23
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	24
การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
การวิเคราะห์ข้อมูล	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	28
ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน	28
ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนของ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 3	29
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	32
สรุปการวิจัย	32
อภิปรายผล	33
ข้อเสนอแนะ	35
บรรณานุกรม	37
ภาคผนวก	42
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	43
ข ตารางวิเคราะห์กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน	45
ค การจัดหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย	48
รายชื่อหน่วยย่อยในหน่วยการเรียนรู้	49
ผังบูรณาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย	50
ง การจัดการเรียนรู้ หน่วยย่อยที่ 1 ถิ่นศรีวิชัย	51
ผังบูรณาการหน่วยการเรียนรู้	52
ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้	53
ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	55
แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน	57
จ การจัดการเรียนรู้ หน่วยย่อยที่ 2 ความเจริญของศรีวิชัย	73
ผังบูรณาการหน่วยการเรียนรู้	74
ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้	75
ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	80
แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ฉ การจัดการเรียนรู้ หน่วยย่อยที่ 3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน	99
ผังบูรณาการหน่วยการเรียนรู้	100
ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้	101
ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	105
แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน	107
ช สื่อสิ่งพิมพ์ในแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 - 3	118
ซ ภาพประกอบการจัดการเรียนรู้	129
ฌ การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	135
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน	136
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน	146
คะแนนผลสัมฤทธิ์ระหว่างก่อนเรียน - หลังเรียน	156
ค่าความจริงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน - หลังเรียน	160
ค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน - หลังเรียน	162
ประวัติผู้วิจัย	164

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน	28
ตารางที่ 4.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนของ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	29
ตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนของ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	30
ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนของ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	31

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1	ขั้นตอนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน	17
------------	------------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในโลกยุคปัจจุบันมาก พร้อมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคน

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543:1-2) โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามสถานการณ์จริง เพราะเมื่อสถานการณ์จริงจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มนุษย์ก็อยู่ในการเปลี่ยนแปลงนั้น จึงต้องเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงนั้นให้ รู้พอ รู้ทัน รู้เผชิญ และรู้การจัดการระบบชีวิต และสังคมให้อยู่ในดุลยภาพในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็น ตัวตั้งหรือยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : ก)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 22 ระบุว่าจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งจากมาตรา 22 นี้ หมายถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และมีปฏิสัมพันธ์

กับบุคคลหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ โดยครูเป็นผู้วางแผนร่วมกับนักเรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นท้าทาย ให้กำลังใจช่วยแก้ปัญหา และชี้แนะแนวทาง การแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้ ผู้เรียนเป็นรายบุคคล (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543:62- 63)

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน หลักสูตรจึงต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจ และเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอน และประเมินกระบวนการสอนของตน เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (กรมวิชาการ 2545 : 1 – 2) นอกจากนี้ หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุข และความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจ และเร้าใจให้ผู้เรียนมากที่สุด มีความรู้สูงสุด มีความเข้มแข็ง สนใจ มีประสบการณ์ มีความมั่นใจให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ตลอดจนได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้ อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 28)

สังคมศึกษา เป็นแหล่งวิทยาการที่รวมความรู้ และปัญหาทั้งหลายของโลกมาให้ผู้เรียนได้ศึกษา แหล่งความรู้ที่สำคัญของวิชาสังคมศึกษา คือ มโนคติ และหลักการในสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่ทำให้เข้าใจความเป็นไปในโลก เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และเข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม วิธีการที่ใช้ในการศึกษาสังคมศึกษา จึงมีรูปแบบที่เน้นปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมากขึ้น การอภิปราย ซักถาม ให้ผู้เรียนเป็นผู้สืบค้นความรู้ด้วยตัวของเขาเอง (นาตยา ปิณฑานนท์ 2536 : 64)

การเรียนการสอนด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หรือการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะการสอนด้วยวิธีสืบสวนสอบสวนเป็นการเรียนรู้โดยวิธีการให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ โดยใช้ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับมาจากความคิดและการแสวงหามาด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำของครูผู้สอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543:118) และเป็นการสอนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง ผลของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2

จังหวัด สุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและเพื่อให้นักเรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองที่มีบทบาทสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นระยะเวลาานนับพันปี

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาประเทศของเรา รหัส ส 31101 เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

3. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนในรายวิชาประเทศของเรา รหัส ส 31101 เรื่องอาณาจักรศรีวิชัย ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน สุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 417 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 48 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย

4.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ในรายวิชาประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101 ใช้เวลาทดลองทั้งหมด 8 ชั่วโมง ประกอบด้วยเนื้อหาและจำนวนชั่วโมง ดังนี้

4.3.1 ถิ่นศรีวิชัย	2 ชั่วโมง
4.3.2 ความเจริญของศรีวิชัย	4 ชั่วโมง
4.3.3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน	2 ชั่วโมง

4.4 ตัวแปรที่ทำการวิจัยได้แก่

4.4.1 ตัวแปรต้น

- วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน

4.4.2 ตัวแปรตาม

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอาณาจักรศรีวิชัย

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method) หมายถึง การเรียนรู้โดยวิธีการให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าหาคำตอบจากข้อมูลต่าง ๆ แล้วสรุปเพื่อตอบข้อคำถาม หรือข้อสงสัยที่ครูเป็นผู้ถาม หรือเป็นผู้กระตุ้น ทำให้นักเรียนรู้จักวิธีการหาคำตอบด้วยตนเองอย่างมีระบบ โดย JAMES A. BANKS กำหนดขั้นตอนไว้ ดังนี้

- 1) ปัญหาและเรื่องราวที่เกิดขึ้น
- 2) ตั้งปัญหา
- 3) ตั้งสมมติฐาน
- 4) นิยาม – ความหมาย
- 5) รวบรวมข้อมูล
- 6) ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล
- 7) ทดสอบสมมติฐาน
- 8) สร้างข้อมูลหรือข้อสรุป

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่นักเรียนได้รับจากการเรียนการสอน เรื่องอาณาจักรศรีวิชัย โดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน

5.3 อาณาจักรศรีวิชัย หมายถึง อาณาจักรโบราณ ตั้งอยู่ในดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่คาบสมุทรภาคใต้ของประเทศไทยและรวมตลอดลงไปจนถึงมาเลเซีย สิงคโปร์ และหมู่เกาะต่าง ๆ ของประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบันในช่วงเวลาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 13 – 17

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในรายวิชาประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101 เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย
- 6.2 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 6.3 เพื่อให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีทักษะการคิด และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “ผลของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัด สุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาเรียบเรียงตาม หัวข้อต่อไปนี้

1. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
 - 1.1 ความเป็นมาของวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
 - 1.2 ความหมายของวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
 - 1.3 วัตถุประสงค์ของวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
 - 1.4 รูปแบบวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
 - 1.5 ขั้นตอนการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
 - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method)

การสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีชื่อเรียกแตกต่างกันหลายชื่อ เช่น การสอนแบบสืบสวน การสอนแบบสอบสวน การสอนแบบสืบสอบ การสอนแบบสืบเสาะ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การสอนแบบสืบค้น ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกัน สำหรับการวิจัยนี้ ใช้คำว่า การสอนแบบสืบสวนสอบสวน ซึ่งประกอบด้วยเอกสาร และวรรณกรรม ดังนี้

1.1 ความเป็นมาของวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

การสอนแบบสืบสวนสอบสวน เริ่มขึ้นที่รัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ.1957 อันเป็นระยะแรกที่สหรัฐอเมริกากำลังตื่นตัว เพราะพบว่ารัสเซียมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มากกว่า ถึงขั้นส่งจรวดขึ้นสู่อวกาศสำเร็จ จึงทำการปรับปรุงวิชาการทางด้านคณิตศาสตร์

และวิทยาศาสตร์กันอย่างกว้างขวาง โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านการศึกษาและวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาการสอนให้ดีขึ้น (สันต์ ธรรมบำรุง 2523 : 98)

วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ได้พัฒนามาจากแนวคิดของวิธีการแก้ปัญหาตามปรัชญาและจิตวิทยาทางการศึกษาทางปฏิบัติการณ์นิยมหรือประสบการณ์นิยม (Experimentalism) ของ ดิวอี้ (John Dewey, 1859 - 1952) ซึ่งมีขั้นตอนการสอนคล้ายคลึงกัน (หทัย ต้นหยง 2525 : 268-269) โดยนักปรัชญาการศึกษากลุ่มพิพัฒนนิยม (Progressivism) ได้ริเริ่มวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน เพื่อต่อต้านแนวคิด และวิธีการศึกษาดั้งเดิมที่เน้นแต่เนื้อหา สอนแต่ท่องจำ ตัดขาดโรงเรียนจากสังคม ไม่คำนึงถึงความสนใจของเด็กและพัฒนาแต่สติปัญญาเท่านั้น ปรัชญาของการศึกษากลุ่มพิพัฒนนิยมนี้ เฟื่องฟูมากในระหว่าง ปี ค.ศ. 1910 – 1950 (ไพฑูริย์ สินลารัตน์ 2525 : 81) ต่อมานักปรัชญาสังคมศึกษากลุ่มสังคมประสบการณ์นิยม (Social experimentalism) ได้พัฒนาวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน ในวิชาสังคมศึกษา นักการศึกษากลุ่มนี้ เชื่อว่าโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม คือ มุ่งให้การศึกษากลายเป็นเครื่องมือพัฒนาสังคม พัฒนาการเมือง และพัฒนาเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กัน การจัดการศึกษาจะเน้นที่ความรู้วิชาการเพื่อพัฒนาสติปัญญา กระบวนการเรียนจะเรียนเป็นกลุ่ม ทำงานเป็นคณะ นักเรียนต้องเรียนเนื้อหา ความรู้ ค้นคว้าและรู้วิธีพิสูจน์ความรู้เหล่านั้นว่าเชื่อถือได้เพียงใด วิธีสอนใช้การทดลองเป็นกลุ่ม การอภิปรายเป็นกลุ่ม ร่วมมือคิดค้นแก้ปัญหา (นาตยา ปลั้นธนานนท์ 2526 : 50 – 51)

1.2 ความหมายของวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

กรมวิชาการ (2527 : 93) ได้ให้ความหมาย และอธิบายเกี่ยวกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ไว้ดังนี้ การสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง สร้างนิสัยให้ผู้เรียนเป็นคนช่างคิด รู้จักซักถามและแก้ปัญหา การสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นวิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักจิตวิทยา ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้นและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 118) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method) หมายถึง การเรียนรู้โดยวิธีการให้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจ โดยใช้ความรู้ที่ ผู้เรียนได้รับมาจากความคิด และการเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำของครูผู้สอน

เฉลิม มลิตา (2523 : 188) ได้กล่าวถึงการสอนแบบสืบสวนสอบสวนว่า หมายถึง การคิดค้นเสาะแสวงหาความจริง โดยการใช้ความคิดอย่างรอบคอบเฉลียวฉลาด ประกอบกับการใช้เหตุผล ทำการวิเคราะห์วิจัย และประเมินค่า เพื่อให้ได้ข้อสรุปโดยการสังเคราะห์ข้อเท็จจริง

(คือธรรมชาติของเหตุผล และความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล) เข้ากับแนวความคิดของผู้เรียนเกิดเป็น concept และหลักการ สิ่งที่เกิดขึ้นโดยการค้นพบนี้จะเป็นแนวทางประกอบการสืบสวนสอบสวนสิ่งหรือหลักการที่ยุ่งยาก และสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นได้

วารี ธีระจิตร (2534:76) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง การสอนที่เน้นกระบวนการคิดสืบสวนเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถาม หรือตั้งสมมติฐานขึ้นมา เมื่อพบกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา จะมีการทดสอบคำถาม หรือสมมติฐานที่ตั้งขึ้นโดยให้นักเรียนใช้ประสบการณ์ หรือความรู้เดิมกับกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลมาประกอบในการทดสอบ

วีระยุทธ วิเชียรโชติ (2539:21) ได้ให้ความหมายของกระบวนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนว่า เป็นกระบวนการหาความจริง และวิธีการแก้ปัญหาด้วยการตั้งคำถาม ในแนวกระบวนการวิธีวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลก และทางธรรม เพื่อนำไปสู่การควบคุมสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ทั้งในด้านจิตใจ ทางสังคม และ ทางวัตถุ

ชาติรี เกิดธรรม (2543 : 22) ได้กล่าวว่า วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นวิธีสอนที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางความคิด หาเหตุผล จะค้นพบความรู้ หรือแนวทาง แก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง โดยผู้สอนตั้งคำถามประเภทกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิด หาวิธีการแก้ปัญหาได้เอง และสามารถนำวิธีการแก้ปัญหามาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นวิธีสอนที่เน้นความสำคัญของนักเรียน หรือยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ทิสนา เขมมณี (2545 : 140) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสวนสอบสวน ว่าเป็นการดำเนินการเรียนการสอน โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เช่น ในด้านการสืบค้นหาแหล่งความรู้ การศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุปข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ซุกแมน (Suchman, 1962 : 1) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนแบบสืบสวนว่า การสอนแบบสืบสวนสอบสวนส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการค้นคว้าและสืบสวนหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความคิดอย่างมีเหตุผล การสอนแบบนี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้มากกว่าการสอนที่ครูเป็นผู้บอกให้ทั้งหมด หรือมากกว่านักเรียนไปเรียนเองตามตำราอย่างเดียว ผู้เรียนมีอิสระในการหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความสามารถ เป็นการสอนที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการค้นคว้าหาความรู้ได้เป็นอย่างดี เพราะนักเรียนสนุกสนานสามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างอิสระ และความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนจะมีคุณค่า มีความหมายสำหรับเด็กมากกว่าความรู้ที่ได้จากคนอื่นบอกให้จำ เพราะว่าเป็นผู้

ค้นพบความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ความรู้ที่เกิดขึ้นด้วยวิธีนี้จะฝังแน่นและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน
ได้นาน

ซันด์ และ โทรวบริดจ์ (Sand and Trowbridge, 1967 : 73) ได้นิยามการสอนแบบ
สืบสวนสอบสวนว่า เป็นการค้นคว้าหาความรู้ หรือความจริงโดยเน้นที่วิธีการหาความจริงมากกว่า
อ้างความจริง ซึ่งเป็นผลมาจากการค้นคว้าสิ่งสำคัญในการสอนแบบนี้คือ ครูจะต้องบอกให้นักเรียน
รู้จักวิธีการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าการสอนแบบสืบสวนสอบสวนนี้ มีความสัมพันธ์ในรูปแบบการสอน
เป็นการสอนที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา มุ่งให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบด้วย
ตนเอง โดยใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์ ซึ่งครูจะเป็นผู้เร้า เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย
ช่วยจัดสถานการณ์และอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการแก้ปัญหา และอาจร่วมมืออภิปรายกับนักเรียน
เพื่อให้นักเรียนได้มีโน้มน้าที่ถูกต้อง

จากความหมายของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า
การสอนแบบสืบสวนสอบสวน คือ การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดย
การค้นหาคำตอบจากข้อมูลต่าง ๆ แล้วสรุปเพื่อตอบข้อคำถาม หรือข้อสงสัยที่ครูเป็นผู้ถาม หรือ
เป็นผู้กระตุ้น ทำให้นักเรียนรู้จักวิธีการคิดหาคำตอบอย่างมีระบบ

1.3 วัตถุประสงค์ของวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 118 – 119) กล่าวว่า
วัตถุประสงค์ของวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนมี ดังนี้

1.3.1 เพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการสืบสวนสอบสวน (Inquiry) โดยอาศัย
กระบวนการซึ่งรวมเอาความรู้ที่เกี่ยวกับความคิดรวบยอด ค่านิยม และความคิดอย่างมีเหตุผลใน
การนำไปใช้ เพื่อได้ตอบและแก้ปัญหาได้

1.3.2 เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหา และรวบรวมข้อมูลมาประกอบการพิจารณา
เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ และการปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งในแต่ละครั้ง

1.3.3 เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียนให้สามารถรวบรวมกฎเกณฑ์ และใช้เป็น
เครื่องมือในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.4 เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถเตรียมพร้อมที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
ในการดำเนินชีวิต โดยสามารถคาดคะเนผลที่เกิดขึ้น จากแนวทางเลือกแต่ละทางได้ผิดพลาดน้อยที่สุด

1.3.5 เพื่อให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น และยอมรับในความคิดของตนเอง ด้วยการ
สืบสวน รู้จักตรวจสอบการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ของตนเอง และรู้จักทำความเข้าใจค่านิยมของตน
ตลอดจนการรู้จักคิดถึงการกระทำของตนเอง และการปฏิบัติต่อผู้อื่น

1.3.6 เพื่อให้ผู้เรียนใช้เทคนิคของการสืบสวนในการสังเกตอย่างมีระบบ สัมภาษณ์อย่างมีแผน อ่านข้อความอย่างใช้ความคิดและตีความได้

1.3.7 พัฒนาสมรรถภาพในการเรียนรู้ถึงการตั้งคำถาม รู้จักถามคำถามเพื่อให้เกิด ความกระจำงและขจัดข้อสงสัยและแสวงหาคำตอบจากคำถามนั้น

1.4 รูปแบบวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 120) กล่าวว่า รูปแบบวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

1.4.1 แบบที่ผู้เรียนเป็นผู้สืบสวนเอง (Active Inquiry) เป็นวิธีที่ผู้สอนจัดสภาพ การสอน ให้เป็นปัญหาขึ้นมา แล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ โดยการใช้คำถาม หรือ ตั้งสมมติฐานเพื่อจะตอบปัญหานั้น และในการทดสอบสมมติฐาน ผู้เรียนต้องพยายามตอบคำถาม เหล่านั้น ผู้สอนจะเป็น ผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนซักถามตามขั้นต่าง ๆ จนผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ด้วย ตนเอง

1.4.2 การสอนแบบสืบสวนชนิดที่ครูเป็นผู้สืบสวนสอบสวน (Passive Inquiry) เป็นวิธีที่ครูเป็นผู้ซักถาม โดยการตั้งคำถาม อธิบายและคาดคะเนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ และสรุป ความรู้ด้วยตนเอง

1.4.3 แบบที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมมือกันสืบสวนสอบสวน (Combined Inquiry) วิธีการนี้ ทั้งผู้สอน และผู้เรียนช่วยกันสืบสวนสอบสวน โดยการตั้งคำถามตามขั้นต่าง ๆ เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเองในที่สุด

1.5 ขั้นตอนการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method)

ขั้นตอนการเรียนรู้หรือขั้นตอนการเรียนการสอนแบบการสืบสวนสอบสวน ได้มี นักวิชาการได้กำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 132-134) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนไว้ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนนี้ ต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะคติ ความนึกคิด อารมณ์และความรู้สึกอันจะมีอิทธิพลในการตัดสินใจของมนุษย์ ดังนั้นการเรียนรู้แบบนี้ จึงยึดหลักการ ตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. Orientation ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่จัดสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเสนอ เรื่องราวที่น่าสนใจ เพื่อยั่วให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เกิดการสังเกต (Observe) หรือเรียกว่าขั้น เริ่มแรกที่จะนำไปสู่ปัญหาที่จะศึกษา (Approach)

ในขั้นนี้ เป็นขั้นระดมความคิดรวมพลังสมองของผู้เรียน ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกใคร่รู้ใคร่เรียน โดยการตั้งคำถามให้คิด หรือนำความรู้ หรือ บทบาทจากเหตุการณ์ต่าง ๆ มาให้ หรืออาจจะเล่านิทาน ฉายภาพยนตร์ สร้างสถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติ การทดลองซึ่งกระทำขึ้น โดยผู้สอนหรือผู้เรียน การยกปัญหาหรือคัดลอกข้อมูลต่าง ๆ จากงานวิจัยมาเสนอ มาให้วิเคราะห์หาคำตอบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยในเหตุการณ์หรือเรื่องราว นั้น ๆ จนผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะหาคำตอบเพื่อคลี่คลายความสงสัยได้ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ข้อตกลง หัวข้อปัญหา ก่อนไปศึกษาสืบสวนสอบสวนต่อไป และถึงขั้นยอมรับปัญหานั้นในที่สุดเรียกว่า

Commitment to a Problem

2. Commitment to a Problem ในขั้นนี้ครูพยายามจะชี้แนะให้ผู้เรียนออกความคิดเห็น ค้นพบด้วยตนเองถึงสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ว่ามีสาเหตุ และปัจจัยอะไรบ้าง ซึ่งปัญหาเหล่านั้น ครูผู้สอนต้องพยายามให้ผู้เรียนคิดค้นขึ้นเอง โดยมองพิจารณาสภาพและปัญหา ที่แท้จริง เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ และค้นพบได้ด้วยตนเองมากกว่าที่ครูจะบอกแต่เพียงฝ่ายเดียว

3. Identification and Classification of a Problem เป็นข้อที่ผู้เรียนเข้าถึงปัญหา อย่างแจ่มแจ้ง และมองเห็นความสำคัญของปัญหา โดยนำปัญหานั้นมาอธิบายตีความว่ามีปัญหา อะไรบ้าง แยกแยะว่ามีประเด็นใหญ่ ๆ ก็ประเด็น และแยกเป็นข้อย่อย นำปัญหาหรือข้อความใน สมมติฐานมาจำกัดขอบเขตว่าต้องการแก้ไหน โดยการที่ผู้สอนใช้คำถามซักถามหรือผู้เรียนซักถาม สืบสวนสอบสวน จนกระทั่งผู้เรียนให้คำจำกัดความในตัวปัญหานั้นได้ พร้อมทั้งหาแหล่งที่มาได้ และสามารถที่จะคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นจากแนวทางเลือกที่จะแก้ปัญหานี้ได้ ในขั้นนี้ประกอบด้วย ลักษณะที่ต้องการสอดแทรกให้ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ คือ

- การให้ข้อจำกัดความ (Definition)
- ตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ (Value Judgments)
- เวลา (Time)
- แหล่งข้อมูล (Resource)
- ความคาดคะเนที่จะเป็นไปได้ (Probability)

4. Hypothesis เป็นการตั้งสมมติฐาน ซึ่งจะเป็นกรอบการทำงานของผู้เรียน จะนำไปสู่การทดลองและขั้นสรุป สมมติฐานอาจตั้งเป็นรูปคำถามก็ได้ โดยให้ผู้เรียนช่วยกันแสดง ความคิดเห็น และคาดคะเนดูว่าอาจเป็นเพราะอย่างนั้นอย่างนี้หลายชนิดด้วยกัน ครูจะเป็นผู้ชี้แนะหา ข้อสรุปเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น รู้จักคิดวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมรอบตัวที่เกิดขึ้น และ ช่วยกันตัดสินใจว่าจะเอาสมมติฐานข้อใด แล้วผู้เรียนจะต้องพิสูจน์ข้อสมมติฐานดังกล่าว โดย

ข้อมูล หลักฐาน เอกสารต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาหาข้อยุติดังกล่าวอย่างสมเหตุสมผลที่แท้จริง เพื่อที่จะได้ผลสรุปออกมาสนับสนุนสมมติฐานที่กำหนดไว้

5. Gathering of Data Evidencing เป็นขั้นที่พยายามรวบรวมข้อมูลด้วยการค้นหาจากเอกสารต่าง ๆ หนังสือพิมพ์หรือจากการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาข้อสรุป จากการที่ตั้งสมมติฐานไว้ดังกล่าว ซึ่งขั้นนี้จะเป็นการสร้างทักษะในการค้นคว้าวิจัย (Research Skill) ให้แก่ผู้เรียนได้สรุป และนำมารายงานจัดนิทรรศการและอื่น ๆ ซึ่งครูอาจเป็นผู้แนะนำให้ผู้เรียนเห็นแนวทางในการค้นคว้าได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือสนับสนุนในการพิสูจน์สมมติฐานต่อไป

6. Selection and Testing of Information-Data เป็นขั้นนำข้อสรุปที่รวบรวมได้มาเลือกหาข้อมูลไหนสำคัญและเกี่ยวข้องมากที่สุด โดยมีการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้องที่สุด ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิด และรู้จักการค้นพบด้วยตนเอง

7. Formulated of Tentative Conclusion เป็นขั้นสรุปผลจากข้อมูลที่ได้มาได้ว่า จะยอมรับหรือไม่ยอมรับข้อสมมติฐานที่วางไว้ เป็นการสรุปตามข้อมูลที่ได้ แต่ถ้ามีข้อมูลที่ดีกว่านี้ ผลสรุปก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามข้อมูลใหม่

8. Acceptance เป็นขั้นยอมรับพร้อมที่จะนำไปใช้ในขั้นสุดท้ายของ “Inquiry Method” ครูจะต้องประเมินผู้เรียนในการยอมรับข้อสรุป ซึ่งประกอบด้วยลักษณะ

- เกิดทักษะในการคิด (Skill in Thought)
- มีเจตคติที่ดี (Attitudes)
- มีความรู้สึกและปฏิกิริยาโต้ตอบ (Feelings)
- มีอารมณ์ร่วมด้วย (Emotion)
- มีความคิดเห็นคุณค่าประโยชน์ (Opinions)

สิริวรรณ ศรีพหล (2526: 60-61) ได้เสนอขั้นตอนของการเรียนการสอนวิธีสืบสวนสอบสวนไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. ขั้นการสังเกต การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน ผู้สอนพยายามจัดสถานการณ์ หรือเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสงสัยในเหตุการณ์ หรือเรื่องราวนั้น ๆ เพื่อนำไปสู่ปัญหาที่จะศึกษาบทบาทของผู้สอนในขั้นนี้ คือ จะต้องวางแผนการเรียนการสอนเสียก่อนว่า จะทำอย่างไร จะเสนอเหตุการณ์อย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการสนใจ

เมื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย จนผู้เรียนเกิดความต้องการในการหาคำตอบ เพื่อขจัดความสงสัยแล้ว ในขั้นต่อไป ก็คือการกำหนดปัญหา โดยผู้เรียนกับผู้สอนร่วมกันกำหนดปัญหาจากข้อสงสัยนั้น ๆ จากนั้นผู้สอนควรนำผู้เรียนไปสู่การกำหนดสมมติฐาน โดยอาจ

ถามว่าปัญหานั้น นักเรียนคิดว่าจะมีคำตอบ ข้อสรุป หรือคำอธิบายอย่างไร ในขั้นนี้เท่ากับเป็นการท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด ก่อนที่จะไปค้นหาข้อมูลเพื่อมาตอบคำถาม การตั้งสมมติฐานนี้จะเป็นเพียงแนวทางกว้าง ๆ เพื่อนำไปสู่การรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. ขั้นการรวบรวมข้อมูลและการประเมินข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐานว่าถูกต้องหรือไม่ ผู้เรียนจะต้องมีการค้นหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล และประเมินข้อมูล การรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้สอนอาจเสนอแนะให้ผู้เรียนค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ในห้องสมุด หรือเป็นวัสดุสารที่ครูจัดหามาให้ หรือผู้สอนอาจจัดกิจกรรมประเภทอื่น ๆ เสริมก็ได้ เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย การอภิปรายแบบระดมพลังสมอง การทบทวนเนื้อหาสาระ มโนคติและหลักการที่ได้ศึกษาไปแล้ว หรืออาจให้ผู้เรียนไปสังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์ ทดลอง ทศนศึกษา เป็นต้น

กิจกรรมเหล่านี้ควรจัดให้สอดคล้องกับประเภทของข้อมูลที่ต้องการนำมาศึกษา แต่โดยทั่วไปผู้สอนควรเน้นที่กระบวนการแสวงหาความรู้ให้มาก เพื่อผู้เรียนจะได้คุ้นเคยกับวิธีการศึกษาด้วยตนเอง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว นำมาวิเคราะห์และประเมินว่าข้อมูลเหล่านั้น เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการศึกษามากน้อยเพียงใด ข้อมูลเหล่านั้น มีความถูกต้องเที่ยงตรง น่าเชื่อถือหรือไม่

3. ขั้นการพิสูจน์ข้อสมมติฐานและการสรุป เมื่อได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่จะศึกษาได้แล้ว ก็นำข้อมูลนั้น ๆ มาประมวลเพื่ออธิบายข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นอาจเป็นข้อสนับสนุนสมมติฐานที่กำหนดไว้นั้นถูกต้อง หรืออาจปฏิเสธข้อสมมติฐานก็ได้ จากผลการพิสูจน์ข้อสมมติฐานนั้น ครูควรให้ผู้เรียนทำการสรุปผลว่าปัญหาที่ศึกษานั้นมีคำตอบหรือข้อสรุปว่าอย่างไร การสรุปผลอาจกระทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเสนอผลต่อกลุ่ม การเสนอในลักษณะของการรายงาน เป็นต้น

4. ขั้นการนำไปใช้ เมื่อผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ และคำตอบเพื่อตอบปัญหาที่กำหนดไว้นั้นแล้ว ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนทำการสรุปผลว่าปัญหาที่ศึกษานั้นมีคำตอบหรือข้อสรุป หรือแนวคิดจากการศึกษาปัญหานั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือใช้อธิบายในเหตุการณ์หรือสถานการณ์อื่น ๆ เพื่อทำให้ผู้เรียนมีกระบวนการทางการคิดที่กว้างขึ้น

จอยซ์ และ เวลล์ (Joyce & Weill, 1980 อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540:171) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนไว้ดังนี้

1. ครูเตรียมปัญหาที่จะใช้ป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนคิดถามเพื่อหาคำตอบและอภิปราย

ตัวอย่างเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ได้ขั้นตอนนี้ เช่น

1.1 ครูพิจารณาเนื้อหาที่สามารถนำมาให้นักเรียนเรียนอย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์ และประมวลเข้าเป็นประเด็นปัญหาที่ชี้ชวนให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลอยลางจะค้นคว้าหาคำตอบต่อไป

1.2 เตรียมสื่อที่จะใช้นำเสนอปัญหา ต้องเร้าความสนใจ กระตุ้นให้นักเรียน
อยากรหาคำตอบ อาจใช้ภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง การสาธิต สถานการณ์จำลอง เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และชัดเจนขึ้น

2. ครูอธิบายข้อตกลงในกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน

2.1 ครูอธิบายให้นักเรียนรู้ว่าเขาต้องทำอะไรบ้างในการเรียนการสอนต่อไปนี้
เช่น ให้ตั้งใจฟังประเด็นที่เป็นปัญหาที่ครูจะอธิบายให้ฟังคิดหาเหตุผลในแง่มุมต่าง ๆ คิด
ตั้งสมมติฐาน ตั้งคำถามถามครูเพื่อทดสอบสมมติฐานของตน รับฟังการให้เหตุผลของเพื่อน ๆ เพื่อนำมาใช้พิจารณาปรับข้อสมมติฐานของตนเองและช่วยกันหาคำตอบที่สมเหตุสมผล

3. ครูนำเสนอปัญหาที่เตรียมไว้

ตัวอย่างเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ได้ในช่วงตอนนี้ เช่น

3.1 ครูใช้วิธีเล่าสถานการณ์หรือนำสิ่งต่าง ๆ ที่เตรียมไว้เพื่อบอกสถานการณ์
ของปัญหา ครูต้องระวังอย่างยิ่งให้นักเรียนเข้าใจประเด็นปัญหาตรงกัน ไม่ผิดเพี้ยนหรือ
คลาดเคลื่อนไป

4. ให้นักเรียนคิดตั้งสมมติฐานและข้อมูล

ตัวอย่างเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ได้ในช่วงตอนนี้ เช่น

4.1 ครูให้นักเรียนตั้งคำถามครู ซึ่งจะต้องเป็นคำถามที่ครูจะตอบเพียงคำว่า
“ใช่” หรือ “ไม่ใช่” เท่านั้น เป็นการถามคำถามเพื่อฝึกการสังเกต

4.2 ครูบันทึกสาระที่ได้จากการถามตอบทั้งหมดไว้บนกระดาน

4.3 ในการถามคำถาม นักเรียนคนหนึ่งอาจเป็นผู้ตั้งคำถามที่ต่อเนื่องกันก็
คำถามก็ได้

4.4 ให้นักเรียนตัดสมมติฐานที่ไม่เป็นจริงออกหลังได้รับข้อมูลที่ไม่สนับสนุน
ข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ให้นักเรียนสรุปความเพื่ออธิบาย

ตัวอย่างเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ได้ในช่วงตอนนี้ เช่น พยายามให้นักเรียนเกิด
ประสบการณ์ที่ดีในการแสวงหาคำตอบของปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง และให้รู้สึกรู้ว่าตนเองก็มี
ความสามารถในการอธิบาย และรู้จักวิเคราะห์เพื่ออธิบายได้

เฟนตัน (Edwin Fenton) ได้เสนอวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนไว้ดังนี้
(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543 : 135)

1. การตั้งปัญหาโดยพิจารณาจากข้อมูล โดยอาจนำมาจากการอภิปรายกลุ่มของ
ผู้เรียน หรือจากหนังสือ

2. การสร้างสมมติฐาน เป็นการหาคำตอบที่จะตอบปัญหาในข้อที่ 1 แต่เป็นคำตอบที่ยังไม่มีการพิสูจน์ว่าเป็นจริงตามนั้นหรือไม่ โดยใช่

2.1 คำถามเชิงวิเคราะห์

2.2 ตั้งสมมติฐาน ตระหนักอยู่เสมอว่า สมมติฐานที่ตั้งขึ้นนั้นเป็นการชั่วคราว อาจถูกหรือผิด

3. พิจารณาว่าสมมติฐานที่ตั้งขึ้นนั้นมีความสมเหตุสมผลเป็นไปได้หรือไม่

4. รวบรวมข้อมูล

4.1 ทำการตัดสินใจว่าข้อมูลใดที่มีการนำมาใช้

4.2 คัดเลือกข้อมูลที่นำมาใช้ และตัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องทิ้ง

5. วิเคราะห์ ประเมินผล และตีความจากข้อมูล

5.1 เลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

5.2 ประเมินผลข้อมูลเกี่ยวกับ

- ประสบการณ์โลกทัศน์ของผู้แต่ง

- ข้อมูลนั้นมีความถูกต้องหรือไม่

5.3 ตีความจากข้อมูล

6. ทดสอบสมมติฐานจากข้อมูล ในขั้นนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงสมมติฐานได้ ถ้าจำเป็นและสมมติฐานที่ไม่มีในข้อมูลมาสนับสนุนจะถูกตัดออกไป จากนั้นก็จะเป็นการสรุปหลักการ

มัสเซียลัส (Massialas) และ คอกซ์ (Cox) ได้อภิปรายถึงขั้นตอนในการนำการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มาใช้ในวิชาสังคมศึกษาไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543: 132 – 134)

1. เสนอปัญหา

เป็นการทำให้ครูและนักเรียนเกิดความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ปัญหาอาจจะนำมาจากแหล่งใดก็ได้ แต่ปัญหานั้นจะต้องสามารถจัดอยู่ในกลุ่มของสังคม (Social domain) ได้ ปัญหาอาจเกิดขึ้นจากสภาพการณ์ในชีวิตจริง จากการอ่าน จากข้อขัดแย้ง ในห้องเรียน หรือจากแหล่งอื่น ๆ อีกมากมายหลายแห่ง สิ่งสำคัญก็คือ ปัญหานั้นจะต้องเป็นปัญหาที่ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้อง และมีลักษณะที่เป็นปัญหาจริง ๆ ยังงงหรือยังไม่กระจ่างนักเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ ครูควรทำให้ความรู้สึกระหนักในปัญหาเกิดขึ้นภายในภายในกลุ่ม และช่วยกลุ่มพัฒนาข้อความเกี่ยวกับปัญหา โดยเป็นข้อความที่สามารถทราบถึง องค์ประกอบต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ และเป็นข้อความ

ที่สามารถนำมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการสืบสวนสอบสวนในจุดเริ่มต้นนี้ อาจเป็นคำถามที่
ต้องการคำตอบเกี่ยวกับอธิบายความสัมพันธ์การสรุป

2. ตั้งสมมติฐาน

ในขั้นนี้เป็นการพัฒนาสมมติฐานซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้
เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นก่อน และผลที่เกิดขึ้นทีหลังของความสัมพันธ์ การอธิบาย วิธีทาง หรือการสรุป
ต่อปรากฏการณ์หนึ่ง สมมติฐานจะช่วยแนะแนวทางในการสืบสวนสอบสวนต่อไป ช่วยในการ
พิสูจน์องค์ประกอบต่าง ๆ ของปัญหา พิจารณาว่าองค์ประกอบเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กับการ
สรุปปัญหาหรือไม่ ข้อสรุปนั้นยุติลงได้หรือยังต้องศึกษาต่อไป สมมติฐานสามารถมีได้มากกว่า
หนึ่งสมมติฐาน และตามความเป็นจริง แล้วการนำไปประยุกต์ใช้ที่น่าสนใจส่วนใหญ่เกิดจากการที่
มีข้อสรุปมากกว่า 1 ประการในปัญหาเดียวกัน

3. นิยามความหมาย

ในขั้นนี้ข้อความหรือคำในสมมติฐานจะถูกนำมาทำความเข้าใจ และให้
ความหมายที่ชัดเจน กระทั่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มสามารถติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับสภาพปัญหาได้ และ
ภาษาที่แต่ละคนใช้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับปัญหานั้นชัดเจน และบรรจุลงไปอย่างเฉพาะเจาะจง

4. การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นนี้สมมติฐานจะถูกนำไปขยายกว้างขวางขึ้น ในลักษณะของการแสดง
โดยนัยข้อตกลงและการสรุปแบบนิรนัย (Deduction) เท่าที่จะทำได้ และสมมติฐานนี้จะถูกนำมา
จำกัด และตรวจสอบความเที่ยงตรงในทางตรรกวิทยา และความสม่าเสมอภายใน

5. การหาหลักฐานมาสนับสนุน

ในขั้นนี้ข้อเท็จจริงและหลักฐานที่จำเป็นต้องใช้ในการสนับสนุนสมมติฐาน
จะถูกรวบรวมมาในลักษณะที่ได้ตั้งสมมติฐานและนิยามศัพท์ไว้

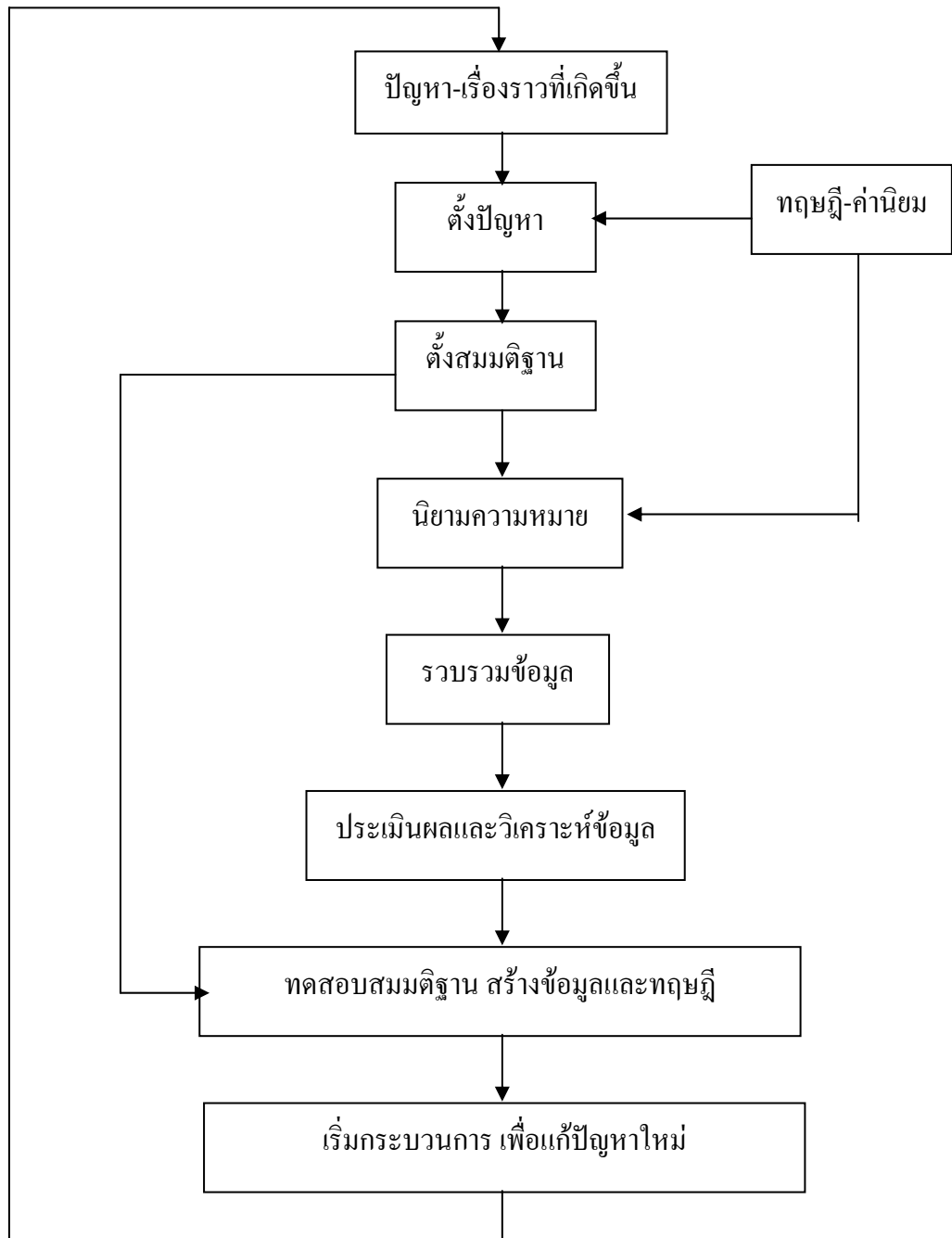
นอกจากนี้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา สังคมวิทยา และ
สังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสมมติฐานนี้ ก็จะถูกนำมาพิจารณาว่า เป็นการยอมรับสมมติฐาน หรือ
ปฏิเสธสมมติฐาน ในหลายกรณีข้อมูลที่ไม่เพียงพอทำให้หมดโอกาสที่จะดำเนินการในการสืบสวน
ขั้นต่อไป ในกรณีนี้ครูและนักเรียนควรตระหนักว่าการตรวจสอบต่อไปโดยที่ไม่มีหลักฐานเพียงพอ
ยังไม่อาจสรุปได้

6. การสร้างหลักการ

ในขั้นนี้เป็นการสรุปหลักการ ซึ่งจะออกมาในรูปของข้อความที่สามารถพิสูจน์
ไว้ว่าเป็นเช่นนั้นจริง โดยทั่วไปถ้าปัญหาได้มีการนิยามความหมายอย่างระมัดระวัง มีความสัมพันธ์กับ
หลักฐานและคัดเลือกอย่างเพียงพอแล้ว มักจะไม่อาจให้ข้อสรุปโดยทั่วไปอย่างสมบูรณ์ได้ แต่อาจจะ

พบว่า มีสมมติฐาน 2 หรือ 3 ประการที่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุป โดยกรณีเช่นนี้ ควรเขียนไว้ทั้งที่ข้อสมมติฐานและที่ยังไม่อาจสรุปได้ไว้ทั้งสองประการอย่างระมัดระวัง

แบงส์ (Banks, 1977 : 57) ได้เสนอขั้นตอนของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนไว้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนของการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

ที่มา : ผู้วิจัยแปลมาจาก Banks, James A. (1977) Teaching Strategies for the Social Studies : inquiry ,valuing, and decision – making second edition, Seattle University of Washington.

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

2.1 งานวิจัยในประเทศ

อร่าม วัฒนะ (2536: 95 – 96) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับการสอนปกติ ปรากฏผลดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่เรียนแบบสืบสวนสอบสวนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนแบบสืบสวนสอบสวนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความสามารถในการคิดรวบยอดของนักเรียนที่เรียนแบบสืบสวนสอบสวนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อนุพงษ์ ปุณศรีกุล (2528: 52) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง ด้วยการสอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนกับการสอนปกติ ปรากฏผลวิจัยดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มที่สอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนกับกลุ่มที่สอนโดยปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการสอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนโดยปกติ
2. ความคงทนในการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มที่สอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนกับกลุ่มที่สอนโดยปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มที่สอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนมีความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มที่สอนโดยปกติ
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ระหว่างเพศหญิงเพศชายไม่แตกต่างกัน

พรทิพา ชีเคนทรีย์ (2538: 101) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการวางแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคม

ศึกษาด้วยการสอนตามรูปแบบการสืบสวนสอบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนตามรูปแบบสืบสวนสอบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนตามรูปแบบการสืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความสามารถในการวางแผนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิไลลักษณ์ วุฒิสักดิ์ (2528: 76) ได้ศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการเรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน และวิธีสอนตามแนวคู่มือครู ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบแนวคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน

นันทเดช โชคถาวร (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นกับไม่เน้นการระบุแนวทางแก้ปัญหา ปรากฏผลดังนี้

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อิสริยา สิริวิทวารรณ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้เทปโทรทัศน์สร้างสถานการณ์กับการสอนตามคู่มือครูปรากฏผลว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองแตกต่างกัน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

มัวร์ (Muir, 1976 : 37-07A) ได้ทำการวิจัย เรื่องการสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ของการสืบสวนสอบสวนวิชาสังคมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างข้อทดสอบทางสังคมศึกษา โดยศึกษากับนักเรียนจำนวน 694 คน ในระดับ 4,5 และ 6 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนแบบสืบสวนสอบสวน กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนแบบสืบสวนสอบสวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างนักเรียนระดับ 4 ที่ระดับ .01 ระหว่างนักเรียนระดับ 5 และ 6 และที่ระดับ .01 ระหว่างนักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้น

โคลีเบส (Kolebas, 1971: 4443-A) ได้ทำการทดลองกับนักเรียนเกรด 3 ที่เรียนวิทยาศาสตร์ โดยวิธีตั้งคำถาม โดยเน้นทักษะขั้นตอนของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบตั้งคำถาม โดยเน้นทักษะขั้นตอนของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฮาลอดด์ (Harlod, 1975 : 7207A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการสอนการใช้อุปกรณ์ในวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ ด้วยวิธีสืบสวนกับการสอนปกติในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยได้ทดลองในโรงเรียนมัธยมในเมือง Oklahoma จำนวน 100 คน และผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในความคิดรวบยอดในวิชาเศรษฐศาสตร์ด้วย ทั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ระดับตามความสามารถทางสมอง โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางสมองของ Otis-Lennon (Otis-Lennon Mental Abilities Test) คือ ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง ใช้เวลาทดลอง 15 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในความคิดรวบยอดและความสามารถทางสมองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเพศหญิงกับเพศชายไม่มีความแตกต่างกัน ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มสูงของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มสูงของกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสรุปได้ว่าวุฒิภาวะของผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในกระบวนการเรียนการสอน

ยังส์ และ โจนส์ (Young and Jones, 1972: 53) ได้ทดลองสอนแบบสืบสวนสอบสวน โดยทดลองสอนนักเรียนระดับ 7 จำนวน 12 คน ซึ่งมีสติปัญญาสูง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน แต่ละคนมีระดับสติปัญญา (I.Q) เท่าหรือใกล้เคียงกัน กลุ่มแรกสอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนโดยมีวัสดุอุปกรณ์ ช่วยให้เกิดความคิดแบบสืบสวนสอบสวน อีกกลุ่มหนึ่งสอนโดยให้ทำกิจกรรม แต่

ไม่ใช่วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน ใช้เวลาในการสอนเท่ากันแล้วทดสอบความคิดแบบสืบสวนสอบสวน การคิดโดยใช้วิจารณญาณ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิเคราะห์ปฏิบัติการระหว่างคำถามของนักเรียนและครูผู้สอนในชั้นเรียน พบว่ากลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนสามารถถามคำถามได้มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียน โดยวิธีสืบสวนสอบสวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และครูผู้สอนในชั้นเรียนของกลุ่มที่สอนแบบสืบสวนสอบสวนตอบปัญหา นักเรียนได้ดีกว่าครูที่สอนกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้สอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 3

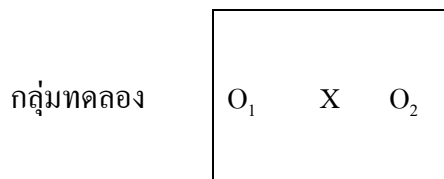
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอนด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ในรายวิชาประเทศของเรา รหัส ส 31101 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยใช้วิธีการศึกษากลุ่มทดลอง โดยการวัดก่อนและหลังการทดลอง (Pretest – Posttest Design Group) โดยมีรูปแบบการทดลองดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

- O_1 หมายถึง การทดสอบก่อนที่จัดกระทำทดลองของกลุ่มทดลอง
- X หมายถึง การสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
- O_2 หมายถึง การทดสอบหลังที่จัดกระทำทดลองของกลุ่มทดลอง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 417 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 48 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน โดยมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

3.1 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ช่วงชั้นที่ 3 ของกลุ่มสาระต่าง ๆ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนี้

3.1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3.1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

3.1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

3.2 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3

3.3 กำหนดเนื้อหาเพื่อจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการทดลอง คือ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ใช้เวลาในการทดลอง 8 ชั่วโมง โดยแบ่งเรื่องย่อย ดังนี้

3.3.1 ถิ่นศรีวิชัย 2 ชั่วโมง

1) ภูมิศาสตร์ศรีวิชัย

2) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ศรีวิชัย

3.3.2 ความเจริญของศรีวิชัย 4 ชั่วโมง

1) การเมืองการปกครอง

2) เศรษฐกิจ

3) สังคม

3.3.3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน 2 ชั่วโมง

1) สืบทอดอะไร

2) สืบทอดอย่างไร

3.4 ศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนตามวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน จากตำรา เอกสารต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ และคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3.5 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน จำนวน 3 แผน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

3.5.1 สาระ / มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่เกี่ยวข้อง

3.5.2 สาระสำคัญ

3.5.3 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / จุดประสงค์การเรียนรู้

3.5.4 สาระการเรียนรู้

3.5.5 กระบวนการจัดการเรียนรู้

3.5.6 สื่อการเรียนการสอน

3.5.7 การประเมินผล

3.5.8 เครื่องมือประเมินผล

3.5.9 เกณฑ์การประเมินผล

3.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง

3.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความ ถูกต้อง แล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ จากนั้นนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

4.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือ ตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4.2 วิเคราะห์เนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อสร้าง แผนผังการออกข้อสอบ

4.3 สร้างแผนผังการสร้างแบบทดสอบ โดยกำหนดสัดส่วนของข้อสอบที่จะวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / จุดประสงค์การเรียนรู้ และระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

4.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / จุดประสงค์ และพฤติกรรมที่ต้องการวัด เป็นแบบทดสอบแบบคู่ขนาน ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ในแผนผังการออกข้อสอบ จำนวนฉบับละ 40 ข้อ

4.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อแก้ไขปรับปรุง จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของข้อสอบ แล้วนำไปแก้ไขปรับปรุง

4.6 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นที่แก้ไขแล้ว ไปใช้กับนักเรียนที่เรียนผ่านเนื้อหานี้มาแล้ว จำนวน 52 คน และไม่ใช่ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

4.7 ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบที่นักเรียนทำ โดยให้คะแนน 1 คะแนนสำหรับข้อที่นักเรียนตอบถูก และให้ 0 คะแนนสำหรับข้อที่นักเรียนตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบเกิน 1 คำตอบ

4.8 นำผลที่ได้จากการตรวจวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ เพื่อหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ได้ข้อสอบที่มีค่าความยาก 0.20 – 0.80 และ ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวนฉบับละ 40 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด พร้อมทั้งหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของ กูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) ที่ 20 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนได้ค่าความเชื่อมั่น 0.81 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

5.1 ทำการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน แล้วบันทึกผลการสอบไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

5.2 ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนนักเรียนด้วยตนเอง ซึ่งสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน จำนวน 8 ชั่วโมง

5.3 หลังจากการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทำการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ตรวจสอบคำตอบบันทึกผลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

6.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้สถิติ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent)

6.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

6.2.1 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน
N	แทน	จำนวนนักเรียน

6.2.2 วิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน

สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ

S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนดิบของนักเรียน
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนดิบของนักเรียนแต่ละคน ยกกำลังสองทีละตัว
N	แทน	จำนวนนักเรียน

6.2.3 วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

สูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ

t	แทน	ค่าคงที่
N	แทน	จำนวนนักเรียน
$\sum D$	แทน	การนำเอาผลต่างของคะแนนสอบครั้งหลังกับครั้งแรก ของนักเรียนแต่ละคนรวมกัน
$\sum D^2$	แทน	การนำเอาผลต่างของคะแนนสอบครั้งหลังกับครั้งแรก ของนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสองแล้วรวมกัน
$(\sum D)^2$	แทน	การนำเอาผลต่างของคะแนนสอบครั้งหลังกับครั้งแรก ของนักเรียนแต่ละคนมารวมกันแล้วยกกำลังสอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ในรายวิชาประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101 ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

ตารางที่ 4.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนเรียน	48	16.6666	3.2638	
หลังเรียน	48	30.7083	3.1485	24.4557**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 3

ตารางที่ 4.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนเรียน	48	5.9583	1.9125	
หลังเรียน	48	11.2917	1.7740	16.5365**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียน
 ที่ได้รับการสอน โดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนเรียน	48	8.0833	1.9982	
หลังเรียน	48	13.6667	2.0868	16.8511**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการใช้วิธีการสอน
 แบบสืบสวนสอบสวน ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียน
 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนเรียน	48	2.6250	1.0237	
หลังเรียน	48	5.7500	0.8873	19.9688**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการใช้วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ในวิชาประเทศของเรา ส 31101 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาประเทศของเรา ส 31101 เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 417 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 48 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่สอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ฉบับละ 40 ข้อ

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำการทดสอบก่อนเรียน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียนสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

2) ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนนักเรียนด้วยตนเอง ซึ่งสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ใช้ระยะเวลาในการสอน 8 ชั่วโมง

3) เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ได้ดำเนินการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จำนวน 40 ข้อ แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียนสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการ ดังนี้
เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้สถิติ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent)

1.3 ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ ดังต่อไปนี้

2.1 ผลสัมฤทธิ์

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อร่าม วัฒนะ (2536 : 95 – 96) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับการสอนปกติ ซึ่งปรากฏผลว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนที่เรียนแบบสืบสวนสอบสวน แตกต่างจากนักเรียน

ที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนแบบสืบสวนสอบสวนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถในการคิดรวบยอดของนักเรียนที่เรียนแบบสืบสวนสอบสวนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุพงษ์ ปุณฺทริกกุล (2528 : 52) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง ด้วยการสอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนกับการสอนปกติ ซึ่งปรากฏผลว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มที่สอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนกับกลุ่มที่สอนโดยปกติแตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการสอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนโดยปกติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพา ชีเดนท์ริย์ (2538 : 101) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวางแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนสังคมศึกษา ด้วยการสอนตามรูปแบบการสืบสวนสอบสวน ที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งผลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาด้วยการสอนตามรูปแบบสืบสวนสอบสวนที่ใช้กระบวนการ กลุ่มกับนักเรียน ที่เรียนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทเดช โชคถาวร (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่เน้นกับไม่เน้นการระบุแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งปรากฏผลว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาวงวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศริยา สิริวิทย์วารธ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทปโทรทัศน์สร้างสถานการณ์ กับการสอนตามคู่มือครู ปรากฏผลว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองแตกต่างกัน และความสามารถในการแก้ปัญหาวงวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนนั้น อาจเนื่องมาจากวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นวิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กระบวนการกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และที่สำคัญนักเรียนสามารถ

สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง นักเรียนทุกคนมีบทบาทหน้าที่ มีความสามัคคีให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างดี ศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลและร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น ประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลจนสามารถสรุปและสร้างข้อมูลความรู้ได้ถูกต้อง

2.2 การคิด

การสอนแบบสืบสวนสอบสวน นักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างมีระบบมีขั้นตอน นักเรียนมีทักษะการคิด ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ เฉลิม มลิตา (2523 ; 188) คือ “การสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นการฝึกผู้เรียนให้รู้จักและมีทักษะในการคิดอย่างมีระบบ” และตรงกับคำกล่าวของ วารี ธีระจิตร (2534 : 76) คือ “การสอนแบบสืบสวนสอบสวน จะช่วยพัฒนาเด็กในด้านความคิด รู้จักใช้เหตุผล รู้จักสังเกต และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดี”

ซึ่งมีข้อสังเกตคือ ในการทำการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ในระยะเริ่มแรกของการทดลองสอนพบว่า นักเรียนยังไม่เคยชินกับการทำกิจกรรมการเรียน โดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีขั้นตอน แต่เมื่อดำเนินการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้แผนต่อไป ผู้สอนได้จัดเตรียมสื่อการสอนที่เร้าความสนใจผู้เรียน โดยจัดเตรียมสื่อสิ่งพิมพ์ ที่มีภาพประกอบ มีสีสันที่น่าสนใจ เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น สามารถเข้าใจขั้นตอนของการเรียนรู้ และสนุกกับการเรียน มีความภูมิใจที่สามารถค้นหาคำตอบได้ รู้จักการตั้งคำถาม เข้าใจการตั้งสมมติฐาน รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ และเมื่อผู้วิจัยได้ใช้การสอนแบบสืบสวนสอบสวนในเรื่องต่อไป พบว่านักเรียนกลุ่มนี้สามารถเรียนตามขั้นตอนของการสืบสวนสอบสวนได้เป็นอย่างดี นั่นย่อมแสดงว่าวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนทำให้นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนอย่างมีระบบ มีขั้นตอน และสามารถนำวิธีการคิดอย่างมีระบบไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ คำกล่าวของ เฉลิม มลิตา (2523 ; 188) คือ “การสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นการฝึกผู้เรียนให้รู้จักและมีทักษะในการคิดอย่างมีระบบ” และตรงกับคำกล่าวของ วารี ธีระจิตร (2534 : 76) คือ “การสอนแบบสืบสวนสอบสวน จะช่วยพัฒนาเด็กในด้านความคิด รู้จักใช้เหตุผล รู้จักสังเกต และ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดี”

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ก่อนที่จะทำการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ครูผู้สอนต้องฝึกนักเรียน เรื่อง การสังเกต การตั้งคำถาม และตอบคำถาม ฝึกให้รู้จักการค้นคว้า การรวบรวมข้อมูล

3.1.2 ต้องหาเทคนิควิธีการให้นักเรียนเรียนรู้การตั้งสมมติฐาน และต้องกำกับดูแลให้นักเรียนทำตามขั้นตอนของแผนการจัดการเรียนรู้

3.1.3 เพื่อการประหยัดเวลา ควรให้ใบความรู้ ใบงาน แก่นักเรียนเพื่อทำการศึกษาล่วงหน้า ทั้งนี้เพื่อมีเวลาในการคิดวิเคราะห์มากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการนำวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนไปใช้กับรายวิชาอื่นในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์

3.2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ

3.2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับการสอนด้วยวิธีอื่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ (2527) *ประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร
องค์การคำคุณศัพท์
_____. (2545) *แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- _____. (2545) *สุราษฎร์ธานี เมืองคนดีศรีแผ่นดิน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว
- กรมศิลปากร (2525) “รายงานการสัมมนาเรื่องประวัติศาสตร์โบราณคดี – ศรีวิชัย” จัดโดย
กองโบราณคดี กรมศิลปากร วันที่ 25 – 30 มิถุนายน 2525 ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- _____. (2531) *แหลมโพธิ์แหล่งเศรษฐกิจของศรีวิชัย* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กระทรวงศึกษาธิการ (2545) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- _____. (2544) *วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา*
จังหวัดสุราษฎร์ธานี กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2536) *สุราษฎร์ธานี ตาปีเกมส์* กรุงเทพมหานคร พี.เอ. ลิฟวิ่ง
เฉลิม มลิตา (2523) *เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์* พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- ชาติรี เกิดธรรม (2543) “การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการ
เรียนรู้: วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน“ *วารสารปฏิรูปการศึกษา* 33
(ปีที่ 1 แรก พ.ศ. 2543) หน้า 22
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2546) *หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
- เดือนใจ เกตุษา (2543) “การวัดและการประเมินผลการเรียน” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา*
ประสบการณ์วิชาชีพครู หน่วยที่ 6 หน้า 396 – 405 พิมพ์ครั้งที่ 12 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ทิสนา แจมมณี (2545) *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี*
ประสิทธิภาพ กรุงเทพมหานคร ด้านสุทธาการพิมพ์

- นงคราญ ศรีชาย (2543) *โบราณคดีศรีวิชัย : มุมมองใหม่การศึกษาวิเคราะห์แหล่งโบราณคดี
รอบอ่าวบ้านดอน นครศรีธรรมราช* โรงพิมพ์เม็ดทราย
- นาคยา ปัตินานนท์ (2526) *การพัฒนาหลักสูตรสังคม (อค์สำเนา)* กรุงเทพมหานคร ภาควิชา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- _____. (2536) “สังคมศาสตร์กับสังคมศึกษา“ ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธี
ทางวิชาสังคมศึกษา* หน่วยที่ 1 หน้า 50 – 59 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- นันทเดช โชคถาวร (2532) “การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาวิทยาศาสตร์ โดยการสอนแบบสืบเสาะความรู้ที่เน้นกับ ไม่เน้นการระบุแนวทาง
แก้ปัญหา“ *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*
- บุญธรรม ศรสวัสดิ์ และคณะ (2544) *พระพุทธศาสนาสมบูรณ์แบบ* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
- พรทิพา ชีเคนทรีย์ (2538) “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและ
ความสามารถในการวางแผนของนักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับ
การสอนแบบการสืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครู“ *ปริญญา
านิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร*
- พุทธทาสภิกขุ (2540) *แนวสังเขปของโบราณคดีรอบอ่าวบ้านดอน (ประวัติศาสตร์ศรีวิชัยที่
เกี่ยวข้องกับประเทศไทย)* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อรุณวิทยา
- ไพฑูรย์ มีสกุล และทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม (2546) *ประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช*
- ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2525) *ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- วารี ถิระจิตร (2534) *การพัฒนาการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
- วิไลลักษณ์ วุฒิสักดิ์ (2528) “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยความคิด
สร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการศึกษาด้วยวิธีสอนแบบ
สืบสวนสอบสวนและวิธีสอนตามคู่มือครู“ *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ภาควิชามัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*

วีระยุทธ วิเชียรโชติ (2539) จิตวิทยาการสอนแบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน – สอบสวน
เพื่อการพัฒนาเบญจลักษณ์ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชวนพิมพ์
สันต์ ธรรมบำรุง (2523) “การสอนสังคมศึกษา” วารสารหน่วยศึกษานิเทศ กรมการฝึกหัดครู
ฉบับที่ 221 : 98

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
และการวัดประเมินผลวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
_____ (2543) ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว

_____ (2543) แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมิน
ภายนอก กรุงเทพมหานคร พิมพ์ดี

_____ (2545) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร พรึกหวานกราฟฟิค

สิริวรรณ ศรีพล (2526) “รูปแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา”
ในเอกสารการสอนชุดวิชาสังคมศึกษา หน่วยที่ 11 หน้า 60 – 61 พิมพ์ครั้งที่ 1
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

หทัย ดันหยง (2525) การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

อนุพงษ์ ปุณฺทริกกุล (2528) “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการ
เรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐกิจและการเมือง โดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน
กับวิธีสอนปกติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปากช่อง นครราชสีมา”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อร่าม วัฒนะ (2536) “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการ
แก้ปัญหา และความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด กลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอน
แบบสืบสวน สอบสวนกับการสอนปกติ” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อิสริยา สิริวิฑววรรณ (2534) “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้เทปโทรทัศน์สร้างสถานการณ์ กับการสอนตามคู่มือครู“ ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

Banks, James A. (1977). *Teaching Strategies for the Social Studies: inquiry, valuing, and decision – making* second edition Seattle University of Washington.

Harlod, Frieson K. (1975). “A Comparison Study to Determine the Effectiveness of the Inquiry – Conceptual Materials when Used in Selected Senior High School Business Economics Courses.” *Dissertation Abstracts, Education* 11 (37) Oklahoma State University: 7207 A.

Kolebas, Peticia. (1971). “The Effect on the Intelligence; Reading Mathematices and Interest in Science Level of Third Grade Students Who have Participated in Science – A Proess Approach Since First Entering School.” *Dissertation Abstracts International Education Sciences. University of Virginia* 32: 4443-A .

Muir, Mary Sharon Pray. (1976). “Construction of a Device to Measure the Cognitive Outcomes of Inquiry Social Studies.” *Dissertation Abstracts International Philosophy. The University of Nebraska – Lincoln*: 37 – 07A.

Sand , Robert B. and Leslic W. Trowbridge. (1967). *Teacher Science by Inquiry in the Secondary School*.

Suchman, Richard J. (1962). *The Elementary School Training Program in Scientific Inquiry. Illinois: University of Illinois Press.*

Young, Richard C. and William W. Jones. (1972). “Naturance of Dependence and of in the pendent Learning fourth grandchildren through inquiry. *Development: final Report. ”Research in Education. (February): 53.*

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือทดลอง

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือในการทดลอง

1. รองศาสตราจารย์ ชวน เพชรแก้ว
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
2. นายวิรัช เสวตศิลป์
ผู้อำนวยการ โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี ระดับ 9
วุฒิการศึกษา ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. นางเพียงพรรณ ศิริกิจพุทธศักดิ์
อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

ตารางวิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน

ตารางวิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method)

ขั้นตอนการสอน	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมครู	กิจกรรมนักเรียน	สื่อ	การวัดผล
1. ปัญหาและเรื่องราวที่เกิดขึ้น	กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสงสัยเรื่องราวนั้น ๆ เพื่อนำไปสู่ปัญหาที่จะศึกษา	ผู้สอนจัดสถานการณ์หรือเรื่องราวให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ	กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสนใจและสงสัย	สนใจและสงสัยเรื่องราว	- การเล่าเรื่อง - คำถาม - ภาพ	- สังเกตความสนใจ - ใบงาน
2. ตั้งปัญหา	ปัญหาเพื่อการค้นคว้า	ตั้งคำถาม / ระบุปัญหา	ผู้สอนร่วมกับผู้เรียนกำหนดปัญหา	ร่วมกับผู้สอนกำหนดปัญหา	- ใบงาน	-
3. ตั้งสมมติฐาน	เพื่อคาดการณ์ความน่าจะเป็น ของคำตอบจากปัญหาที่ตั้งขึ้น	- ตั้งสมมติฐานจากปัญหาที่ตั้งขึ้น	- แบ่งกลุ่มนักเรียน - กระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันตั้งสมมติฐาน	- ตั้งสมมติฐานจากปัญหา	- ใบงาน	สังเกตพฤติกรรม การศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อการตั้งสมมติฐาน
4. นิยามความหมาย	ให้ความหมายของคำสำคัญจากปัญหาที่กำหนด	การกำหนดความหมายของคำสำคัญจากปัญหาที่ตั้งขึ้น	กระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและคิดสรุป เพื่อกำหนดความหมาย	ศึกษาค้นคว้าและคิดสรุปหาความหมายของคำสำคัญ	- ใบงาน - สื่อสิ่งพิมพ์ - พจนานุกรม - สารานุกรม	ตรวจใบงาน
5. รวบรวมข้อมูล	เพื่อค้นหาคำตอบของปัญหา	ค้นคว้าข้อมูล	มอบหมายและกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล	ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย	- ใบความรู้ - โสตทัศน์ - สื่อสิ่งพิมพ์ - ภาพ - ใบงาน	-

**ตารางวิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method)**

ขั้นตอนการสอน	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรม	ครู	นักเรียน	สื่อ	วัดผล
6. ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล	เพื่อวิเคราะห์ความถูกต้อง ความเชื่อถือได้ของคำตอบ	อภิปรายแสดงความคิดเห็น	กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมวิเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูลที่คาดว่าจะเป็นคำตอบ	ใบงาน	ตรวจใบงาน
7. ทดสอบสมมติฐาน	อธิบายความสำคัญของข้อมูลกับข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้	รวมข้อมูลเพื่ออธิบายข้อสมมติฐาน	กระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันอธิบายข้อสมมติฐาน	อธิบายข้อสมมติฐานร่วมกัน	ใบงาน	ตรวจใบงาน
8. ข้อสรุป	สรุปคำตอบของปัญหา	- นักเรียนสรุปคำตอบ	1. สุ่มนักเรียน 2. สรุปเพิ่มเติม	- นักเรียนนำเสนอคำตอบ - อภิปรายการนำเสนอของทุกกลุ่ม		- สังเกต - ตรวจคำตอบ - ประเมินผลการนำเสนอผลงาน

ผู้วิจัย ใช้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยประยุกต์จากทฤษฎีของ JAMES A. BANKS

ภาคผนวก ค

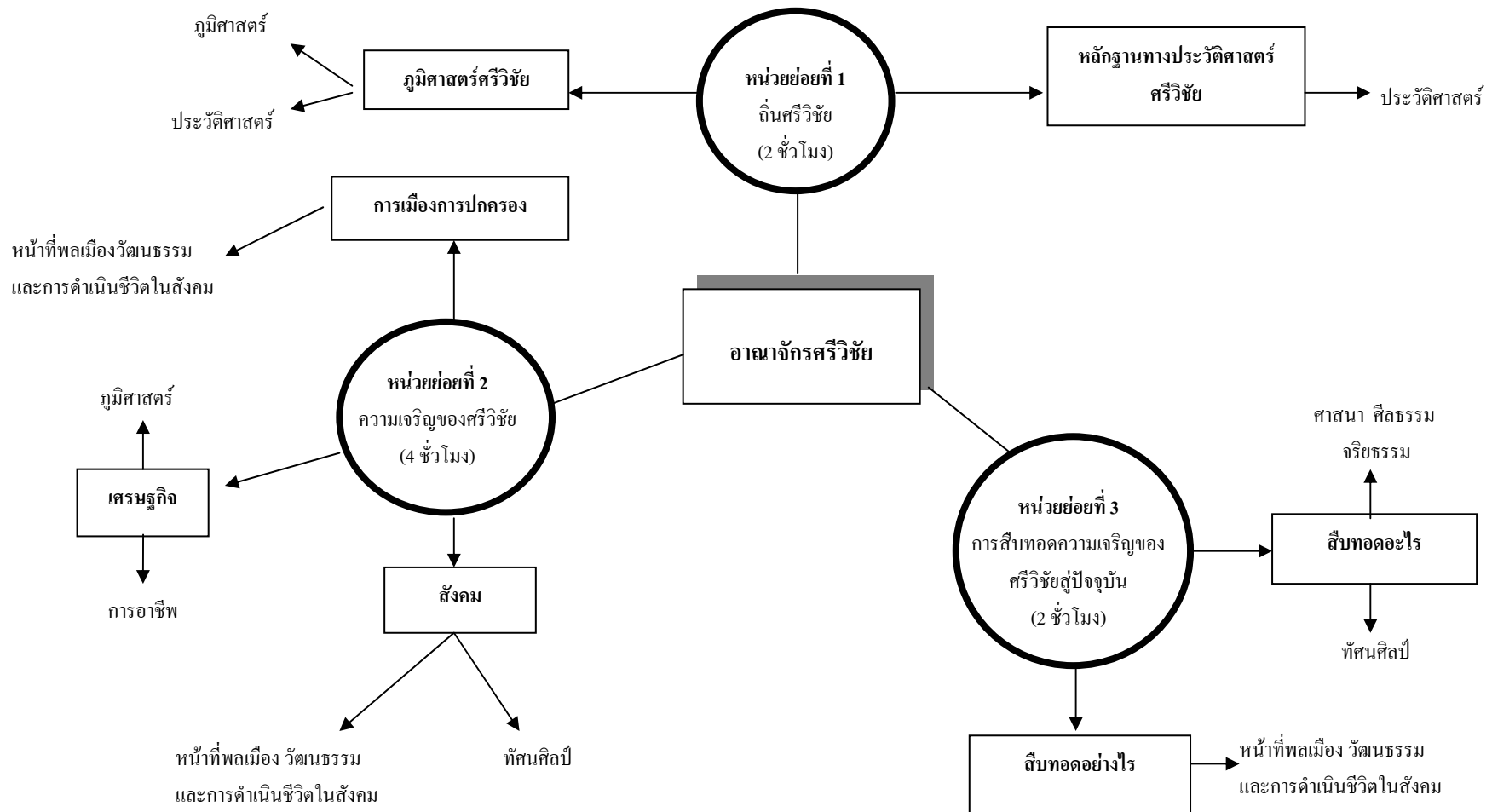
การจัดหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย

- รายชื่อหน่วยย่อยในหน่วยการเรียนรู้
- ผังบูรณาการการจัดการเรียนรู้

รายชื่อหน่วยย่อยในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 8 ชั่วโมง

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยย่อย/เนื้อหา	เวลา(ชั่วโมง)
อาณาจักรศรีวิชัย	1. ถิ่นศรีวิชัย - ภูมิศาสตร์ศรีวิชัย - หลักฐานทางประวัติศาสตร์ศรีวิชัย	2
	2. ความเจริญของศรีวิชัย - การเมืองการปกครอง - เศรษฐกิจ - สังคม	4
	3. การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน - สืบทอดอะไร - สืบทอดอย่างไร	2
	รวม	8

ผังบูรณาการการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย

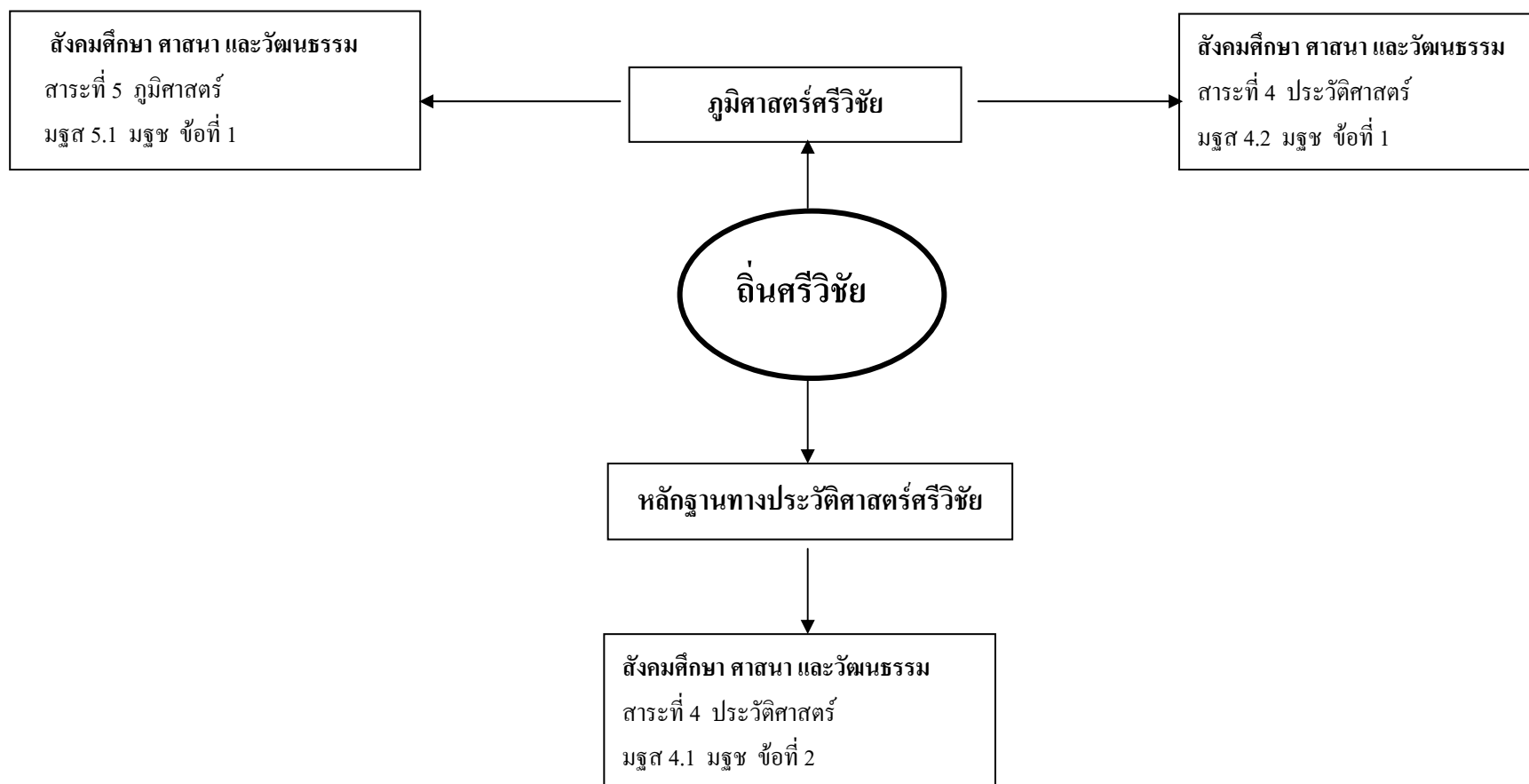

ภาคผนวก ง

การจัดการเรียนรู้ หน่วยย่อยที่ 1 ถิ่นศรีวิชัย

- ผังบูรณาการหน่วยการเรียนรู้
- ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้
- ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ
สืบสวนสอบสวน

ผังบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 1 ถิ่นศรีวิชัย จำนวน 2 ชั่วโมง

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 1 ถิ่นศรีวิชัย

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
ภูมิศาสตร์ศรีวิชัย	สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	มฐศ 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ที่ปรากฏในระวางที่ซึ่งมีผลต่อกันและ กันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาข้อมูล ภูมิสารสนเทศ ซึ่ง จะนำไปสู่การใช้และการจัดการอย่างมี ประสิทธิภาพ	มฐช ข้อที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบพื้นที่ของโลก แต่ละแห่งที่ต่างกัน ลักษณะทาง กายภาพ และระบบการดำเนินชีวิตของ มนุษย์	1. เข้าใจภูมิศาสตร์ของอาณาจักร ศรีวิชัย
	สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	มฐศ 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษย์ชาติจากอดีต จนถึงปัจจุบันในแง่ความสัมพันธ์และ การเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่าง ต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและ สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น	มฐช ข้อที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดี และ ข้อจำกัดของปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มี ผลต่อพัฒนาการในการตั้งถิ่นฐาน และ การดำรงชีวิตของประชากรใน ภูมิภาคนาต่าง ๆ ของโลก	1. วิเคราะห์ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มี ผลต่อการ ตั้งถิ่นฐานและการ ดำรงชีวิตของชาวศรีวิชัย

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 1 ถิ่นศรีวิชัย

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
หลักฐานทางประวัติศาสตร์	สาระ 4 ประวัติศาสตร์	มฐศ 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ	มฐช ข้อที่ 2 ศึกษารวบรวมข้อมูล และจัดระบบข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อใช้ในการศึกษาอภิปรายประวัติความเป็นมาของภูมิภาคของโลก	1. เข้าใจหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย

ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย
 หน่วยย่อยที่ 1 ถิ่นศรีวิชัย เวลา 2 ชั่วโมง

หัวข้อเรื่อง /เนื้อหาย่อย	ผลการเรียนรู้ข้อที่/ จุดประสงค์การเรียนรู้	ความรู้ (Knowledge)					ทักษะ กระบวนการ (Process)	เจตคติ (Attitude)
		รู้-จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	สังเคราะห์ ประเมินค่า		
	1. เข้าใจภูมิศาสตร์ของ อาณาจักรศรีวิชัย จุดประสงค์การเรียนรู้ 1.1 อธิบายลักษณะ ภูมิศาสตร์ของ อาณาจักรศรีวิชัยได้ 1.2 วิเคราะห์ปัจจัยทาง ภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อ การตั้งถิ่นฐาน และ การดำรงชีวิตของ ชาวศรีวิชัยได้ 1.3 มีทักษะในการใช้ แผนที่อาณาจักร ศรีวิชัยตามหัวข้อ การเรียนรู้ 2. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ ของอาณาจักรศรี วิชัย		✓		✓			

ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย
 หน่วยย่อยที่ 1 ถิ่นศรีวิชัย เวลา 2 ชั่วโมง

หัวเรื่อง /เนื้อหาย่อย	ผลการเรียนรู้ข้อที่/ จุดประสงค์การเรียนรู้	ความรู้ (Knowledge)					ทักษะ กระบวนการ (Process)	เจตคติ (Attitude)
		รู้-จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	สังเคราะห์		
	จุดประสงค์การเรียนรู้ 2.1 อธิบายหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ของ อาณาจักรศรีวิชัยที่ เป็นลายลักษณ์ อักษรได้ 2.2 อธิบายหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ของ อาณาจักรศรีวิชัยที่ ไม่เป็นลายลักษณ์ อักษรได้		✓					
			✓					

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง ถิ่นศรีวิชัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายวิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระ/มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 1

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 2

มาตรฐาน ส 4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 1

สาระสำคัญ

ศรีวิชัยเป็นอาณาจักรโบราณที่มีความยิ่งใหญ่ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะและคาบสมุทรตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และบริเวณหมู่เกาะต่างๆ ตอนปลายแหลมมลายู เป็นอาณาจักรที่เจริญรุ่งเรืองและมีอาณาเขตกว้างขวาง ครอบคลุมเส้นทางการเดินเรือนานาชาติที่เดินทางผ่านช่องแคบมะละกา หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย มีทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น จารึก บันทึกของชาวต่างชาติ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว เจดีย์วัดหลง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. เข้าใจภูมิศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 อธิบายลักษณะภูมิศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัยได้

1.2 วิเคราะห์ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตของชาว

ศรีวิชัยได้

1.3 มีทักษะในการใช้แผนที่อาณาจักรศรีวิชัย ตามหัวข้อการเรียนรู้

2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย
- จุดประสงค์การเรียนรู้**
- 2.1 อธิบายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัยที่เป็นลายลักษณ์อักษรได้
 - 2.2 อธิบายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัยที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรได้

สาระการเรียนรู้

1. ภูมิศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย
 1. ลักษณะภูมิศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย
 2. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตของชาวศรีวิชัย
 3. การใช้แผนที่อาณาจักรศรีวิชัยตามหัวข้อการเรียนรู้
2. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย
 1. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย ที่เป็นลายลักษณ์อักษร
 2. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย ที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ก. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (5 นาที)

1. ครูนำภาพกลองมโหระทึก แขนงไว้ที่กระดานหน้าชั้นเรียน แล้วสุ่มนักเรียน 1-2 คน ให้สังเกตภาพ แล้วอธิบายให้เพื่อนฟังว่าภาพที่นักเรียนเห็นเป็นภาพอะไร (กลองมโหระทึก) และภาพดังกล่าว เป็นหลักฐานด้านใด (ประวัติศาสตร์) จากนั้นครูเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียน
2. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ข. ชี้นสอน

1. ปัญหาและเรื่องราวที่เกิดขึ้น (10 นาที)

เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยครูกล่าวถึงศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ นักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศส เป็นผู้ที่ทำให้โลกรู้จักอาณาจักรศรีวิชัยอย่างเป็นทางการ และได้เขียนบทความเกี่ยวกับอาณาจักรศรีวิชัยขึ้นเป็นครั้งแรก แล้วครูให้นักเรียนดูแผนที่อาณาจักรศรีวิชัย และภาพศิลาจารึกหลักที่ 23 เพื่อให้ นักเรียนสังเกตขนาดรูปร่าง อาณาเขตของอาณาจักรศรีวิชัย และคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับศิลาจารึก หลักที่ 23 ว่ามีความสำคัญอย่างไร

2. ตั้งปัญหา (10 นาที)

2.1 ครูถามนักเรียนว่าอาณาจักรศรีวิชัยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นอย่างไร จากนั้นนักเรียน และครูร่วมกันตั้งปัญหา เพื่อให้นักเรียนสืบสวนสอบสวนว่า

2.1.1 ปัจจัยภูมิศาสตร์ด้านใดที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตของชาวศรีวิชัย

2.1.2 การศึกษาประวัติศาสตร์ศรีวิชัยสามารถศึกษาได้จากหลักฐานประเภทใด

2.2 ครูแจกใบงานที่ 1.1 เรื่อง ภูมิศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย และใบงานที่ 1.2 เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย ให้นักเรียนเขียนปัญหาที่กำหนดร่วมกับครูลงในใบงานที่แจกให้

3. ตั้งสมมติฐาน (25 นาที)

3.1 นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4 คน

3.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตั้งสมมติฐานจากปัญหาที่ตั้งขึ้น

3.3 ครูแจกใบความรู้ที่ 1.1 เรื่อง ภูมิศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย ใบความรู้ที่ 1.2 เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย และให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม เริ่มสืบสวนสอบสวนตามสมมติฐาน

4. นิยามความหมาย (10 นาที)

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำความเข้าใจคำว่า อาณาจักร ปัจจัย

ชั่วโมงที่ 2

5. รวบรวมข้อมูล (15 นาที)

นักเรียนในกลุ่มทำการค้นคว้าข้อมูล จากเอกสารใบความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ มุมความรู้ในห้อง แผนที่อาณาจักรศรีวิชัย ที่ครูจัดเตรียมไว้

6. ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล (10 นาที)

นักเรียนในกลุ่มทำการประเมินผลว่า ข้อมูลที่ค้นคว้ามานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยนักเรียน ในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และอภิปราย

7. ทดสอบสมมติฐาน (10 นาที)

นักเรียนในกลุ่มนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว มาสรุปเพื่อตอบคำถามว่า

- 1) ปัจจัยภูมิศาสตร์ด้านใดที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีวิตของชาวศรีวิชัย
- 2) การศึกษาประวัติศาสตร์ศรีวิชัย สามารถศึกษาได้จากหลักฐานประเภทใด

สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดหรือไม่ และอภิปรายแสดงความคิดเห็น

8. สร้างข้อมูลหรือข้อสรุป (25 นาที)

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมสรุปคำตอบของทุกกลุ่มรวมกัน โดยสรุปลงในใบงานที่ 1.1 เรื่อง ภูมิศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย และ ใบงานที่ 1.2 เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย ครูสุ่มตัวแทนของกลุ่มออกมาสรุปหน้าชั้นเรียน นักเรียนทั้งห้องอภิปรายเพิ่มเติม ครูร่วมสรุปเพื่อให้ความสมบูรณ์มากขึ้น

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพกลองมโหระทึก
2. แผนที่อาณาจักรศรีวิชัย
3. ภาพศิลาจารึกหลักที่ 23
4. สื่อสิ่งพิมพ์ พจนานุกรม สารานุกรม
5. มุมความรู้ในห้องเรียน
6. ใบความรู้ที่ 1.1 เรื่อง ภูมิศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย
7. ใบความรู้ที่ 1.2 เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย
8. ใบงานที่ 1.1 เรื่อง ภูมิศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย
9. ใบงานที่ 1.2 เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย

การประเมินผล

1. สังเกต
2. ตรวจใบงาน

เครื่องมือประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เกณฑ์การประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก	4
ดี	3
ปานกลาง	2
ปรับปรุง	1

เกณฑ์ตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
19 – 20	ดีมาก
16 – 18	ดี
11- 15	ปานกลาง
0 – 10	ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
เรื่อง ถิ่นศรีวิชัย

กลุ่มที่	ความร่วมมือ				การแสดงความคิดเห็น				การรับฟังความคิดเห็น				การตั้งใจทำงาน				การร่วมปรับปรุงผลงานกลุ่ม				รวม 20 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

- ดีมาก 4
- ดี 3
- ปานกลาง 2
- ปรับปรุง 1

เกณฑ์ตัดสินคุณภาพ

- ช่วงคะแนน ระดับคุณภาพ
- 9 – 12 ดี
- 5 - 8 ปานกลาง
- 1 – 4 ปรับปรุง

(ลงชื่อ) ผู้ประเมิน
..... / /

ใบความรู้ที่ 1.1

เรื่อง ภูมิศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย

ลักษณะภูมิศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย

อาณาจักรศรีวิชัยเป็นรัฐโบราณแห่งหนึ่ง ในเอกสารจีนเรียกว่า ชิลิโพชิ หรือ โฟชิ มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ ดังนี้

ที่ตั้ง

เรื่องการกำหนดที่ตั้งของอาณาจักรศรีวิชัย ยังไม่สามารถกำหนดแน่นอนได้ เนื่องจากขาดหลักฐานยืนยันที่ชัดเจน นักประวัติศาสตร์จึงไม่สรุปเกี่ยวกับที่ตั้งของอาณาจักรศรีวิชัยไว้แต่ได้ชี้ให้เห็นว่าดินแดนที่เป็นที่ตั้งของอาณาจักรศรีวิชัย มีดังนี้

1. ปาเล็มบัง

ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ นักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ได้อาศัยหลักฐานจากศิลาจารึก เอกสารจีน และอาหรับ วิเคราะห์ร่วมกับสภาพภูมิประเทศของเกาะสุมาตรา ได้ชี้ศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยอยู่ที่เมืองปาเล็มบัง เกาะสุมาตรา

2. เกาะชวา

ศาสตราจารย์ มาซุมดาร์ ชาวอินเดีย มีความเห็นว่าระยะแรก ศูนย์กลางของศรีวิชัยอยู่บนเกาะชวา ต่อมาย้ายไปยังเมืองนครศรีธรรมราช หรือเมืองไชยา (สถานที่พบศิลาจารึกหลักที่ 23)

3. เมืองไชยา

ดร. คอริช เวลส์ นักโบราณคดีชาวอังกฤษ ชี้ศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยอยู่ที่เมืองไชยา เนื่องจากพบโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 – 15 เป็นจำนวนมาก หม่อมเจ้าจันทร์จิรายุ รัชนี้ ได้ศึกษาเรื่องลม และสภาพภูมิศาสตร์ เช่นการวัดนาฬิกาแดด เปรียบเทียบกับบันทึกการไปสืบทอดศาสนาของหลวงจีนอี้จิง และสรุปว่าศูนย์กลางของศรีวิชัยอยู่ที่เมืองไชยา

อาณาเขต

อาณาจักรศรีวิชัยเป็นอาณาจักรโบราณที่ยิ่งใหญ่ มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่คาบสมุทรภาคใต้ของประเทศไทย และรวมตลอดลงไปจนถึงมาเลเซีย สิงคโปร์ และหมู่เกาะต่าง ๆ ของประเทศอินโดนีเซีย

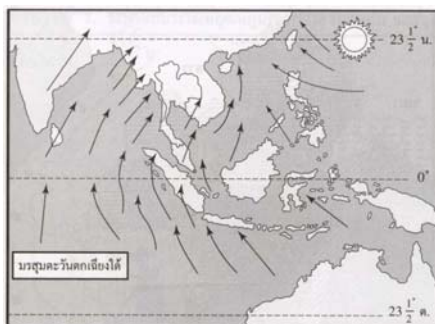
ลักษณะภูมิประเทศ

อาณาจักรศรีวิชัยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะ และคาบสมุทร มีที่ราบลุ่มสำหรับการเพาะปลูก และที่ราบชายฝั่งทะเลเหมาะสำหรับการมีเมืองท่า ไว้เป็นที่รับส่งสินค้า พักจอดเรือ ส่วนที่เป็นคาบสมุทรมีสภาพภูมิประเทศเป็นแนวภูเขาสลับ เกิดชุมชนตามแหล่งลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ เริ่มตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร และส่วนที่เป็นหมู่เกาะ เป็นดินแดนที่เป็นเปลือกโลกยุคหินใหม่

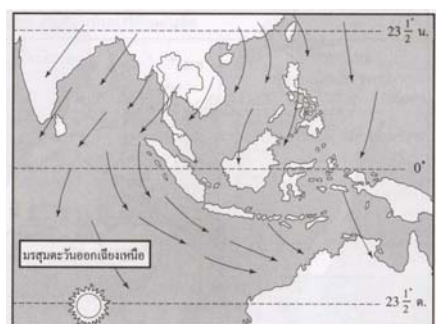
ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากอาณาจักรศรีวิชัยมีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะ และคาบสมุทร มีที่ราบริมชายฝั่งทะเล ตั้งอยู่ในบริเวณเส้นศูนย์สูตร ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม 2 ชนิด คือ

1. ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง มีนาคม หรือเมษายน
2. ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง กันยายน หรือตุลาคม

ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

ทรัพยากรธรรมชาติ

อาณาจักรศรีวิชัยมีทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า แร่ธาตุ มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์

1. ทรัพยากรดิน

ดินเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อเกษตรกรรม และการสร้างที่อยู่อาศัย ดินที่อยู่ในเขตอากาศร้อนชื้น เช่น ดินทรายตามแนวชายฝั่งทะเลจะขาดความอุดมสมบูรณ์ และดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม จะเป็นดินเหนียวที่อยู่ในตะกอนอันเกิดจากน้ำพัดมาทับถมกัน

2. ทรัพยากรน้ำ

ทรัพยากรน้ำจืดมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของชาวศรีวิชัยเป็นอย่างมาก เพราะต้องนำมาใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน ทำการเกษตร โดยน้ำจืดที่มาจากฝน จะตกลงมาแล้วขังอยู่ตามแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ห้วย ซึ่งอาณาจักรศรีวิชัยมีดินแดนบางส่วนอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร เช่น พื้นที่ส่วนที่เป็นคาบสมุทรมลายู เกาะสุมาตรา เกาะชวา จะมีปริมาณน้ำฝนมาก

3. ทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้มีความสำคัญต่ออาณาจักรศรีวิชัย เพราะให้ประโยชน์แก่ชาวศรีวิชัยและมีประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม ประโยชน์ทางตรง เช่น การนำมาสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำฟืน และเป็นสินค้านำไปขายภายนอกอาณาจักร ส่วนประโยชน์ทางอ้อม เช่น เป็นแหล่งอนุรักษ์ดิน ดันน้ำลำธาร ไม่ให้หน้าดินถูกน้ำชะล้างพังทลาย

4. ทรัพยากรแร่ธาตุ

อาณาจักรศรีวิชัยมีสภาพภูมิประเทศ เต็มไปด้วยทิวเขาใหญ่น้อยมากมาย จึงทำให้เป็นแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญหลายชนิด มีทั้งแร่โลหะ และ แร่อโลหะ

5. ทรัพยากรสัตว์ป่า

อาณาจักรศรีวิชัย มีทรัพยากรป่าไม้ มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ จึงเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ใช้เป็นอาหารเพื่อการบริโภค และเป็นสินค้าสำหรับส่งไปขายนอกราชอาณาจักร เช่น ช้าง แรด นก ผีเสื้อ ปลา สัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย เป็ด ไก่ หมู ที่ชาวเรือต้องจัดหาไว้เป็นเสบียงในระหว่างการเดินทางเรือไปค้าขาย

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของชาวศรีวิชัย มีดังนี้

1. ลักษณะภูมิประเทศ

อาณาจักรศรีวิชัยมีสภาพภูมิประเทศแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นคาบสมุทร และส่วนที่เป็นหมู่เกาะ

1) ดินแดนส่วนที่เป็นคาบสมุทร มีสภาพภูมิประเทศเป็นแนวภูเขาสลับที่ราบลุ่มแม่น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ มีการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

อาณาจักรศรีวิชัย มีวัฒนธรรมในการบริโภคข้าว เนื่องจากปลูกข้าวได้ดีในสภาพภูมิประเทศที่ราบลุ่มแม่น้ำ และสภาพอากาศร้อน สำหรับชุมชนที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลจะเจริญรุ่งเรืองได้เร็วกว่า เนื่องจากมีที่ตั้งเหมาะสมในการติดต่อค้าขาย และรับถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรืองกว่า เช่นวัฒนธรรมอินเดีย และจีน

2) ดินแดนส่วนที่เป็นหมู่เกาะ ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางการเดินเรือ จึงทำให้มีพ่อค้านักเดินเรือผ่านไปมา และใช้เป็นจุดแวะพักรับส่งสินค้า เป็นศูนย์กลางการค้าทางทะเล ทำให้เกิดเป็นชุมชนตามชายฝั่งทะเล และเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว

2. ลักษณะภูมิอากาศ

ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดมาจากทางตอนเหนือของจีน นำความหนาวเย็นเข้ามา และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย นำฝนเข้ามา ลักษณะภูมิอากาศเช่นนี้ ก่อให้เกิดผลดีต่อการปลูกข้าว พืชเมืองร้อน และเป็นผลดีต่อการเดินเรือของพ่อค้าทางทะเล จึงทำให้อาณาจักรศรีวิชัย เป็นศูนย์กลางการค้าทางทะเล โดยมีพ่อค้าจากจีนเดินทางมาในฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และพ่อค้าจากอินเดีย เดินทางมาในฤดูลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดวัฒนธรรม

3. ทรัพยากรธรรมชาติ

อาณาจักรศรีวิชัยมีทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์ป่า ที่อุดมสมบูรณ์ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหาร และใช้สำหรับการสร้างที่อยู่อาศัย

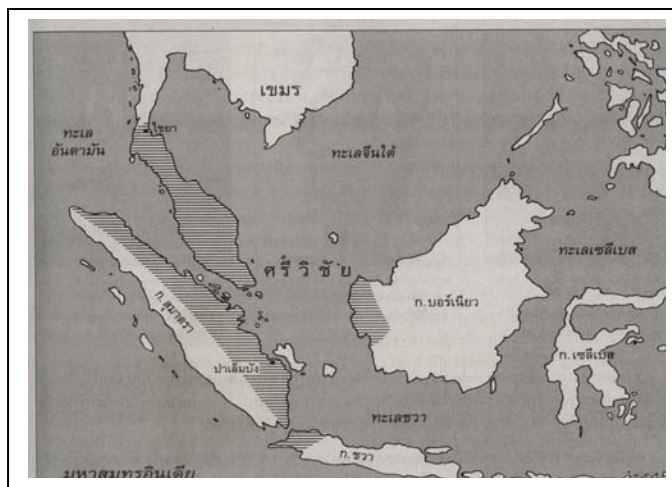
น้ำ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวศรีวิชัย และเพื่อการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์

ป่าไม้ อาณาจักรศรีวิชัย อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ธรรมชาติ เช่น ป่าดิบในบริเวณเขตศูนย์สูตร ที่มีอากาศร้อน ฝนตกชุก ป่าเบญจพรรณ มีพันธุ์ไม้นานาชนิด เครื่องเทศ เครื่องหอม

สมุนไพรรสขี้ผึ้ง ชาวศรีวิชัยมีการล่าสัตว์ป่าเป็นอาหาร และเพื่อการค้าแร่ธาตุ อาณาจักรศรีวิชัยมีลักษณะภูมิประเทศที่มีทิวเขาสลับ เป็นแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุ ที่สำคัญ เช่น ทองคำ เงิน ดีบุก หิน ดินเหนียว เปลือก พลอยสีต่าง ๆ

แผนที่อาณาจักรศรีวิชัย

อาณาจักรศรีวิชัย ตั้งอยู่ในดินแดนทะเลจีนใต้ บริเวณภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะ และเป็นคาบสมุทร อาณาเขตทางทะเลติดต่อกับทะเลอันดามัน และมหาสมุทรอินเดีย

แผนที่แสดงบริเวณที่สันนิษฐานว่าเป็นที่ตั้งอาณาจักรศรีวิชัย
ประมาณพุทธศตวรรษที่ 13 – 17

บรรณานุกรม

- นงคราญ ศรีชาย (2543) *โบราณคดีศรีวิชัย มุมมองใหม่การศึกษาวิเคราะห์แหล่งโบราณคดีรอบ
อ่าว บ้านคอน นครศรีธรรมราช โรงพิมพ์เม็ดทราย*
- โบราณคดี, กอง (2525) *รายงานการสัมมนา เรื่องประวัติศาสตร์ – โบราณคดีศรีวิชัย จัดโดย
กองโบราณคดี กรมศิลปากร วันที่ 25 – 30 มิถุนายน 2525 จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2546) *สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2 สารที่ 4
ประวัติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ไทยร่มเกล้า*

ใบความรู้ที่ 1.2

เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย

หลักฐานทางประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ ร่องรอยการกระทำของมนุษย์ในอดีต ที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน หรืออาจเรียกว่าร่องรอยของอดีต เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ รูปเคารพและสถานที่ ที่มนุษย์สร้างขึ้นตามความเชื่อทางศาสนา จารึก และเอกสารอื่น ๆ ที่ทำขึ้นในสมัยประวัติศาสตร์

นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดี ได้ค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย จำแนกตามลักษณะ แบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร

หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ หลักฐานที่เป็นตัวหนังสือ เช่น

1.1 จารึก จารึกที่สำคัญได้แก่ จารึกหลักที่ 23 จารึกหลักที่ 24 และ จารึกหลักที่ 25

จารึกหลักที่ 23 จารึกหลักนี้มีที่มาไม่แน่นอน ปัจจุบันอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร จารึกหลักนี้มีจารึกอยู่ทั้งสองด้าน ด้านแรกเป็นภาษาสันสกฤต ซึ่งยังสลักไม่เสร็จอยู่ 4 บรรทัด จารึกด้านแรกมีข้อความสมบูรณ์ จารึกในศักราช 697 ซึ่งตรงกับ พ.ศ. 1318 หลังจากกล่าวสรรเสริญพระราชแห่งอาณาจักรศรีวิชัยแล้วก็กล่าวถึงการสร้างศาสนสถาน จารึกหลักนี้จบลงด้วยการแสดงเวลาตามวิชาโหราศาสตร์ ส่วนจารึกด้านที่ 2 ไม่เกี่ยวข้องกับด้านแรก และตัวอักษรที่ใช้เป็นสมัยหลังกว่า เป็นการเริ่มต้นสรรเสริญพระราชแห่งราชวงศ์ไศเลนทร์ แต่จารึกไม่จบ

จารึกหลักที่ 24 หรือจารึกที่วัดเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ จารึกนี้เริ่มด้วยคำรื้อยกรองสรรเสริญพระราชทรงพระนาม ศรีธรรมราช แห่งราชวงศ์ปัทม ต่อจากนั้นก็บอกศักราชกาลยุด 4332 ซึ่งตรงกับ พ.ศ. 1773 จารึกที่พออ่านออกดูเหมือนจะแสดงถึงสิ่งที่อุทิศถวายแต่ศาสนสถานในพุทธศาสนา

จารึกหลักที่ 25 หรือจารึกที่ฐานพระพุทธรูปวัดเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านหน้าของฐานมีจารึกภาษาเขมร 4 บรรทัด มีตัวอักษรคล้ายกับตัวอักษรของจารึกหลักที่ 24 จารึกหลักนี้กล่าวว่า ใน ศก 1105 (พ.ศ. 1726) ในรัชกาลของพระเจ้าศรีมัตไตรโลกยราชเมาลี ภูษวรมเทวมหาเสนาบดีตลาโน ผู้เป็นหัวหน้าแห่งประเทศครหิ ได้สั่งให้หล่อพระพุทธรูปองค์นี้ ซึ่งจารึกอยู่

1.2 เอกสารจีน ได้แก่ บันทึกหลวงจีนอี้จิง จดหมายเหตุจีนสมัยราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ซ่ง

บันทึกของหลวงจีนอี้จิง เป็นบันทึกของพระภิกษุชาวจีนชื่อ อี้จิง ได้เดินทางไปสืบทอดพระพุทธศาสนาที่อินเดีย เดินทางโดยอาศัยเรือของชาวอาหรับ ออกจากเมืองท่าที่กวางตุ้ง และพักที่อาณาจักรศรีวิชัยเพื่อคัดลอกและแปลคัมภีร์ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาจีน บันทึกของหลวงจีนอี้จิงที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่อง การศึกษาที่ตั้ง การเมือง การศาสนา และสภาพสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย

จดหมายเหตุจีนสมัยราชวงศ์ถัง เป็นเอกสารที่บันทึกเรื่องราวทางการทูต และการค้าของแคว้นต่าง ๆ ที่ติดต่อกับจีน ส่วนจดหมายเหตุจีนสมัยราชวงศ์ซ่ง กล่าวถึงอาณาจักรศรีวิชัยได้ส่งคณะทูตไปจีน ปรากฏขึ้นครั้งแรกในรัชกาลเทียนชู่ แห่งราชวงศ์ถัง เมื่อ พ.ศ. 1447 และในราชวงศ์ซ่งเริ่มในรัชกาลเคียนลุง พ.ศ. 1503 และ พ.ศ. 1505 เรื่อยมา

1.3 เอกสารอาหรับ ได้แก่ บันทึกสุไลมาน ของพ่อค้าชาวอาหรับ บันทึกมาซูดีของนักภูมิศาสตร์ชาวอาหรับ

บันทึกสุไลมาน เป็นบันทึกของพ่อค้าชาวอาหรับ ได้เขียนถึงดินแดนที่นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่าเป็นศรีวิชัย ไว้เมื่อปี พ.ศ. 1394 กล่าวว่า.... อาณาจักรศรีวิชัยตั้งอยู่บนฝั่งหันหน้าไปทางแดนจีนระยะเดินทางโดยเรือห่างกันราว 1 เดือน แต่ถ้าลมดีก็อาจจะเร็วกว่านั้น..... ต่อมาพ่อค้าชาวอาหรับชื่อ อาบูไซอิด ได้บันทึกไว้เมื่อปี พ.ศ. 1459 เรื่องระยะทางระหว่างอินเดียและจีน

บันทึกมาซูดี เป็นบันทึกของนักภูมิศาสตร์ชาวอาหรับ ได้เขียนถึงความมั่งคั่งของหมู่เกาะของอาณาจักรศรีวิชัย ความว่าอาณาจักรศรีวิชัย เป็นอาณาจักรของมหาราช มีประชาชนเป็นจำนวนมาก กองทัพใหญ่โต พระราชาทรงมีเครื่องหอม และไม้หอมนานาชนิด ดินแดนของพระองค์ผลิตการบูร ไม้กฤษณา กานพลู ไม้จันทร์ ชะมดเชียง กระวาน ดีปลี

2. หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ หลักฐานที่ไม่ใช่ตัวหนังสือ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ให้คนปัจจุบันเรียนรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ย้อนหลังกลับไป เป็นข้อมูลในการศึกษาภูมิหลัง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในสมัยศรีวิชัย ศิลปกรรมส่วนใหญ่ได้รับแรงบันดาลใจจากศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนา เป็นบ่อเกิดของภูมิปัญญาช่างในการสร้างงานศิลปะ

2.1 โบราณสถาน เช่น พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว เจดีย์วัดเวียง เจดีย์วัดหลง ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปุโรพทุโร พุทธสถานในเมืองปาล์มบั้ง เกาะสุมาตรา

2.2 โบราณวัตถุ เช่น พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระพุทธรูปนาคปรก สำริด ลูกปัด
เหรียญเงินจีน เครื่องถ้วยจีนของราชวงศ์ถัง

บรรณานุกรม

โบราณคดี, กอง (2525) รายงานการสัมมนา เรื่องประวัติศาสตร์ – โบราณคดีศรีวิชัย จัดโดย
กองโบราณคดี กรมศิลปากร วันที่ 25 – 30 มิถุนายน 2525 จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ไพฑูรย์ มีสกุล และทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม (2546) ประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช

ใบงานที่ 1.1 เรื่องภูมิศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย
วิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 15 นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าจากใบความรู้ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ แล้วบันทึกสิ่งที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าแต่ละหัวข้อลงในใบงานที่ 1.1

1. ปัญหาที่นักเรียนในกลุ่มสืบสวนสอบสวนคือ

.....
.....

2. สมมติฐานที่ตั้งคือ

.....
.....

3. ให้นักเรียนนิยามความหมายสั้น ๆ ของคำต่อไปนี้

3.1 ศรีวิชัย

3.2 ปัจจัย

4. ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลจากใบความรู้หนังสือแล้วดำเนินการดังนี้

4.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า

.....
.....
.....

4.2 ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล

.....
.....
.....

4.3 ข้อมูลที่สามารถสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ สรุปได้ดังนี้

.....
.....
.....

ใบงานที่ 1.2 เรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย
วิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส 3110 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 10 นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าจากใบความรู้ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ แล้วบันทึกสิ่งที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าแต่ละหัวข้อลงในใบงานที่ 1.2

1. ปัญหาที่นักเรียนในกลุ่มสืบสวนสอบสวนคือ

.....
.....

2. สมมติฐานที่ตั้งคือ

.....
.....
.....

3. ให้นักเรียนนิยามความหมายสั้น ๆ ของคำต่อไปนี้

3.1 ประวัติศาสตร์

3.2 หลักฐาน

4. ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลจากใบความรู้ หนังสือ แล้วดำเนินการดังนี้

4.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า

.....
.....
.....

4.2 ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล

.....
.....
.....

4.3 ข้อมูลที่สามารถสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ สรุปได้ดังนี้

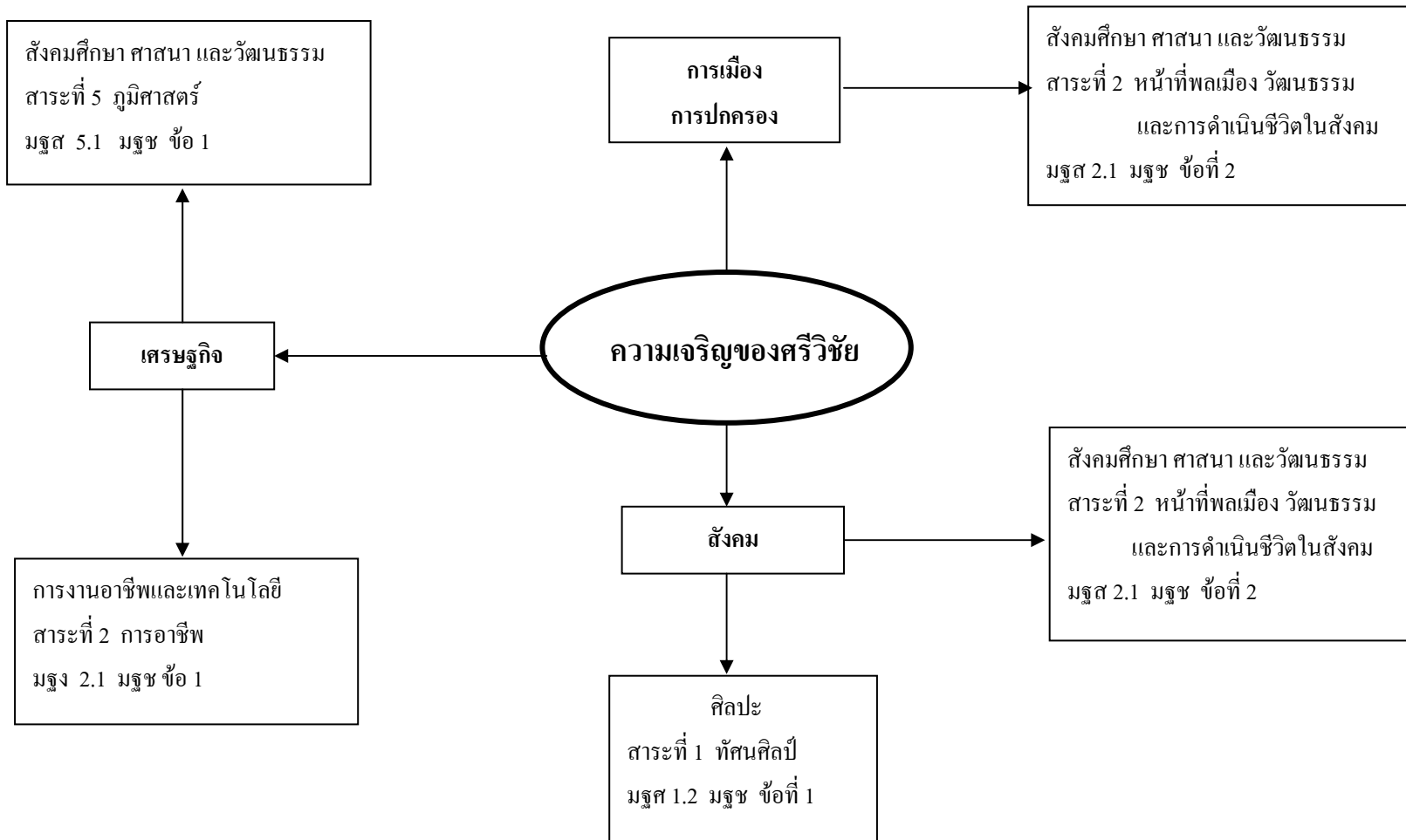
.....
.....
.....

ภาคผนวก จ

การจัดการเรียนรู้ หน่วยย่อยที่ 2 ความเจริญของศรีวิชัย

- ผังบูรณาการหน่วยการเรียนรู้
- ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้
- ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ
สืบสวนสอบสวน

ผังบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 หน่วยย่อยที่ 2 ความเจริญของศรีวิชัย จำนวน 4 ชั่วโมง

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 2 ความเจริญของศรีวิชัย

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
การเมือง การปกครอง	สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิต ในสังคม	มฐศ 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็น พลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณี และ วัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันใน สังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข	มฐช ข้อ 2 ตระหนักถึงสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี ของสังคมและประเทศ เข้าใจ ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชน เพื่อ คุ้มครองปกป้องตนเอง และคนอื่นให้ ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข ตลอดจนปฏิบัติตนตามกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 2 ความเจริญของศรีวิชัย

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
เศรษฐกิจ	สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	มฐศ 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่ ปรากฏในระวางที่ ซึ่งมีผลต่อกันและกัน ในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา ข้อมูล ภูมิสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การ ใช้และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ	มฐช ข้อ 1 วิเคราะห์ เปรียบเทียบ พื้นที่ของโลก แต่ละแห่งที่ต่างกันในลักษณะทาง กายภาพและระบบการดำเนินชีวิต ของมนุษย์	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ เศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 2 ความเจริญของศรีวิชัย

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
เศรษฐกิจ	สาระที่ 2 การอาชีพ	มฐก 2.1 เข้าใจมีทักษะ มีประสบการณ์ในงาน อาชีพสุจริต มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่อ งานอาชีพและเห็นแนวทางในการ ประกอบอาชีพสุจริต	มฐช ข้อ 1 มีความรู้และทักษะในงานอาชีพสุจริต ที่สนใจ และทำงานอย่างมีคุณภาพ	1. การประกอบอาชีพของคนใน สมัยศรีวิชัย

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 2 ความเจริญของศรีวิชัย

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
สังคม	สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและ การดำเนินชีวิต ในสังคม	มฐศ 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมือง ดีตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรม ไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและ สังคมโลกอย่างสันติสุข	มฐช ข้อ 2 ตระหนักถึงสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี ของสังคม และประเทศ เข้าใจ ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชน เพื่อ คุ้มครองปกป้องตนเองและ คนอื่นให้ ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข ตลอดจนปฏิบัติตามกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ	1. มีความรู้ ความเข้าใจลักษณะ สังคมของอาณาจักรศรีวิชัย

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 2 ความเจริญของศรีวิชัย

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
สังคม	สาระที่ 1 ทัศนศิลป์	มฐศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า งานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ สากล	มฐช ข้อ 1 เข้าใจความเชื่อทางวัฒนธรรมที่มี อิทธิพลต่อการสร้างงานศิลปะ	1. เข้าใจความเชื่อทางวัฒนธรรมที่ มีต่อศิลปะศรีวิชัย

ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย

หน่วยย่อยที่ 2 ความเจริญของศรีวิชัย เวลา 4 ชั่วโมง

หัวข้อเรื่อง /เนื้อหาย่อย	ผลการเรียนรู้ข้อที่/ จุดประสงค์การเรียนรู้	ความรู้ (Knowledge)						ทักษะ กระบวนการ (Process)	เจตคติ (Attitude)
		รู้-จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	สังเคราะห์	ประเมินค่า		
ความเจริญ ของศรีวิชัย -การเมือง การ ปกครอง -เศรษฐกิจ -สังคม	<p>1. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเมือง การปกครองของ อาณาจักรศรีวิชัย จุดประสงค์การเรียนรู้</p> <p>1.1 อธิบายสภาพ การเมือง การ ปกครองของ อาณาจักรศรีวิชัย ได้</p> <p>1.2 อธิบายนโยบาย หลักในการ ควบคุมทาง การเมืองการ ปกครองของ อาณาจักรศรีวิชัย ได้</p> <p>2. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเศรษฐกิจ ของอาณาจักรศรี วิชัย จุดประสงค์การเรียนรู้</p> <p>2.1 อธิบายลักษณะ ทางภูมิศาสตร์ที่มี ผลต่อเศรษฐกิจ ของอาณาจักรศรี วิชัยได้</p>		✓						

ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย
 หน่วยย่อยที่ 2 ความเจริญของศรีวิชัย เวลา 4 ชั่วโมง

หัวเรื่อง /เนื้อหาย่อย	ผลการเรียนรู้ข้อที่/ จุดประสงค์การเรียนรู้	ความรู้ (Knowledge)						ทักษะ กระบวนการ (Process)	เจตคติ (Attitude)
		รู้-จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	สังเคราะห์	ประเมินค่า		
	2.2 อธิบายการประกอบอาชีพของคนในสมัยศรีวิชัยได้		✓						
	2.3 เปรียบเทียบการค้าภายในท้องถิ่นและการค้าภายนอกอาณาจักรศรีวิชัยได้		✓						
	3. มีความรู้ความเข้าใจลักษณะสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย		✓						
	จุดประสงค์การเรียนรู้		✓						
	3.1 อธิบายลักษณะสังคมของอาณาจักรศรีวิชัยได้		✓						
	3.2 อธิบายความเชื่อทางวัฒนธรรมที่มีต่อศิลปะศรีวิชัยได้								

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง ความเจริญของศรีวิชัย

รายวิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101

เวลา 4 ชั่วโมง

สาระ/มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 2

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 2 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 2.1 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 1

สาระสำคัญ

ลักษณะการเมืองของอาณาจักรศรีวิชัยมีการจัดระบบการเมืองการปกครองเพื่อรักษาเสถียรภาพความมั่นคง และรักษาผลประโยชน์ทางการค้า ดำเนินการควบคุมช่องแคบมะละกาและช่องแคบซุนดา นโยบายหลักคือการใช้กำลังทหาร การพึ่งพาอำนาจไสยศาสตร์ และการสร้าง ความผูกพันทางเครือญาติ

ลักษณะทางเศรษฐกิจควบคุมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการค้าทางทะเล ตั้งด่านเรียกเก็บภาษีจากเรือสินค้าที่ผ่านช่องแคบ มีการค้าภายในและภายนอกอาณาจักร

สภาพสังคมมีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน ประกอบด้วยชนชั้นและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของการสร้างสรรค์วัฒนธรรม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย
จุดประสงค์การเรียนรู้
 - 1.1 อธิบายสภาพการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยได้
 - 1.2 อธิบายนโยบายหลักในการควบคุมทางการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยได้
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย
จุดประสงค์การเรียนรู้
 - 2.1 อธิบายลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อเศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัยได้
 - 2.2 อธิบายการประกอบอาชีพของคนในสมัยศรีวิชัยได้
 - 2.3 เปรียบเทียบการค้าภายในและการค้าภายนอกของอาณาจักรศรีวิชัยได้
3. มีความรู้ความเข้าใจลักษณะสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย
จุดประสงค์การเรียนรู้
 - 3.1 อธิบายลักษณะโครงสร้างสังคมของอาณาจักรศรีวิชัยได้
 - 3.2 อธิบายความเชื่อทางวัฒนธรรมที่มีต่อศิลปะศรีวิชัยได้

สาระการเรียนรู้

1. การเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย
 - 1.1 สภาพการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย
 - 1.2 นโยบายหลักในการควบคุมการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย
2. เศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย
 - 2.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อเศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย
 - 2.2 การประกอบอาชีพของคนในสมัยศรีวิชัย
 - 2.3 การค้าภายในและการค้าภายนอกของอาณาจักรศรีวิชัย
3. ลักษณะสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย
 - 3.1 โครงสร้างสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย
 - 3.2 ความเชื่อทางวัฒนธรรมที่มีต่ออาณาจักรศรีวิชัย

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ก. ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน (5 นาที)

1. ครูให้นักเรียนดูภาพเรือสำเภากิน แล้วถามนักเรียนว่า เมื่อนักเรียนดูภาพนี้แล้ว นักเรียนมีความคิดเรื่องอะไร (การค้าขาย) ครูสุ่มนักเรียน 2-3 คน ตอบคำถามตามความคิดเห็นของนักเรียน แล้วครูเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียน

2. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ข. ชั้นสอน

1. ปัญหาและเรื่องราวที่เกิดขึ้น (10 นาที)

ครูกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัย ว่าได้เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง เป็นที่รู้จักของชาวโลก มาจากสาเหตุความมีชื่อเสียงในทางการเดินเรือ และการมีบทบาททางการค้าขายติดต่อกับดินแดนต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเรือค้าขายนานาชาติอย่างกว้างขวาง ซึ่งทำให้อาณาจักรศรีวิชัยได้ผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการเรียกเก็บภาษี การควบคุมเส้นทางการเดินเรือ และตลาดสินค้าเมืองท่าต่าง ๆ ไว้ในอำนาจยาวนาน เพื่อให้นักเรียนตั้งข้อสังเกต สภาพการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมของอาณาจักรศรีวิชัย

2. ตั้งปัญหา (10 นาที)

2.1 ครูถามนักเรียนว่า อาณาจักรศรีวิชัยสามารถควบคุมเส้นทางการเดินเรือ ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เพราะอะไร แล้วนักเรียนและครูร่วมกันกำหนดปัญหาเพื่อให้นักเรียนสืบสวนสอบสวนว่า

2.1.1 อาณาจักรศรีวิชัยมีสภาพทางการเมืองการปกครองอย่างไร

2.1.2 อาณาจักรศรีวิชัยมีความเจริญทางเศรษฐกิจในด้านใด

2.1.3 อาณาจักรศรีวิชัยมีลักษณะทางสังคมอย่างไร

2.2 ครูแจกใบงานให้นักเรียนเขียนปัญหาที่กำหนดร่วมกับครูเพื่อทำการสืบสวนสอบสวนลงในใบงานดังนี้

2.2.1 ใบงานที่ 2.1 เรื่อง ความเจริญทางด้านการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย

2.2.2 ใบงานที่ 2.2 เรื่อง ความเจริญทางเศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย

2.2.3 ใบงานที่ 2.3 เรื่อง ความเจริญทางสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย

3. ตั้งสมมติฐาน (35 นาที)

3.1 นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4 คน

3.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตั้งสมมติฐานจากปัญหาที่ตั้งขึ้น

3.3 ครูแจกใบความรู้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเริ่มทำการสืบสวนสอบสวนตามสมมติฐาน

ดังนี้

3.3.1 ใบความรู้ที่ 2.1 เรื่อง ความเจริญทางด้านการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย

3.3.2 ใบความรู้ที่ 2.2 เรื่อง ความเจริญทางเศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย

3.3.3 ใบความรู้ที่ 2.3 เรื่อง ความเจริญทางสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย

ชั่วโมงที่ 2

4. นิยาม-ความหมาย (15 นาที)

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำความเข้าใจคำว่า นโยบาย ควบคุม การเมือง การค้าภายใน การค้าภายนอก เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โครงสร้าง

5. รวบรวมข้อมูล (45 นาที)

นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารใบความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ มุมความรู้ในห้องเรียนที่ครูจัดเตรียมไว้

ชั่วโมงที่ 3

6. ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล (30 นาที)

นักเรียนในกลุ่มทำการประเมินผลว่าข้อมูลที่ค้นคว้ามานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยนักเรียนในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และอภิปราย

7. ทดสอบสมมติฐาน (30 นาที)

นักเรียนในกลุ่มนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว มาสรุปเพื่อตอบคำถามว่า

1) อาณาจักรศรีวิชัยมีสภาพทางการเมืองการปกครองอย่างไร

2) อาณาจักรศรีวิชัยมีความเจริญทางเศรษฐกิจในด้านใด

3) อาณาจักรศรีวิชัยมีลักษณะทางสังคมอย่างไร สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด

ไว้หรือไม่ และอภิปรายแสดงความคิดเห็น

ชั่วโมงที่ 4

8. สร้างข้อมูลหรือข้อสรุป (60 นาที)

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมสรุปคำตอบของทุกกลุ่มรวมกัน โดยสรุปลงในใบงาน ดังนี้

ใบงานที่ 2.1 เรื่อง ความเจริญทางการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย

ใบงานที่ 2.2 เรื่อง ความเจริญทางเศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย

ใบงานที่ 2.3 เรื่อง ความเจริญทางสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย

ครูสุ่มตัวแทนกลุ่มออกมาสรุปหน้าชั้นเรียน นักเรียนทั้งห้องอภิปรายเพิ่มเติมครูร่วมสรุปเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพเรือสำเภากิน
2. สื่อสิ่งพิมพ์ พจนานุกรม สารานุกรม
3. มุมความรู้ในห้องเรียน
4. ใบความรู้ที่ 2.1 เรื่อง ความเจริญทางการเมือง การปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย
5. ใบความรู้ที่ 2.2 เรื่อง ความเจริญทางเศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย
6. ใบความรู้ที่ 2.3 เรื่อง ความเจริญทางสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย
7. ใบงานที่ 2.1 เรื่อง ความเจริญทางการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย
8. ใบงานที่ 2.2 เรื่อง ความเจริญทางเศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย
9. ใบงานที่ 2.3 เรื่อง ความเจริญทางสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย

การประเมินผล

1. สังเกต
2. ตรวจสอบใบงาน

เครื่องมือประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เกณฑ์การประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก	4
ดี	3
ปานกลาง	2
ปรับปรุง	1

เกณฑ์ตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
19 – 20	ดีมาก
16 – 18	ดี
11 – 15	ปานกลาง
0 – 10	ปรับปรุง

ใบความรู้ที่ 2.1

เรื่อง ความเจริญทางการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย

สภาพทางการเมือง

การเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย อำนาจเด็ดขาดอยู่ที่พระมหากษัตริย์ หลักฐานจากจารึกที่ลาภู ภาตุ กล่าวถึงการเกณฑ์กลุ่มคนมาประกอบพิธีคัมมน้ำสาบาน แสดงว่าศรีวิชัยปกครองด้วยระบอบราชาธิปไตย ภายใต้อำนาจของพระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียว นอกจากนี้ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ศรีวิชัยได้แสดงถึงสภาพทางการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยไว้ ดังนี้

- ศรีวิชัยเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ มั่งคั่ง มีอาณาเขตทางทหารโดยเฉพาะกองทัพเรือ มีกำลังทหารจำนวนมาก มีอำนาจทางทะเล การจัดระบบการปกครองเป็นไปเพื่อรักษาความมั่นคงของอาณาจักรและรักษาผลประโยชน์ทางการค้า
- กษัตริย์ศรีวิชัยทรงส่งดาตุ (เจ้าเมือง) ที่ไว้วางใจไปครองเมืองท่าสำคัญ ๆ สำหรับเมืองประเทศราชมีสิทธิ์ปกครองตนเอง แต่ต้องจัดส่งเครื่องบรรณาการให้กษัตริย์ศรีวิชัย

หลักการสำคัญ

หลักการสำคัญของการเมืองการปกครองของศรีวิชัย คือพยายามมีอำนาจควบคุมช่องแคบมะละกา และช่องแคบชุนดา เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้า และควบคุมเส้นทางการค้า ทางทะเล มีการปลูกฝังความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมทางการเมืองการปกครอง

นโยบาย

กษัตริย์ศรีวิชัยมีนโยบายหลักทางการเมืองการปกครอง ดังนี้

1. กำลังทหาร

กษัตริย์ศรีวิชัยทรงใช้ทหารควบคุมทางการเมือง เป็นการขยายอำนาจและความมั่งคั่ง สมบูรณ์ของศรีวิชัยเข้าควบคุมสองช่องแคบ คือ ช่องแคบมะละกา และช่องแคบชุนดา ที่เป็นช่องน้ำระหว่างมหาสมุทรอินเดียและจีน

2. ความผูกพันทางเครือญาติ

กษัตริย์ศรีวิชัยได้ใช้ความผูกพันทางเครือญาติ และความผูกพันส่วนตัวมาเป็นประโยชน์ในการควบคุมทางการเมือง จากหลักฐานในจารึกทีลากู บาดู ว่ากษัตริย์ศรีวิชัยทรงมีพระมเหสีมากกว่าหนึ่ง มเหสีเหล่านั้นมาจากธิดา หรือญาติฝ่ายหญิงของผู้นำท้องถิ่น ทางตอนในของเกาะ ตำแหน่งดาตู (เจ้าเมือง) จะมีทั้งดาตูเชื้อพระวงศ์ และดาตูที่ไม่ได้เป็นเชื้อพระวงศ์ การมีมเหสีมากกว่าหนึ่ง ย่อมส่งผลต่อนโยบายทางการเมืองการปกครอง คือช่วยสร้างพันธมิตรระหว่างกษัตริย์ศรีวิชัยกับแว่นแคว้นอื่น

3. พิธีกรรมทางไสยศาสตร์

กษัตริย์ศรีวิชัยใช้อำนาจลึกลับทางไสยศาสตร์ควบคุมเชื้อพระวงศ์ ขุนนาง ข้าราชการ บริหารและประชาชน มีหลักฐานคำสาปแช่งจากจารึกสี่หลัก มีพิธีค้ำน้ำสาบานหรือพิธีแข่งน้ำให้บรรดาผู้นำท้องถิ่น เชื้อพระวงศ์ ข้าราชการ มาประกอบพิธีค้ำน้ำสาบานอันเป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อกษัตริย์ศรีวิชัย และเกรงกลัวต่อคำสาป

บรรณานุกรม

นงคราญ ศรีชาย (2543) โบราณคดีศรีวิชัย : มุมมองใหม่การศึกษาวิเคราะห์แหล่งโบราณคดีรอบอ่าวบ้านคอน นครศรีธรรมราช โรงพิมพ์เม็ดทราย

ใบความรู้ที่ 2.2

เรื่อง ความเจริญทางเศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย

ศรีวิชัยถือกำเนิดและรุ่งเรืองอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์ก็ด้วยสาเหตุที่ศรีวิชัยที่เข้าควบคุมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการค้าทางทะเล ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศรีวิชัยยึดครองจุดศูนย์กลางหรือชุมทางเดินเรือ คือ ช่องแคบมะละกาและช่องแคบซุนดา เพื่อตั้งด่านเรียกเก็บภาษีหรือเก็บเอาส่วนซีกจากเรือสินค้าทุกลำที่ผ่านช่องแคบ ศรีวิชัยจึงสร้างกองเรือค้าขายและตั้งกองทัพเรือมาเพื่อควบคุมผลประโยชน์ทางการค้า การศึกษาเศรษฐกิจของศรีวิชัยพิจารณาได้ดังนี้

1. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อความเจริญทางเศรษฐกิจ

1.1 ลักษณะภูมิประเทศ อาณาจักรศรีวิชัยมีสภาพภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะ และคาบสมุทรเป็นศูนย์กลางการเดินเรือ ริมชายฝั่งทะเลมีเมืองท่าสำหรับรับส่งสินค้า และเรือแวะพัก มีช่องแคบมะละกาและช่องแคบซุนดาที่เรือสินค้าต้องผ่านมีการจัดเก็บภาษี ภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเกษตรมีการปลูกข้าว มะพร้าว หอม สำหรับเป็นอาหารของประชาชนจำนวนมาก ริมชายฝั่งทะเลมีการประกอบอาชีพประมง

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากอาณาจักรศรีวิชัยมีดินแดนที่เป็นหมู่เกาะ จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลต่อการเดินเรือของพ่อค้า เรือบรรทุกสินค้าจะแล่นไปตามทิศทางของลมมรสุมที่เกิดขึ้นในฤดูนั้น ๆ พ่อค้าจากจีนและอินเดียบรรทุกสินค้ามาขายและแวะพักที่ศรีวิชัย

1.3 ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบไปด้วย ดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์ป่า มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด เครื่องเทศ เครื่องหอม สมุนไพร สัตว์ป่า แร่ธาตุ เป็นสินค้าสำคัญของอาณาจักรศรีวิชัย

2. ลักษณะการค้า

การค้าขายในสมัยศรีวิชัยจำแนกวิธีการค้าขายออกได้เป็น 2 แบบ คือ

1. การค้าภายในท้องถิ่น หมายถึง การค้าขายแลกเปลี่ยนระหว่างเมืองท่าขนาดเล็ก และรับสินค้าเข้า กระจายไปสู่ท้องถิ่น รับสินค้าจากท้องถิ่น ไปขายยังตลาดกลางในเมืองท่าใหญ่

2. การค้าภายนอกอาณาจักร หมายถึง การค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า โดยเรือสินค้าขนาดใหญ่จากต่างประเทศที่แวะมายังเมืองท่าที่เป็นศูนย์กลางสำคัญ ๆ และการไปค้าขายกับต่างประเทศ เช่น อินเดีย จีน

เส้นทางการค้าทางทะเล เป็นที่รู้จักกันดีในนามเส้นทางเครื่องเทศ เนื่องจากดินแดนของศรีวิชัยที่เป็นคาบสมุทร และเป็นหมู่เกาะ เป็นแหล่งทรัพยากรของเครื่องเทศ ซึ่งมีตลาดในตะวันตก ได้แก่ อาหรับ เปอร์เซีย โรมันและยุโรป เครื่องเทศเป็นสินค้าจำเป็น ใช้เป็นเครื่องยาและปรุงอาหาร

3. ประเภทของสินค้า

รายการสินค้าประจำถิ่นที่ค้าขายอยู่ในเมืองเครือข่ายของศรีวิชัย สามารถจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. เครื่องเทศและเครื่องหอม เช่น กระวาน กานพลู การบูร มะพร้าว แก่นจันทร์ ลูกจันทร์ ไม้กฤษณา ไม้มะเกลือ ไม้ฝาง หมากรุก พริกไทย ดีปลี อบเชย ไม้หอม ยางไม้หอม ขิง ข่า ขมิ้น กระชาย ของที่เกิดแต่ยางไม้หรือธาตุต่าง ๆ เช่น มหาหิงค์ (Cubeb) น้ำมันหอม กายาน สุพรรณธัน สารส้ม เครื่องหอมที่เกิดแต่ไม้หรือสัตว์ เช่น พิมเสน ชะมดเชียง อำพัน ของที่เกิดแต่สัตว์หรือร่างกายสัตว์ เช่น โคโรค คูลิก้า กระดุกต่าง ๆ ตลอดจนจำพวกเครื่องสมุนไพร เป็นต้น

2. ผลผลิตจากป่าและสัตว์ เช่น ขอบป่าจำพวกงาช้าง เขาสัตว์ หนังสัตว์ นอแรด ยาง กายาน น้ำมันยาง น้ำตาลน้ำผึ้ง สมุนไพร ไม้มีค่า สัตว์ที่ได้จากการล่า ปลา น้ำจืด นกขนสวย เป็นต้น ส่วนสัตว์เลี้ยงคอกมีช้าง วัว ควาย เป็ด ไก่ แพะ แกะ หมู และอื่น ๆ ที่ชาวเรือต้องจัดหาไว้เป็นเสบียงในระหว่างการเดินทาง

3. ของแปลกมีค่า เช่น หินมีค่าหายาก จำพวกแก้วหิน ไข่มุก พลอย แก้ว ผลึก หินมีลายปะการัง น้ำมันหอม ฝ้ายดอก สีย้อมผ้า ฝ้ายฝ้าย เป็นต้น บางอย่างอาจจะรับซื้อผ่านมาจากแหล่งอื่นก็มี และส่งต่อไปเป็นเครื่องบรรณาการแก่จักรพรรดิจีนอีกทอดหนึ่ง

4. สินค้าจำพวกโลหะ เช่น ทองคำ เงิน ดีบุก ตะกั่ว พลวง เป็นต้น

5. สินค้าเกษตรกรรม เช่น ข้าว มะพร้าว หมากรุก เป็นต้น

รายการสินค้านำเข้าจากจีนที่สำคัญได้แก่ เครื่องถ้วยชามประเภทเครื่องเคลือบ (ส่วนมากเป็นของสมัยราชวงศ์ซ่ง เครื่องถ้วยถึงพบในอัตราส่วนที่น้อยกว่า) ผ้าไหม เส้นไหม ฝ้ายดวน ฝ้ายแพร์ เครื่องใช้เงิน ภาชนะโลหะ เหรียญเงินอีเปะ ร่ม กระดาษ เหล้า คันฉ่อง กลอง (บางท่านสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นกลองมโหระทึกที่นำเข้ามาในสมัยศรีวิชัย) และอื่น ๆ ส่วนสินค้านำเข้าจากอินเดียและอาหรับ ได้แก่ สินค้าจำพวกผ้าชนิดต่าง ๆ เครื่องถ้วยเคลือบ เครื่องแก้วของอาหรับ เศษแก้วสีต่าง ๆ (สำหรับผลิตลูกปัดแก้ว) หินสี ลูกปัดมีตาของโรมันและอื่น ๆ

บรรณานุกรม

นงคราญ ศรีชาย (2543) *โบราณคดีศรีวิชัย : มุมมองใหม่การศึกษาวิเคราะห์แหล่งโบราณคดี รอบอ่าวบ้านดอน นครศรีธรรมราช* โรงพิมพ์เมื่อดทราย

ใบความรู้ที่ 2.3

เรื่อง ความเจริญทางสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย

สังคมของอาณาจักรศรีวิชัย

สังคมของศรีวิชัยประกอบด้วยชนชั้น และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานในกระบวนการอบรมเรียนรู้ทางสังคมและเป็นที่มาของการสร้างสรรค์วัฒนธรรมต่าง ๆ ในขณะเดียวกันความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนต์และไสยศาสตร์ก็มีอยู่ควบคู่กันไป สภาพสังคมของศรีวิชัยที่วิเคราะห์ได้จากหลักฐานประเภทจารึกและบันทึกเอกสารชาวต่างชาติ มีดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างสังคม

โครงสร้างสังคมของอาณาจักรศรีวิชัยประกอบด้วยชนชั้นต่างๆ 8 ชั้น ดังนี้

1.1 กษัตริย์ ได้แก่ พระราชาหรือกษัตริย์แห่งศรีวิชัย พระองค์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในจักรวรรดิ พระองค์ทรงประทับอยู่ในพระราชวังที่เรียกว่า กราตอน (Kraton)

1.2 เจ้าเมือง ได้แก่ คาตุ ที่อยู่ใต้อำนาจของกษัตริย์ศรีวิชัย พระองค์ส่งคาตุไปปกครองเมืองต่างๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์แทนพระองค์ คาตุมีทั้งที่เป็นเชื้อพระวงศ์ ได้แก่ มหาอุปราช อุปราช และเชื้อพระวงศ์อื่น ๆ และคาตุธรรมดา ซึ่งคงหมายถึงผู้นำท้องถิ่นที่สวามิภักดิ์ต่อกษัตริย์ศรีวิชัย

1.3 ขุนนางและข้าราชการ ได้แก่

1) ข้าราชการชั้นสูงรองจากคาตุในจารึกที่ลากา บาดู กล่าวถึงผู้ทำหน้าที่ปรัวิณะหะ คือ ผู้ที่เป็นข้าราชการชั้นสูงเป็นผู้ควบคุมกองทหาร หรือคุมอำเภอ

2) ตูลาการ หมายถึงผู้ทำหน้าที่ตัดสินคดีความต่าง ๆ

3) นายทัพ หมายถึงผู้ควบคุมกองทัพหรือกำลังพล รวมไปถึงนายทหารระดับหัวหน้าที่นั่งอยู่กับกองทัพศรีวิชัย

4) คนงานของหลวง หมายถึงคนทำงานในพระราชวัง เช่น คนซักผ้าหลวง และ ทาสหลวง

1.4 ชนชั้นกลางและช่างฝีมือ เช่น พวกพ่อค้า นายเรือ เสมียน ช่างแกะสลัก ช่างทำมิด เป็นต้น

1.5 เกษตรกร ได้แก่ กลุ่มผู้ทำการเกษตรกรรม เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ (มีกล่าวถึงในจารึก ตาลังตูโว)

1.6 พระ นักบวช หมอผี ผู้ทำพิธีทางไสยศาสตร์ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนา พราหมณ์ผู้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีคัมมน้ำสาบานที่มีการร่ายคาถาสาปแช่ง นอกจากนี้น่าจะมีพวกหมอผีหรือผู้มีความรู้ทางไสยศาสตร์เฉพาะอีกกลุ่มหนึ่ง พวกนี้ทำเสน่ห์ยาแฝด ทำคุณไสย สะกดจิตผู้อื่น รวมไปถึงน่าจะรู้วิธีปรุงยาพิษสังหารผู้อื่นด้วย

1.7 นักรบ หมายถึงทหาร และประชาชนที่เมื่อยามเกิดศึกสงครามได้รับการเกณฑ์เข้าไปเป็นทหารในกองทัพ รวมถึงทหารที่ประจำอยู่ในกองทัพเรือที่ทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ทางการค้าในช่องแคบด้วย

1.8 ทาส หมายถึง ทาสหลวงที่ทำงานอยู่ในพระราชวัง และผู้ที่ทำงานให้กับขุนนาง เจ้าเมือง และพ่อค้า

2. ศาสนา

อาณาจักรศรีวิชัยมีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานของสังคม เพราะได้รับการเผยแพร่จากอินเดีย โดยพ่อค้าอินเดียมีค้าขายกับศรีวิชัยพร้อมกับการเผยแพร่พุทธศาสนา เดิมทีประชาชนนับถือศาสนาพราหมณ์ ไสยศาสตร์ ภูตผีปีศาจนางไม้ แต่เนื่องจากอินเดียเป็นชาติที่มีอารยธรรมสูง จึงทำให้ประชาชนชาวศรีวิชัยยอมรับนับถือพุทธศาสนาด้วย

หลักฐานเกี่ยวกับการเผยแพร่พุทธศาสนาจากอินเดียไปยังเกาะสุมาตราและชวามีปรากฏดังนี้

1) พุทธศตวรรษที่ 10 คือ เมื่อ พ.ศ.966 พระภิกษุคุณวรมัน จากแคว้นแคชเมียร์ได้ไปตั้งสถานศาสนานิกายมุลสรวาสตีวาท คือ พุทธศาสนาวัชรยานซึ่งใช้ภาษาสันสกฤต สอดคล้องกับบันทึกของหลวงจีนอี้จิง ที่ว่าพุทธศาสนาในประเทศแห่งทะเลใต้แทบทั้งสิ้นเป็นแบบหินยาน

2) ปลายพุทธศตวรรษที่ 12 พระธรรม ปาละผู้ซึ่งเคยไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยนาลันทามา ก่อนได้ไปเผยแพร่พุทธศาสนาที่เกาะสุมาตราและชวา

3) กลางพุทธศตวรรษที่ 13 พระภิกษุจากภาคใต้ของอินเดีย คือ พระวัชรโพธิก็ได้ไปตั้งสถานลัทธิตันตระที่เกาะชวาและสุมาตราอีก โดยเฉพาะการเผยแพร่พุทธศาสนาที่ชวา ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 13 เป็นต้นมา หลักฐานที่ปรากฏคือ โบราณสถาน โบราณวัตถุบนคาบสมุทรมุขที่เรียกว่าศิลปะศรีวิชัย

3. ศิลปกรรม

ในด้านศิลปกรรม ส่วนใหญ่ได้รับแรงบันดาลใจจากศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนา เป็นบ่อเกิดของภูมิปัญญาช่าง ในการสร้างงานด้านศิลปะ 2 ประเภทดังนี้

1) **ประติมากรรม** หมายถึง รูปปั้นหล่อแกะสลักต่างๆ ศรีวิชัยมีประติมากรรมแบบคุปตะ และแบบปาละ แหล่งกำเนิดอยู่ในแหล่งอินเดียกลาง ก่อนมาทางตะวันออก คือบริเวณปากแม่น้ำคงคา มีลักษณะอ่อนช้อย มีท่าทางลีลาแห่งการเคลื่อนไหวคล่องแคล่ว กระจุกแก้มสูง หน้ารูปไข่ ได้แก่ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระพุทธรูปนาคปรก สำริด

2) **สถาปัตยกรรม** เป็นการก่อสร้างด้วยอิฐที่ไม่ใช่ปูนสอ คือ ไม่มีการโบกด้วยปูน คล้ายกับว่าเอาอิฐติดกันเข้าด้วยกาวชนิดหนึ่ง ชัดผิวหน้าอิฐเรียบ มีรูปแบบเป็นมณฑป หรือทรงปราสาท เช่น พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว เจดีย์วัดหลง เป็นเจดีย์ที่สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 12 นิยามมหาน

ที่มา : นงคราญ ศรีชาย (2543) โบราณคดีศรีวิชัย : มุมมองใหม่การศึกษาวิเคราะห์แหล่ง

โบราณคดี รอบอ่าวบ้านคอน นครศรีธรรมราช โรงพิมพ์เม็ดทราย

ใบงานที่ 2.1 เรื่อง ความเจริญทางการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย
วิชาประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 20 นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ศึกษาค้นคว้าจากใบความรู้ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ แล้วบันทึกจาก
การศึกษาค้นคว้าแต่ละหัวข้อลงในใบงานที่ 2.1

1. ปัญหาที่นักเรียนในกลุ่มสืบสวนสอบสวน คือ

.....
.....

2. สมมติฐานที่ตั้ง คือ

.....
.....

3. ให้นักเรียนนิยามความหมายสั้น ๆ ของคำว่าต่อไปนี้ คือ

3.1 การเมือง

3.2 ความคุม

3.3 นโยบาย

4. ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ใบความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ แล้วดำเนินการดังนี้

4.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า

.....
.....
.....

4.2 ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล

.....
.....
.....

4.3 ข้อมูลที่สามารถสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้สรุปได้ดังนี้

.....
.....
.....

ใบงานที่ 2.2 เรื่อง ความเจริญทางเศรษฐกิจของอาณาจักรศรีวิชัย
วิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส31101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 20 นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าจากใบความรู้ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ แล้วบันทึกจากการศึกษาค้นคว้าแต่ละหัวข้อลงในใบงานที่ 2.2

1. ปัญหาที่นักเรียนในกลุ่มสืบสวนสอบสวน คือ

.....
.....

2. สมมติฐานที่ตั้ง คือ

.....
.....

3. ให้นักเรียนนิยามความหมายสั้น ๆ ของคำว่าต่อไปนี้ คือ

3.1 การค้าภายใน

3.2 การค้าภายนอก

3.3 เศรษฐกิจ

4. ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ใบความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ แล้วดำเนินการดังนี้

4.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า

.....
.....
.....

4.2 ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล

.....
.....
.....

4.3 ข้อมูลที่สามารถสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้สรุปได้ดังนี้

.....
.....
.....

ใบงานที่ 2.3 เรื่อง ความเจริญทางสังคมของอาณาจักรศรีวิชัย
วิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 20 นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าจากใบความรู้ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ แล้วบันทึกจากการศึกษาค้นคว้าแต่ละหัวข้อลงในใบงานที่ 2.3

1. ปัญหาที่นักเรียนในกลุ่มสืบสวนสอบสวน คือ

.....
.....

2. สมมติฐานที่ตั้ง คือ

.....
.....

3. ให้นักเรียนนิยามความหมายสั้น ๆ ของคำว่าต่อไปนี้ คือ

3.1 สังคม

3.2 ชนชั้น

3.3 โครงสร้าง

4. ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ใบความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ แล้วดำเนินการดังนี้

4.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า

.....
.....
.....

4.2 ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล

.....
.....
.....

4.3 ข้อมูลที่สามารถสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้สรุปได้ดังนี้

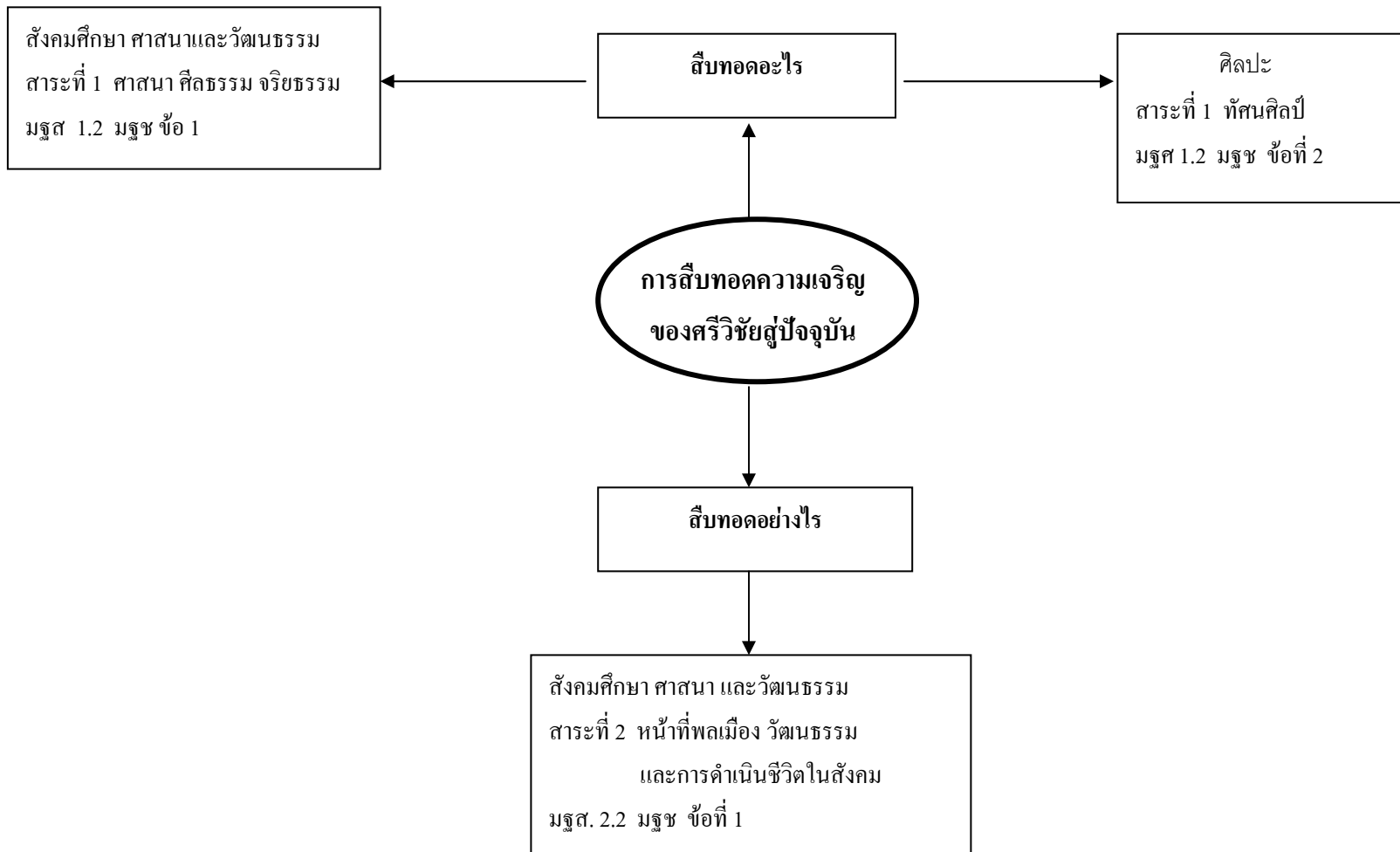
.....
.....
.....

ภาคผนวก ฉ

การจัดการเรียนรู้ หน่วยย่อยที่ 3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

- ผังบูรณาการหน่วยการเรียนรู้
- ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้
- ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ
สืบสวนสอบสวน

ผังบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน เวลา 2 ชั่วโมง

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
สืบทอดอะไร	สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม	มฐศ 1.2 ยึดมั่นในศิลปกรรม การกระทำความดีมี ก่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาใน พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับ ถือ	มฐช ข้อ 1 เชื่อมั่นในการทำความดี ตามหลัก จริยธรรมโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศมา สนับสนุนเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่าง สันติสุข	1. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธ ศาสนา ที่สืบทอดมาตั้งแต่ สมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
	สาระที่ 1 ทัศนศิลป์	มฐศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็น คุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทาง วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล	มฐช ข้อ 2 ซาบซึ้ง เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมไทย	1. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมสมัยศรีวิชัย ที่สืบทอดมาสู่ปัจจุบัน

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
สืบทอดอย่างไร	สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและ การดำเนินชีวิตใน สังคม	มฐศ 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองใน สังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรง รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข	มฐช ข้อ 1 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองแบบ ต่างๆ ที่ใช้ในปัจจุบัน และวิเคราะห์ โครงสร้างระบบการเมือง การปกครอง ของไทย เพื่อให้เกิดความตระหนักถึง ความสำคัญของการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ที่ประชาชนทุกคนมี ส่วนร่วมในการสานประโยชน์ตาม หลักการและวิถีประชาธิปไตย บนพื้นฐาน คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งทำให้อยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข	1. เข้าใจการกำหนดนโยบาย ทางการเมืองการปกครอง ของ รัฐบาลที่มีผลต่อการสืบทอด ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม จาก สมัยศรีวิชัย สู่ปัจจุบัน

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยย่อยที่ 3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

หัวข้อเรื่อง	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม			
	สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้
ใครเป็นผู้สืบทอด	สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตใน สังคม	มฐศ 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็น พลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิต อยู่ ร่วมกันในสังคมไทยและสังคม โลกอย่างสันติสุข	มฐช ข้อ 3 เข้าใจระบบสถาบันทางสังคม เห็นคุณค่า ในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ปฏิบัติ ตนเพื่อรักษาวัฒนธรรมอันเป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น และของชาติ รวมทั้งเปรียบเทียบความคล้ายคลึง และ ความแตกต่างของวัฒนธรรมในภาคต่าง ๆ ของไทย และประเทศเพื่อนบ้านเพื่อ นำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	1. รู้และเข้าใจผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ ในการสืบทอด ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรมของศรีวิชัย ในปัจจุบัน

ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย

หน่วยย่อยที่ 3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน เวลา 2 ชั่วโมง

หัวเรื่อง /เนื้อหาย่อย	ผลการเรียนรู้ข้อที่/ จุดประสงค์การเรียนรู้	ความรู้ (Knowledge)					ทักษะ กระบวนการ (Process)	เจตคติ (Attitude)
		รู้-จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	สังเคราะห์		
การสืบทอด ความเจริญ ของศรีวิชัย สู่ปัจจุบัน - สืบทอด อะไร - สืบทอด อย่างไร	<p>1. มีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับ หลักธรรมทาง พุทธศาสนาที่สืบ ทอดตั้งแต่สมัยศรี วิชัยมาสู่ปัจจุบัน</p> <p>จุดประสงค์การเรียนรู้</p> <p>1.1 อธิบายหลักธรรม ทางพุทธศาสนาที่ สืบทอดจากสมัยศรี วิชัยสู่ปัจจุบันได้</p> <p>2. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมสมัยศรี วิชัยที่สืบทอดมาสู่ ปัจจุบัน</p>		✓					

ตารางวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย

หน่วยย่อยที่ 3 การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน เวลา 2 ชั่วโมง

หัวเรื่อง /เนื้อหาย่อย	ผลการเรียนรู้ข้อที่/ จุดประสงค์การเรียนรู้	ความรู้ (Knowledge)						ทักษะ กระบวนการ หรือ (Process)	เจตคติ (Attitude)
		รู้-จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	สังเคราะห์	ประเมินค่า		
	จุดประสงค์การเรียนรู้ 2.1 อธิบายเกี่ยวกับ ประเพณี วัฒนธรรม สมัย ศรีวิชัยที่สืบทอด มาสู่ปัจจุบันได้ 3. เข้าใจการกำหนด นโยบายการเมือง การปกครองของ รัฐบาลที่มีผลต่อ การสืบทอด ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม จาก สมัยศรีวิชัยสู่ ปัจจุบัน		✓						
	จุดประสงค์การเรียนรู้ 3.1 อธิบายนโยบาย การเมืองการ ปกครองของ รัฐบาลที่มีผลต่อ การสืบทอด ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมสมัย ศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน ได้		✓						

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

รายวิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระ/มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 1

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 2

สาระสำคัญ

ความเจริญของอาณาจักรศรีวิชัย มีการสืบทอดมาสู่ปัจจุบันในด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และศิลปะ ทั้งนี้รัฐบาลได้มีนโยบายให้ทำนุบำรุงพุทธศาสนา สร้างพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา เป็นที่รวบรวมโบราณวัตถุในสมัยศรีวิชัย และสมัยต่าง ๆ ที่พบในดินแดนภาคใต้ เพื่อให้นักเรียนและประชาชนได้ศึกษาและสืบทอดความเจริญของอาณาจักรศรีวิชัยสืบไป

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สืบทอดตั้งแต่สมัยศรีวิชัยมาสู่ปัจจุบัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 อธิบายหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สืบทอดจากสมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบันได้

2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ประเพณี วัฒนธรรม สมัยศรีวิชัยที่สืบทอดมาสู่ปัจจุบัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 อธิบายเกี่ยวกับ ประเพณี วัฒนธรรม สมัยศรีวิชัยที่สืบทอดมาสู่ปัจจุบันได้

3. เข้าใจการกำหนดนโยบายทางการเมืองการปกครองของรัฐบาลที่มีผลต่อการสืบทอดศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม จากสมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 อธิบายการกำหนดนโยบายการเมืองการปกครองของรัฐบาลที่มีผลต่อการสืบทอดศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม จากสมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบันได้

สาระการเรียนรู้

1. หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ควรสืบทอดจากสมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน
 - 1.1 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อกัน
 - 1.2 ไม่ลักขโมย
 - 1.3 เคารพผู้อาวุโส
2. การสืบทอด ประเพณี วัฒนธรรม สมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน
 - 2.1 ประเพณีการบวช
 - 2.2 ประเพณีแห่พระบกพระน้ำ
 - 2.3 กวี
 - 2.4 ศิลปกรรม
3. นโยบายการเมืองการปกครองของรัฐบาล ที่มีผลต่อการสืบทอด ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม จากสมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ก. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (5 นาที)

1. ครูให้นักเรียนดูภาพพระบรมธาตุไชยา จากนั้นครูถามนักเรียนด้วยคำถามว่า
 - 1.1 ภาพที่นักเรียนเห็นคือภาพอะไร (พระบรมธาตุไชยา)
 - 1.2 นักเรียนเห็นภาพนี้แล้วนักเรียนคิดว่ามีความเกี่ยวข้องกับอาณาจักรใด (อาณาจักรศรีวิชัย) เพื่อให้ให้นักเรียนสังเกตภาพและอธิบายความหมายของภาพ
- แล้วครูเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียน

2. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ข. ชั้นสอน

1. ปัญหาและเรื่องราวที่เกิดขึ้น (10 นาที)

ครูเล่าเรื่องราวความเป็นมาของเมืองไชยา ซึ่งได้ชื่อว่าเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัย มีโบราณสถานที่ยังคงเหลืออยู่ในสมัยศรีวิชัย และปรากฏอยู่ที่ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปัจจุบันนี้ เช่นพระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว เจดีย์วัดหลง ส่วนโบราณวัตถุ ที่ปรากฏอยู่เช่น พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระพุทธรูปปรางนาคปรก สำริด สืบเนื่องมาจากมีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานของสังคม และเป็นที่มาของการสร้างสรรค์วัฒนธรรมต่าง ๆ ของอาณาจักรศรีวิชัย เพื่อให้ นักเรียนคิดวิเคราะห์ว่าความเจริญทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ของศรีวิชัยสืบทอดมาสู่ปัจจุบัน ได้อย่างไร

2. ตั้งปัญหา (15 นาที)

2.1 ครูถามนักเรียนว่า ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม สมัยศรีวิชัย ที่สืบทอดมาสู่ยุคปัจจุบัน เป็นประเพณี วัฒนธรรม เกี่ยวกับอะไรบ้าง จากนั้นนักเรียนและครูร่วมกันตั้งคำถามให้นักเรียนสืบสวนสอบสวนว่า

2.1.1 หลักธรรมทางพุทธศาสนาสมัยศรีวิชัย ที่ควรสืบทอดมาสู่ปัจจุบันเป็น หลักธรรมเกี่ยวกับเรื่องใด

2.1.2 การสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม สมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน มีการสืบทอดในเรื่องใด

2.1.3 วิธีการสืบทอด ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม จากสมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน มีวิธีการสืบทอดอย่างไร

2.2 ครูแจกใบงานที่ 3.1 เรื่องการสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน เพื่อให้ นักเรียนเขียนปัญหาที่กำหนดร่วมกับครูลงในใบงานที่แจกให้

3. ตั้งสมมติฐาน (20 นาที)

3.1 นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4 คน

3.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตั้งสมมติฐานจากปัญหาที่ตั้งขึ้น

3.3 ครูแจกใบความรู้ที่ 3.1 เรื่อง การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน และให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม เริ่มทำการสืบสวนสอบสวน ตามสมมติฐาน

4. นิยาม – ความหมาย (10 นาที)

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำความเข้าใจคำว่า สืบทอด หลักธรรม ประเพณี

ชั่วโมงที่ 2

5. รวบรวมข้อมูล (20 นาที)

นักเรียนในกลุ่มทำการค้นคว้าข้อมูล จากเอกสารใบความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ มุมความรู้ในห้องเรียน ที่ครูจัดเตรียมไว้

6. ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล (10 นาที)

นักเรียนในกลุ่มทำการประเมินผลว่า ข้อมูลที่ค้นคว้ามานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยนักเรียนในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และอภิปราย

7. ทดสอบสมมติฐาน (10 นาที)

นักเรียนในกลุ่มนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว มาสรุปเพื่อตอบคำถามว่า

1) ลักษณะทางพุทธศาสนาสมัยศรีวิชัยที่ควรสืบทอดมาสู่ปัจจุบันมีลักษณะเกี่ยวกับเรื่องใด

2) การสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม สมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน มีการสืบทอดในเรื่องใด

3) วิธีการสืบทอดศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมจากสมัยศรีวิชัยสู่ปัจจุบันมีวิธีการสืบทอดอย่างไรสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ และอภิปรายแสดงความคิดเห็น

8. สร้างข้อมูลหรือข้อสรุป (20 นาที)

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมสรุปคำตอบของทุกกลุ่มร่วมกัน โดยสรุปลงในใบงานที่ 3.1 เรื่อง การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน ครูสุ่มตัวแทนของกลุ่มออกมาสรุปหน้าชั้นเรียน นักเรียนทั้งห้องอภิปรายเพิ่มเติม ครูร่วมสรุปเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพพระบรมธาตุไชยา
2. สื่อสิ่งพิมพ์ พจนานุกรม สารานุกรม
3. มุมความรู้ในห้องเรียน
4. ใบความรู้ที่ 3.1 เรื่อง การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน
5. ใบงานที่ 3.1 เรื่อง การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

การประเมินผล

1. แบบสังเกต
2. ตรวจใบงาน

เครื่องมือประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เกณฑ์การประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก	4
ดี	3
ปานกลาง	2
ปรับปรุง	1

เกณฑ์ตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
19 – 20	ดีมาก
16 – 18	ดี
11 – 15	ปานกลาง
0 – 10	ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
เรื่อง การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยผู้ปัจจุบัน

กลุ่มที่	ความร่วมมือ				การแสดงความคิดเห็น				การรับฟังความคิดเห็น				การตั้งใจทำงาน				การร่วมปรับปรุงผลงานกลุ่ม				รวม 20 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

- ดีมาก 4
- ดี 3
- ปานกลาง 2
- ปรับปรุง 1

เกณฑ์ตัดสินคุณภาพ

- ช่วงคะแนน ระดับคุณภาพ
- 9 – 12 ดี
- 5 - 8 ปานกลาง
- 1 – 4 ปรับปรุง

(ลงชื่อ) ผู้ประเมิน
..... / /

ใบความรู้ที่ 3.1

เรื่อง การสืบทอดความเจริญของศรีวิชัยสู่ปัจจุบัน

ความเจริญของศรีวิชัยที่ควรสืบทอด

แม้ว่าเรื่องราวของอาณาจักรศรีวิชัยจะยังอยู่ในระหว่างการค้นคว้าศึกษาวิจัยวิจารณ์กันอย่างมากก็จริงแต่ก็เป็นที่ยอมรับกันแล้วในข้อหนึ่งว่าศูนย์กลางอำนาจของอาณาจักรนี้ได้เคยตั้งอยู่ที่ดินแดนรอบอ่าวบ้านดอนเป็นระยะยาวระยะหนึ่งโดยแน่นอน คุณงามความดีของการมีอาณาจักรศรีวิชัยที่เคยมีอยู่ในดินแดนนี้ควรจะมีการรื้อฟื้นให้กลับมาเพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชนในถิ่นนี้เหมือนกับที่เคยมีมาในอดีต สิ่งที่ควรสืบทอดมีดังนี้

1. ศาสนา

ศรีวิชัยเป็นดินแดนพุทธศาสนาที่เจริญมาก ประชาชนมีหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา เป็นศีลธรรมที่ผู้ปฏิบัติสามารถประจักษ์ได้ด้วยตนเอง ทำให้สังคมมีความสุข หลักธรรมที่ควรสืบทอดมาสู่ยุคปัจจุบัน เช่น

1) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจต่อกัน ชาวศรีวิชัยมีศาสนาพุทธเป็นพื้นฐานของสังคม เป็นแนวปฏิบัติของการดำเนินชีวิตช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้สังคมศรีวิชัยมีความสุข จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ศรีวิชัยที่เป็นบันทึกของชาวต่างชาติ เช่น บันทึกหลวงจีนอี้จิง บันทึกสุไลมาน บันทึกมาซูดิ ต่างก็ยอมรับว่าชาวศรีวิชัยเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจ

2) ไม่ลัทธิขโมย จากบันทึกของชาวอาหรับกล่าวว่า ชาวศรีวิชัยมีหลักธรรมประจำใจไม่มีการลักขโมยของของผู้อื่น รักเพื่อนบ้าน อันเป็นพฤติกรรมของชาวศรีวิชัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นกับสังคมยุคปัจจุบัน

3) เคารพผู้อาวุโส ในสมัยศรีวิชัยมีการยกย่องสถาบันคนแก่ คนเฒ่า พระสงฆ์ ประจำหมู่บ้านอย่างสูงสุด เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันภาวะทางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป ความสำคัญของผู้อาวุโสยังคงมีอยู่ ควรมีการยกย่องเชิดชูให้ความเคารพเหมือนอดีตที่ผ่านมา

2. ประเพณี

ในสมัยศรีวิชัยมีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานของสังคม อันเป็นผลให้เกิดประเพณีที่สืบทอดมาในยุคปัจจุบัน เช่น

- 1) การบวช ชาวพื้นเมืองศรีวิชัยสามารถบวชเป็นพระสงฆ์เพื่อสืบทอดศาสนา จึงมีประเพณีการบวชมาจนถึงปัจจุบันนี้
- 2) แห่พระบកพระน้ำ (ประเพณีลากพระ) ประเพณีแห่พระบកพระน้ำมีมาตั้งแต่สมัยศรีวิชัย จำลองแบบมาจากอินเดียมีมาตั้งแต่โบราณกาล จนกระทั่งทุกวันนี้ ซึ่งเป็นเสมือนการเชิญเสด็จพระเทียวยะเยียมเยียนโปรดสัตว์ทั่วบ้านทั่วเมือง สามารถพบเห็นได้ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 3) พุ่มผ้าป่า ในสมัยศรีวิชัยมีประเพณีทำพุ่มผ้าป่า กระทำควบคู่กับประเพณีลากพระ ประเพณีนี้จะทำในคืนซึ่งวันรุ่งขึ้นจะมีประเพณีลากพระ แต่เดิมประเพณีนี้เป็นพิธีหนึ่งทางพุทธศาสนาที่กระทำต่อกันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล คือพระพุทธรูปองค์อนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์แสวงหาผ้าบังสกุล คือผ้าเปื้อนฝุ่นที่ไม่มีเจ้าของ ที่ทิ้งอยู่ตามป่าดงบัง ห่อศพไว้ตามป่าช้าบ้าง หรือเศษผ้าที่ทิ้งอยู่ตามถนนหนทางบ้าง นำมาซักตัดเย็บด้วยตนเองใช้เป็นจีวร ต่อมาเมื่อบรรดาพุทธศาสนิกชนสมัยนั้นเห็นความลำบากของพระภิกษุสงฆ์ จึงได้นำผ้าดี ๆ ไปแขวนทิ้งไว้ตามริมทางหรือตามป่าช้าข้างทางที่พระจะผ่านไปมา เพื่อพระจะได้นำไปใช้ประโยชน์

3. วัฒนธรรม

วัฒนธรรมได้รับการสร้างสรรค์มาจากสังคมชาวพุทธของศรีวิชัย มีสิ่งที่ควรสืบทอดเช่น

- 1) กวี ชาวศรีวิชัยทุกคนจะมีวิญญูณกวีอยู่ในตัว เช่น ชาวนาสามารถว่าบทกลอนอันประกอบด้วยธรรมชาติ ได้ต่อกันได้อย่างไพเราะ ว่าบทกลอนที่เป็นเนื้อหาจากหลักธรรม เป็นเพลงกล่อมลูก เป็นต้น
- 2) ศิลปะ งานศิลปะสมัยศรีวิชัยเป็นที่ยอมรับว่าเป็นศิลปกรรมชั้นเลิศ มีประติมากรรมที่มีความงดงามมากที่สุด ได้แก่ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร และสถาปัตยกรรมที่ยอมรับกันว่าสมบูรณ์ด้วยศิลป์ ได้แก่ พระบรมธาตุไชยา

วิธีการสืบทอด

อาณาจักรศรีวิชัยในอดีตได้สร้างความเจริญทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เมื่ออาณาจักรศรีวิชัยได้ล่มสลายไปแล้ว ลักษณะวิธีการดำเนินชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในดินแดนศรีวิชัย ก็ยังคงเป็นมรดกตกทอดมาสู่ปัจจุบันด้วยวิธีการสืบทอดดังต่อไปนี้

1. สืบทอดโดยรัฐบาล

รัฐบาลเป็นผู้มีอำนาจใช้กฎหมายในการบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดนโยบายให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบ ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐกำหนด รัฐจัดตั้งหน่วยงานเพื่อการสืบทอดทางด้านศาสนา วัฒนธรรม รัฐได้มอบหมายให้เป็นหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันทางศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น มีหน้าที่สร้างเสริมและถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่สังคม ศาสนาเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมในสังคมมากมาย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางคตินิยม เช่น หลักธรรมคำสอน พิธีกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรมทางวัตถุที่มีคุณค่าแก่สังคม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ

2. สืบทอดโดยประชาชน

ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ พุทธศาสนิกชนยึดมั่นใน คุณธรรม จริยธรรม ประกอบพิธีกรรมและระเบียบประเพณีปฏิบัติเพื่อจรรโลงศาสนา ช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุขได้ ผู้ที่มีความศรัทธาต่อศาสนาจะสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อเป็นสิ่งบูชาต่อศาสนา โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว พ่อ แม่ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่ลูกให้เกิดการซึมซับ ตระหนักถึงความสำคัญของศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา

ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ที่สืบทอดมาจากสมัยศรีวิชัย ควรอยู่คู่แผ่นดินไทยสืบไป โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการสืบทอด ดังนี้

- 1) ปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนา มีส่วนร่วมในพิธีกรรมประเพณี และยึดมั่นในวัฒนธรรมที่สืบทอด
- 2) ศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ให้ ความสำคัญของประเพณี วัฒนธรรม ที่สืบทอดเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง
- 3) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ รักษาไว้ซึ่งหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา คงไว้ซึ่ง พิธีกรรมระเบียบประเพณีปฏิบัติ วัฒนธรรมที่สืบทอด มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงรักษา บูรณะ ซ่อมแซมโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่สืบทอดมาให้มีสภาพที่ดีอยู่ต่อไป
- 4) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ โดยประชาชนร่วมกันปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จากการพูด การเขียน การปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่าง การแสดงผลของการปฏิบัติ เป็นต้น

บรรณานุกรม

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2546) *หน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช

บุญธรรม ศรีสวัสดิ์ และคณะ (2544) *พระพุทธศาสนาสมบูรณ์แบบ* กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช

พุทธทาสภิกขุ (2540) *แนวสังเขปของโบราณคดีรอบอ่าวบ้านดอน พิมพ์ครั้งที่ 3*

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อรุณวิทยา

ศึกษาธิการ, กระทรวง (2544) *วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกถัักษณ์และภูมิปัญญา*

จังหวัดสุราษฎร์ธานี กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์สุรสาธาณพริ้ว

ใบงานที่ 3.1 เรื่องการสืบทอดความเจริญของศรีวิชัย
วิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลา 20 นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าจากใบความรู้ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ แล้วบันทึกสิ่งที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าแต่ละหัวข้อลงในใบงานที่ 3.1

1. ปัญหาที่นักเรียนในกลุ่มสืบสวนสอบสวน คือ

.....
.....

2. สมมติฐานที่ตั้ง คือ

.....
.....

3. ให้นักเรียนนิยามความหมายสั้น ๆ ของคำว่าต่อไปนี้ คือ

3.1 สืบทอด

3.2 หลักธรรม

3.3 ประเพณี

4. ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ใบความรู้ แล้วดำเนินการดังนี้

4.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า

.....
.....
.....

4.2 ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล

.....
.....
.....

4.3 ข้อมูลที่สามารถสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้สรุปได้ดังนี้

.....
.....
.....

ภาคผนวก ช

สื่อสิ่งพิมพ์ในแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยย่อยที่ 1 – 3

วัฒนธรรมศรีวิชัยที่ไชยา

ร่องรอยประเภทวัตถุทางวัฒนธรรมสมัยศรีวิชัย ที่สำคัญปรากฏอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย จำแนกออกได้เป็น 5 ชนิด ดังนี้

1. สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมสมัยศรีวิชัยที่สำคัญ ได้แก่ เจดีย์ ที่สร้างอุทิศเนื่องในพุทธศาสนา ปรากฏอยู่ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว เจดีย์วัดหลง และซากรากฐานก่ออิฐวัดเวียง ลักษณะ สถาปัตยกรรม เป็นทรงมณฑป ยอดเป็นสถูป สำหรับ ประดิษฐานพระพุทธรูป องค์เจดีย์แบ่งได้ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

พระบรมธาตุไชยา

เจดีย์วัดแก้ว

- ส่วนที่ 1 ส่วนล่างสุดเป็นฐานสี่เหลี่ยมยกพื้นสูง
- ส่วนที่ 2 ฐานสูงที่ตั้งขององค์เจดีย์รูปสี่เหลี่ยมย่อมุม มีซุ้มมุขสำหรับให้คนเข้าไปนมัสการพระพุทธรูปภายใน
- ส่วนที่ 3 กุช หรือซุ้มจร ทำเป็นรูปเกือกม้า และเจดีย์จำลองประดับไว้ของมุขลดหลั่นกันขึ้นไป
- ส่วนที่ 4 องค์ระฆังและยอดเจดีย์

อายุของเจดีย์สมัยศรีวิชัยที่ไชยา มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 13 – 14 ลักษณะโดยทั่วไปคล้ายกับสถาปัตยกรรมในชวาภาคกลาง

ฐานเจดีย์วัดเวียง

2. ประติมากรรม

มรดกทางวัฒนธรรมของชาวศรีวิชัยในภาคใต้ที่เด่นมาก แสดงถึงความรุ่งเรือง คือ การสร้างรูปเคารพตามคติของพุทธศาสนาเถรวาทได้แก่ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร มีทั้งขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่เท่าคนจริง พระพุทธรูปนาคปรก สำริด จัดเป็นหลักฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปกรรมของสมัยศรีวิชัย

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

พระพุทธรูปปรานาคปรก สำริด

ประติมากรรมสมัยศรีวิชัย ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดีย ซึ่งแพร่หลายเข้ามาพร้อมกับการเผยแผ่ศาสนา ได้รับอิทธิพลมาจากสมัยคุปตะและหลังคุปตะ คือ มีทรวดทรงบอบบาง แสดงท่าเคลื่อนไหวอ่อนช้อย ต่อมาจะค่อยอวบอ้วนลำตัวตรงขึ้น มีเครื่องอาภรณ์วิจิตรพิสดารมากขึ้น เนื่องจากได้รับอิทธิพลศิลปะอินเดียแบบปาละ

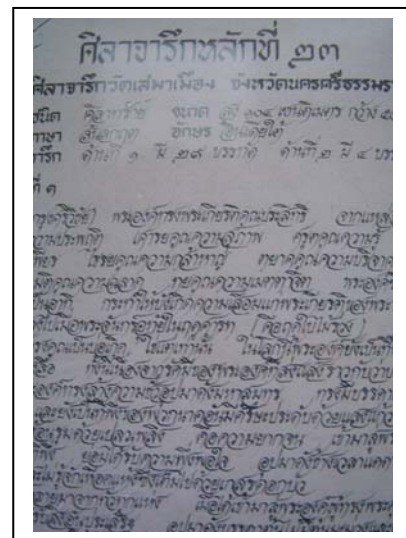
3. ศิลจารึก

ศิลจารึกเป็นหลักฐานสำคัญสำหรับวิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดี เพราะเป็นหลักฐานเบื้องต้นที่แน่นอนเชื่อถือได้ เป็นเครื่องตัดสินชี้ขาดได้อย่างดี การที่คนโบราณจารึกอะไรไว้ก็คล้ายกับว่าได้บันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ไว้ เพราะการจารึกไว้บนแผ่นศิลา บนแผ่นโลหะชนิดใดย่อมคงทนถาวรไม่แตกสลายสูญหายง่าย ไม่เหมือนกับที่จารึกไว้บนกระดาษ บนผ้า บนไม้ หรือวัตถุเนื้ออ่อนอื่น ๆ ซึ่งชำรุดสูญหายได้ง่ายกว่า ศิลจารึกนอกจากบอกเรื่องที่เกิดขึ้นแล้ว ยังจะช่วยบอกกำหนดระยะเวลา (อายุ) ของเรื่องราวตามเหตุการณ์ให้ทราบอีก บางครั้งไม่มีศักราชบอกไว้ แต่ตัวอักษรและภาษารุ่นไหนใหม่เก่ากว่ากันเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ อย่างเช่น ภาษาสันสกฤตนั้นเจริญอยู่ทางอินเดียฝ่ายใต้ ภาษามคธเจริญอยู่ทางอินเดียตอนเหนือ การค้นพบจารึกภาษาสันสกฤตก็พอจะสืบสวนย้อนหลังคร่าว ๆ ว่า ชาวอินเดียฝ่ายใต้เดินทางเข้ามาแล้วนำเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามาเผยแพร่รวมทั้งภาษาหนังสือ และจารึกภาษาสันสกฤตบางครั้งก็บอกให้ทราบว่า เป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาหายาน

ศิลจารึกหลักที่ 23

จารึกเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่ทำให้ทราบว่าดินแดนแถบภาคใต้ของประเทศไทยในสมัยโบราณเคยเจริญรุ่งเรืองมีศิลปวิทยาการ มีศาสนา มีวัฒนธรรม และการปกครอง ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ เป็นมาอย่างไร ซึ่งถ้าไม่มีศิลจารึกบอกไว้เป็นประจักษ์พยาน การศึกษาค้นคว้าเรื่องราวบางอารยธรรมของมนุษยชาติในอดีตจะมีคมน และอาณาจักรศรีวิชัยก็อาจจะไม่มีใครรู้จักก็ได้

คำแปลจารึกหลักที่ 23

4. ศาสนา

ชนพื้นเมืองเดิมในแถบภาคใต้ของประเทศไทย ก่อนที่จะได้รับวัฒนธรรมจากอินเดีย ต่างก็มีวัฒนธรรมของตนเองอยู่ก่อนแล้ว หากแต่ยังคงอยู่ในอิทธิพลของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมจึงนับถือผีบางเทวดา นับถือวิญญาณบรรพบุรุษ สิ่งลี้ลับในธรรมชาติและผีกลีกลูกอยู่ในจิตใจมาแต่ดึกดำบรรพ์ ชาวอินเดียที่เดินทางเข้ามาติดต่อกับชายไต้หวันนำศาสนาเข้ามาเผยแพร่ด้วยเข้าใจว่าศาสนาที่ชาวอินเดียนำเข้ามาเผยแพร่นั้นแรกทีเดียวคงเป็นศาสนาพุทธ และเป็นศาสนาพุทธลัทธิมหายาน โดยพิจารณาจากโบราณวัตถุ ได้แก่ พระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ

พระพุทธรูป

ศาสนาพราหมณ์ ได้เข้ามาเผยแผ่ในดินแดนภาคใต้ในเวลาไล่เลี่ยกันกับศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์นับถือกันในกลุ่มคนชั้นสูง และเป็นศาสนาของทางราชการ ส่วนประชาชนทั่วไปจะนับถือศาสนาพุทธ หรืออาจนับถือทั้งศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ เพราะชาวพื้นเมืองยังมีความเชื่อถือดั้งเดิมปะปนอยู่ มีหลักฐานปรากฏอยู่ ได้แก่ เทวสถาน เทวรูป ศิวลึงค์ รูปเคารพต่าง ๆ ปัจจุบันนี้ยังมีพราหมณ์และผู้ที่มีเชื้อสายพราหมณ์ อยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช และเมืองไชยาให้เห็นอยู่

พุทธศาสนาเถรวาทเข้ามาเผยแผ่ในดินแดนแถบภาคใต้ เจริญรุ่งเรืองในสมัยศรีวิชัย มีหลักฐานยืนยัน เช่น พระพิมพ์ดินดิบ พระโศภิตีศวร โลกิตศวรร ซึ่งพบจำนวนมากที่ไชยา และที่อื่น ๆ รวมทั้งภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำพระนอน อำเภอเมืองยะลา ต่อมาในช่วงศรีวิชัยตอนปลายหรือสุโขทัยตอนต้น พุทธศาสนาเถรวาทลี้ภัยมาพึ่งพิงเผยแผ่เข้ามาจึงเจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว เพราะพุทธศาสนาทั้งที่เข้ามาก่อน และที่เข้ามาภายหลังต่างก็มีบ่อเกิดมาจากอินเดียแห่งเดียวกัน หลักธรรมคำสอนส่วนใหญ่ก็คล้ายกัน ต่อมาเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นจนได้แพร่หลายขึ้นไปยังอาณาจักรสุโขทัย และเมืองต่าง ๆ ในแถบลุ่มน้ำแม่เจ้าพระยา และยังคงอยู่เป็นศาสนาประจำชาติมาจนทุกวันนี้

5. ภาชนะเครื่องมือเครื่องใช้และเครื่องประดับ

หลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวในสมัยศรีวิชัยอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ภาชนะเครื่องมือ เครื่องใช้ และเครื่องประดับ เช่น เครื่องปั้นดินเผาต่าง ๆ เช่น หม้อ ไห กระปุก คนโท กาน้ำ ถ้วยชาม เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องโลหะ เครื่องประดับจำพวกลูกปัด แหวน กำไล ต่างหู เงินตราสำหรับแลกเปลี่ยน หลักฐานทางวัฒนธรรมประเภทนี้มีน้อย เพราะเป็นสิ่งของจำพวกนี้ชำรุดแตกสลายสูญหายจมนดินเสียเป็นจำนวนมาก จึงต้องอาศัยการขุดค้นเป็นสำคัญ หน่วยศิลปากรที่ 8 ได้ทำการสำรวจและขุดค้นเก็บรวบรวมตัวอย่างข้อมูลต่าง ๆ ไว้พอสมควร สามารถดูได้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา

ลูกปัด

เครื่องประดับ

ภาชนะ ถ้วยไห

เศษภาชนะ

ประเพณี

สุราษฎร์ธานี เคยเป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณจึงทำให้มีเอกลักษณ์เด่นหลายด้าน โดยเฉพาะทางด้านประเพณี ซึ่งมีประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีลากพระ ทอดผ้าป่า ประเพณีการบวช

ประเพณีลากพระ

ลากพระ คือ พิธีบุญอย่างหนึ่งของชาวนิกายใต้ที่กระทำสืบต่อกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล จนกระทั่งปัจจุบัน สำหรับจังหวัดสุราษฎร์ธานีถือว่าประเพณีนี้มีความยิ่งใหญ่ไม่พ่ายไปกว่าประเพณีใด ๆ ที่จัดขึ้นในจังหวัด

ลากพระ เป็นศัพท์ของชาวนิกายใต้ ก็คือ การแห่พระนั่นเอง เป็นพิธีบุญที่มีการแห่พระพุทธรูปออกมาจากวัด ไปบำเพ็ญกุศลแล้วแห่กลับวัด วันที่มีการลากพระ คือวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี เป็นวันที่พระสงฆ์ออกพรรษา หรือที่เรียกว่าวันปาวารณา

ประเพณีลากพระเป็นประเพณีเก่าแก่ของภาคใต้ทุกจังหวัดมีทั้งการลากพระทางบก และทางน้ำ กำหนดวันลากพระ คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันทำบุญตักบาตร วันพระเสด็จ คือวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จจากโปรดพระพุทธรูปมารดา จากดาวดึงส์ ชาวบ้านจะทำต้ม (ข้าวเหนียวห่อใบพ้อแล้วต้มจนสุก) สำหรับตักบาตร

ก่อนถึงวันชักพระ 10-15 วัน ชาวบ้านจะร่วมกันจัดทำเรือพระ โดยจัดทำบนบกประดิษฐานพระพุทธรูป และตกแต่งรถตามเรื่องราวทางพุทธประวัติ หรือความเชื่อทางพุทธศาสนา ในเวลาเดียวกันจะมีการคุมโพน หรือคุมพระ คือการประโคมฆ้อง ระฆัง ตะโพน เพื่อสร้างบรรยากาศ และเตือนให้ชาวบ้านรู้ตัวเตรียมตัวสำหรับเทศกาลสำคัญวันนี้

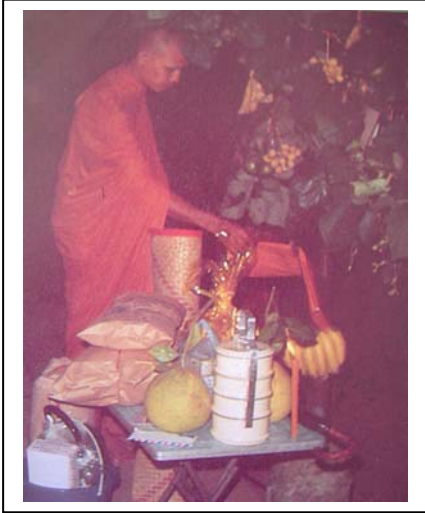
เรือพระมี 2 ชนิด คือ เรือพระบกและเรือพระน้ำ เรือพระบกจะลากไปบนบก ผ่านหมู่บ้านต่าง ๆ จากวัดหนึ่งไปสู่อีกวัดหนึ่ง หรือที่นัดหมายที่จะชุมนุมเรือพระ เรือพระน้ำส่วนใหญ่เป็นเรือพระของวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำตาปี ซึ่งเป็นแม่น้ำใหญ่มีวัด และชุมชนบริเวณริมแม่น้ำหนาแน่น การลากพระน้ำลากในแม่น้ำลำคลอง จากวัดหนึ่งสู่วัดหนึ่ง หรือที่ชุมนุมตามที่นัดหมายกันเช่นเดียวกับเรือพระบก

พิธีลากพระเริ่มในตอนเช้าตรู่ของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ชาวบ้านจะไปทำบุญตักบาตรบริเวณหน้าเรือพระ เมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารแล้วก็เริ่มลากพระ และเมื่อพระสงฆ์ฉันเพลแล้วก็จะมีการแข่งเรือยาวด้วย โดยทั่วไปชาวบ้านจะลากพระกลับวัดของตนในตอนเย็นวันเดียวกัน

แข่งเรือยาว

ประเพณีพุ่มผ้าป่า (ทอดผ้าป่า)

ประเพณีทำพุ่มผ้าป่า หรือทอดผ้าป่า กระทำควบคู่กับประเพณีโลกพระ โดยทำพุ่มผ้าป่าแล้ววันรุ่งขึ้นก็จะมีประเพณีโลกพระ

การจัดพุ่มผ้าป่า จะจัดไว้ที่หน้าบ้านของตน โดยใช้ต้นไม้หรือกิ่งไม้ปักไว้ตั้งแต่ตอนค่ำของคืนวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 อาคารบ้านเรือนและร้านค้า จะจัดพุ่มผ้าป่ากันอย่างสวยงาม โดยมีผ้าเหลือง 1 ผืน ห้อยไว้ แล้วยังมีสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับ

พระภิกษุ นำมาผูกไว้ที่กิ่งไม้ด้วย การจัดพุ่มจะเสร็จเรียบร้อยก็ประมาณเที่ยงคืน หลังจากนั้นจะมีประชาชนเที่ยวเดินชมพุ่มผ้าป่ากันเป็นหมู่ ๆ จนกระทั่งสว่าง

ในเวลารุ่งเช้าของวันแรม 1 ค่ำ ประมาณ 05.30 นาฬิกา พระภิกษุจำนวนเท่ากับพุ่มผ้าป่า จากวัดต่าง ๆ จะจาริกไปยังพุ่มผ้าป่าตามสลากที่ได้รับ เมื่อเวลา 06.00 – 06.30 นาฬิกา ก็จะทำพิธีถวายพุ่มผ้าป่า โดยเจ้าของพุ่มและประชาชนที่ร่วมทำบุญกับผ้าป่าจะนั่งลงกับพนมมือตรงไปยังพุ่มผ้าป่า.ด้านหน้าตน เมื่อพระภิกษุชักผ้าเสร็จแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธีหลังจากนั้น พระภิกษุจะจาริกกลับวัด

ประเพณีจัดพุ่มผ้าป่า เป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความเจริญทางวัฒนธรรมของชาวสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นประเพณีที่ควรส่งเสริมเผยแพร่ให้คงอยู่สืบไป

ประเพณีการบวช

ประเพณีการบวช ถือเป็นประเพณีสำคัญในการสืบทอดพุทธศาสนา ขึ้นตอนพิธีต่าง ๆ ปฏิบัติตามระเบียบพิธีทางศาสนาที่บัญญัติไว้

เมื่อบุตรมีอายุครบบวช บิดามารดา จะนำไปฝากเจ้าอาวาสเพื่อท่องคำขอบวช ฟีกสวดมนต์ และเรียนรู้ชีวิตการปฏิบัติตนในระหว่างการบวช การนำบุตร ไปฝากกับเจ้าอาวาสนิยมนำไปในวันพฤหัสบดี เพราะถือเป็นวันครู ก่อนบวช 1 วัน เรียกว่าวันสุกดิบ จะมีการปลงผม คิ้ว และหนวดเครา โดยให้มารดาเป็นผู้โกนคนแรก เมื่อปลงผม และทำความสะอาดร่างกายแล้วก็จะแต่งชุดเจ้านาค นุ่งขาวห่มขาวและสวมผ้ายมงคลที่ศีรษะ หลังจากนั้นก็จะมีการทำขวัญนาค หรือมีแม่เพลงมาร้องคำ ตักเพื่อตักเตือนเจ้านาค และแสดงความยินดีกับบิดามารดา และญาติมิตรของเจ้านาค

ในวันบวชจะจัดขบวนแห่นาค เพื่อเข้าพิธีในโบสถ์ นำหน้าด้วยเจ้านาคและขบวนเครื่องบริวาร พร้อมด้วยญาติมิตร โดยมีบิดาเจ้านาคสะพายบาตรและถือตาลปัตร มารดาถือผ้าไตร ญาติพี่น้องจะ ช่วยกันถือเครื่องบริวารอื่น ๆ เมื่อเข้าเขตโบสถ์เจ้านาคจะต้องไหว้พัทธสีมา และนำขบวนแห่รอบ โบสถ์ด้วยการเวียนขวา 3 รอบ ครบแล้วกรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติผู้ใหญ่ที่ล่วงลับไปแล้ว จึงจะเข้าประกอบพิธีในโบสถ์ โดยมีมารดาเป็นผู้จูง พ่อ ญาติพี่น้องจับต่อ ๆ กันไม่ให้ขาด และเจ้านาคต้องไม่เดินเหยียบธรณีประตู

พิธีกรรมในการบวชมีขั้นตอนตามพระวินัยที่บัญญัติไว้ ซึ่งปฏิบัติเหมือนกัน คือ

- 1) เจ้านาคเปลื้องเครื่องประดับให้เหลือเฉพาะชุดขาว และมงคลที่สวมศีรษะแล้วกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย
- 2) เจ้านาคกราบบิดา มารดา และรับผ้าไตร
- 3) ลูกเข้าพนมมือของบรรพชาต่อพระอุปัชฌาย์ แล้วครองผ้าไตร และขอศีล 10 ตามลำดับ จบขั้นนี้ถือเป็นการบวชสามเณร
- 4) สามเณรอุ้มบาตรไปหาอุปัชฌาย์เพื่อขอนิสัย พระคู่สวดเอาสายบาตรคล้องคอให้ หลังจากนั้นพระสงฆ์คู่สวดจะแยกไปจากคณะสงฆ์ทั้งหลายห่างกันประมาณ 12 ศอก เพื่อทำการสั่งสอน
- 5) เมื่อรับการสั่งสอนจากพระคู่สวดแล้ว จึงกลับมายังคณะสงฆ์ พระคู่สวดจะเรียกถาม เป็นการทดสอบแทนคณะสงฆ์
- 6) คณะสงฆ์สวดบัญญัติจตุกรรม
- 7) พระอุปัชฌาย์ อบรมสั่งสอนพระบวชใหม่

8) คณะญาติถวายเครื่องไทยธรรม พระสงฆ์สวดอนุโมทนา

9) พระบวชใหม่กรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลให้แก่บุพการี และผู้ล่วงลับเป็นอันเสร็จพิธี

ทำขวัญนาค

แห่नาค

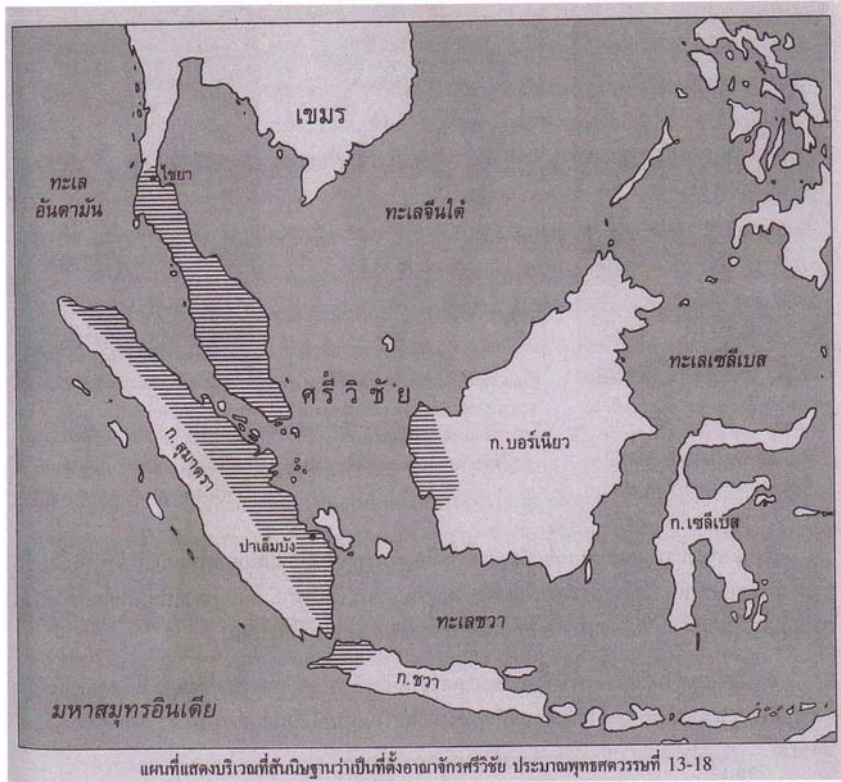

การครองผ้าไตรเป็นภิกษุสงฆ์

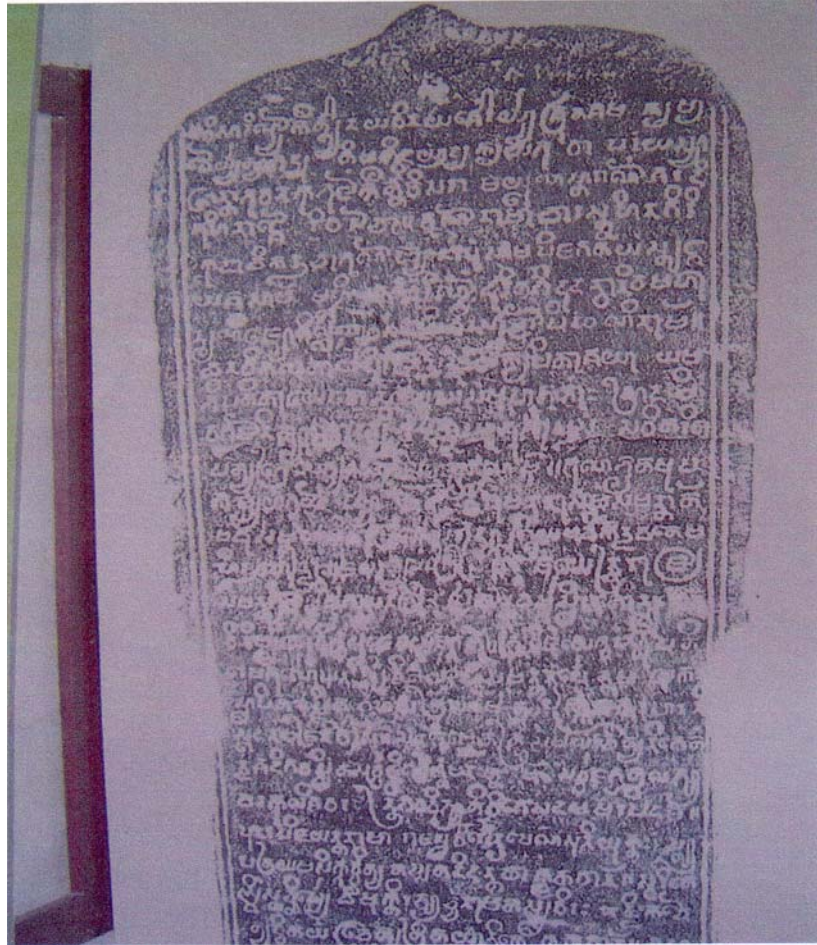
ภาคผนวก ข
ภาพประกอบการจัดการเรียนรู้

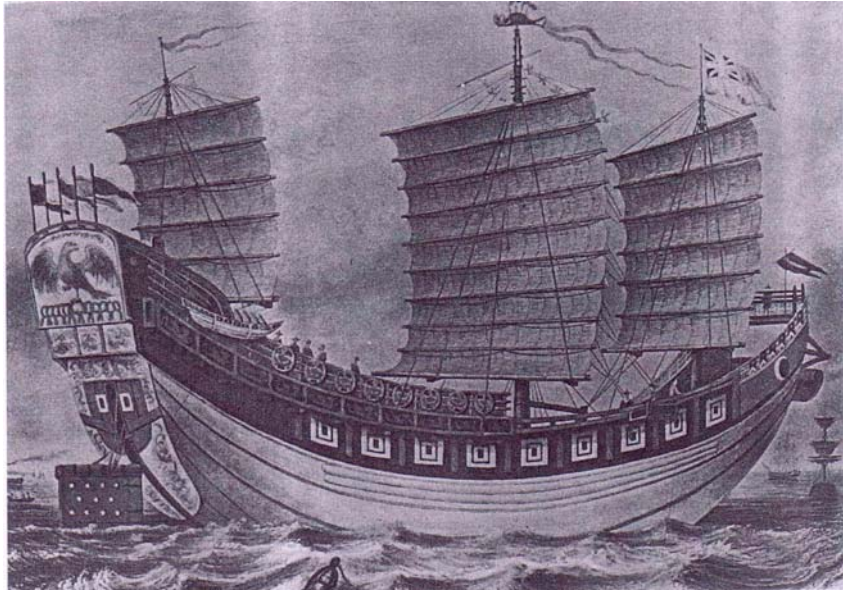
กลองมโหระทึก พบที่เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แผนที่อาณาจักรศรีวิชัย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-18

ศิลาจารึกหลักที่ 23

เรือสำเภวจีน ใช้บรรทุกสินค้าจากจีนมายังดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พระบรมธาตุไชยา สถาปัตยกรรมศรีวิชัย

ภาคผนวก ฅ

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
- คะแนนผลสัมฤทธิ์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
- ค่าความตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
- ค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (ก่อนเรียน)

วิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย

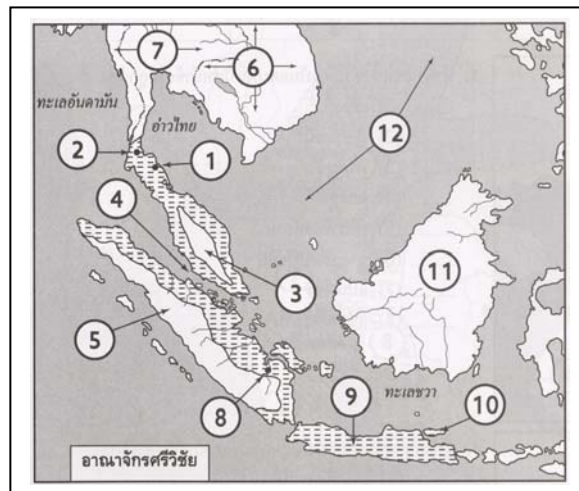
เวลา 40 นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ตรงกับหัวข้อ
ที่เลือกลงในกระดาษคำตอบ

- อาณาจักรศรีวิชัยมีจุดกำเนิดอยู่บริเวณใด
 - ทะเลจีนใต้
 - ทะเลอันดามัน
 - คาบสมุทรมอินเดีย
 - คาบสมุทรอหรับ
- ทิศทางลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดมาจากบริเวณใด
 - ทะเลอันดามัน
 - ตอนเหนือของจีน
 - มหาสมุทรอินเดีย
 - ตอนใต้ของอินเดีย
- พื้นที่บริเวณใดของอาณาจักรศรีวิชัยที่มีทรัพยากรดินอุดมสมบูรณ์
 - ที่ราบสูง - ที่ราบลูกฟูก
 - ที่ราบลุ่ม - ที่ราบระหว่างหุบเขา
 - ที่ราบสูง - บริเวณต้นน้ำลำธาร
 - ที่ราบลุ่ม - ที่ราบริมชายฝั่งทะเล
- ชาวศรีวิชัยมีการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรระยะเริ่มแรกในบริเวณที่มีลักษณะภูมิประเทศอย่างไร
 - เขตภูเขา
 - ที่ราบชายฝั่ง
 - ที่ราบลุ่มแม่น้ำ
 - ที่ราบระหว่างหุบเขา

5. ชาวศรีวิชัยมีการติดต่อค้าขายเพื่อการดำรงชีพ โดยอาศัยลักษณะภูมิประเทศจากข้อใด
 - ก. ที่ราบสูง
 - ข. ที่ราบลุ่ม
 - ค. ที่ราบริมชายฝั่งทะเล
 - ง. สามเหลี่ยมดินคอนปากแม่น้ำ
6. ทรัพยากรธรรมชาติมีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของชาวศรีวิชัยอย่างไร
 - ก. เพื่อการมีชีวิตที่สมบูรณ์
 - ข. เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยอย่างถาวร
 - ค. การตั้งถิ่นฐานต้องคำนึงถึงความสะดวกเท่านั้น
 - ง. มนุษย์มีความจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติทุกอย่างที่มีอยู่

ให้นักเรียนศึกษาแผนที่อาณาจักรศรีวิชัยแล้วตอบคำถาม ข้อที่ 7 – 8

7. ดินแดนที่ได้ชื่อว่าเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัย ได้แก่ดินแดนที่แสดงด้วยหมายเลขอะไร
 - ก. หมายเลข 1 , 5
 - ข. หมายเลข 1 , 8
 - ค. หมายเลข 2 , 5
 - ง. หมายเลข 2 , 8

8. บริเวณที่เรือสินค้าแล่นผ่าน และต้องเสียค่าผ่านด่าน ได้แก่ ดินแดนหมายเลขอะไร
- ก. 4
 - ข. 8
 - ค. 10
 - ง. 12
9. หลักฐานในข้อใดเป็นหลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับอาณาจักรศรีวิชัย
- ก. จารึกหลักที่ 23
 - ข. จดหมายเหตุศรีวิชัย
 - ค. บันทึกของฮองเต้จิ้น
 - ง. ตำนานเมืองปาเล็มบัง
10. หลักฐานในข้อใดเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้โลกรู้จักอาณาจักรศรีวิชัย
- ก. ศิลাজารึก
 - ข. จดหมายเหตุ
 - ค. บันทึกหลวงจีน
 - ง. ตำนานเมืองไชยา
11. จารึกหลักใด **ไม่ใช่** หลักฐานทางประวัติศาสตร์อาณาจักรศรีวิชัย
- ก. จารึกหลักที่ 22
 - ข. จารึกหลักที่ 23
 - ค. จารึกหลักที่ 24
 - ง. จารึกหลักที่ 25
12. หลักฐานในข้อใดที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ศรีวิชัย ประเภทไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
- ก. พระบรมธาตุไชยา
 - ข. พระธาตุศรีสุราษฎร์
 - ค. เจดีย์วัดเขาพระอานนท์
 - ง. ศาลหลักเมืองสุราษฎร์ธานี
13. โบราณสถานสมัยศรีวิชัยมีรูปทรงลักษณะอย่างไร

- ก. ทรงระฆัง ยอดศตูป
 - ข. ทรงระฆัง ยอดแหลม
 - ค. ทรงมณฑป ยอดศตูป
 - ง. ทรงมณฑป ยอดแหลม
14. หลักฐานในข้อใดที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัยประเภทโบราณวัตถุ
- ก. ปูโรพุทโธ
 - ข. ฐานเจดีย์วัดเวียง
 - ค. พระบรมธาตุไชยา
 - ง. พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร
15. โบราณวัตถุประเภทเครื่องถ้วยเงินเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด
- ก. การค้า
 - ข. การเกษตร
 - ค. อุตสาหกรรม
 - ง. เครื่องบรรณาการ
16. อาณาจักรศรีวิชัยมีรูปแบบการเมือง การปกครองอย่างไร
- ก. อธิปไตย
 - ข. ราชาธิปไตย
 - ค. ประชาธิปไตย
 - ง. สมบูรณาญาสิทธิราช
17. บุคคลในข้อใดที่ปกครองเมืองท่าสำคัญของอาณาจักรศรีวิชัย
- ก. ดาตุ
 - ข. แม่ทัพ
 - ค. ขุนนาง
 - ง. กษัตริย์
18. หลักการสำคัญทางการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยคืออะไร
- ก. ใช้หลักทศพิธราชธรรม
 - ข. เจ้าเมืองมีอำนาจสูงสุด
 - ค. พยายามใช้อำนาจควบคุม
 - ง. มีการปกครองแบบพ่อปกครองลูก
19. นโยบายหลักทางการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย โดยใช้กำลังทหาร มีเป้าหมาย

สำคัญอย่างไร

- ก. ควบคุมราคา
 - ข. ยกทัพไปตีอาณาจักรใกล้เคียง
 - ค. เตรียมความพร้อมเมื่อเกิดสงคราม
 - ง. ควบคุมช่องแคบมะละกาและซุนดา
20. การที่คาตู (เจ้าเมือง) ที่ไม่ใช่เชื้อพระวงศ์มีอำนาจปกครองเมืองต่าง ๆ ของศรีวิชัยเป็นผลมาจากนโยบายการเมืองการปกครองด้านใด
- ก. ผู้นำทางทหาร
 - ข. ความสามารถทางการรบ
 - ค. ความผูกพันทางเครือญาติ
 - ง. ผู้มีอำนาจควบคุมเส้นทางเดินเรือ
21. นโยบายทางการเมืองการปกครองของศรีวิชัยโดยใช้พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ได้แก่วิธีการในข้อใด
- ก. ใช้คาถาอาคม
 - ข. ใช้เครื่องรางของขลัง
 - ค. สาปแช่ง ดื่มน้ำสาบาน
 - ง. ให้ดื่มยาพิษที่ปลูกเสกไว้
22. ชาวศรีวิชัยประกอบอาชีพเพาะปลูกในพื้นที่ที่มีลักษณะอย่างไร
- ก. ที่ราบสูง
 - ข. ที่ราบลุ่ม
 - ค. พื้นที่แบบขั้นบันได
 - ง. ที่ราบระหว่างหุบเขา
23. ศรีวิชัยมีรายได้จากการเก็บภาษีผ่านด่านจากเรือสินค้าทุกลำที่ผ่านพื้นที่บริเวณใด
- ก. ทะเลชวา
 - ข. ทะเลจีนใต้
 - ค. เกาะชวา และเกาะสุมาตรา
 - ง. ช่องแคบมะละกา และซุนดา
24. อาชีพหลักของชาวพื้นเมืองศรีวิชัยคืออาชีพอะไร

- ก. ค้าขาย
 - ข. รับจ้าง
 - ค. เกษตรกรรม
 - ง. อุตสาหกรรม
25. สินค้าพื้นเมืองของศรีวิชัยได้แก่สินค้าในข้อใด
- ก. สินค้าเกษตรกรรม
 - ข. สินค้าจำพวกโลหะ
 - ค. แก้ว หิน พลอย ไช้มุก
 - ง. ผลิตภัณฑ์จากป่า และสัตว์
26. การค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้านี้ระหว่างเมืองท่าเล็ก ๆ และรับช่วงถ่ายสินค้าไปสู่ท้องถิ่น เป็นวิธีการค้าขายแบบใด
- ก. การค้าย่อย
 - ข. การค้าปลีก
 - ค. การค้าภายในท้องถิ่น
 - ง. การค้าภายนอกท้องถิ่น
27. การค้าภายนอกอาณาจักร มีวิธีการทางการค้าอย่างไร
- ก. จะต้องมีการเสียค่าภาษีสินค้า
 - ข. ส่งสินค้าไปขายต่างประเทศทางเดียว
 - ค. เป็นการค้าที่มีการซื้อขายสินค้าจำนวนมาก
 - ง. เป็นการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้านับกับเรือสินค้าขนาดใหญ่จากต่างประเทศ
28. การค้าภายในท้องถิ่นมีความแตกต่างจากการค้าภายนอกอาณาจักรอย่างไร
- ก. ราคาสินค้าต่างกัน
 - ข. คุณภาพสินค้าต่างกัน
 - ค. ความต้องการสินค้าต่างกัน
 - ง. ปริมาณสินค้าที่ซื้อขายต่างกัน
29. อาณาจักรศรีวิชัยมีความเจริญทางสังคม เนื่องจากเหตุผลสำคัญในข้อใด

- ก. ศรีวิชัยมีอารยธรรมสูง
 - ข. รับวัฒนธรรมมาจากจีน
 - ค. เป็นสังคมที่หลากหลายเชื้อชาติ
 - ง. มีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานของสังคม
30. ไสยศาสตร์มีอิทธิพลต่อสังคมของศรีวิชัยอย่างไร
- ก. การแสดงความจงรักภักดี
 - ข. เป็นความเชื่อที่สืบทอดมา
 - ค. เป็นวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิด
 - ง. ผู้นำศรีวิชัยใช้ควบคุมผู้ที่คิดแข็งข้อ
31. คาตูลุ จัดอยู่ในสังคมชนชั้นใด
- ก. ชุนนาง
 - ข. กษัตริย์
 - ค. เจ้าเมือง
 - ง. ช่างฝีมือ
32. อาณาจักรศรีวิชัยรับวัฒนธรรมทางศาสนาจากที่ใด
- ก. จีน
 - ข. อาหรับ
 - ค. อินเดีย
 - ง. เปอร์เซีย
33. ศิลปกรรมสมัยศรีวิชัย ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมศรีวิชัยในด้านใด
- ก. ภาษา
 - ข. อาชีพ
 - ค. ศาสนา
 - ง. วรรณกรรม

34. ชาวศรีวิชัยมีหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต หลักธรรมทางพุทธศาสนา หมายถึงอะไร
- ก. ประวัตติพระพุทธรเจ้า
 - ข. คำสั่งสอนของพระพุทธรเจ้า
 - ค. ความสำคัญของพุทธศาสนา
 - ง. การปฏิบัติธรรมของพระพุทธรเจ้า
35. หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ชาวศรีวิชัยยึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งควรสืบทอดมาสู่ยุคปัจจุบันได้แก่หลักธรรมในข้อใด
- ก. มีถิ่นที่อยู่ที่เหมาะสม
 - ข. ความเป็นผู้รู้จักประมาณ
 - ค. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจ
 - ง. ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม
36. ประเพณีที่สืบทอดมาจากสมัยศรีวิชัยมาสู่ปัจจุบัน และเป็นการสืบทอดพุทธศาสนาที่มั่นคงถาวร ได้แก่ประเพณีในข้อใด
- ก. การบวช
 - ข. วันเข้าพรรษา
 - ค. วันวิสาขบูชา
 - ง. การทอดกฐิน
37. วัฒนธรรมทางด้านกวี ในการว่าบทกลอนของชาวศรีวิชัย ที่สืบทอดมาจนทุกวันนี้เป็นบทกลอนเกี่ยวกับเรื่องใด
- ก. เพลงนา
 - ข. เพลงเรือ
 - ค. เพลงบอก
 - ง. การโต้กลอนสด
38. รัฐมีวิธีการอย่างไรในการสืบทอดศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ที่มีมาในสมัยศรีวิชัยให้คงอยู่ในยุคปัจจุบัน
- ก. กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้อง
 - ข. กำหนดเป็นกิจกรรมสำคัญของรัฐ
 - ค. ให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
 - ง. จัดตั้งหน่วยงานและมอบหมายให้ดำเนินการตามนโยบายที่เกี่ยวข้อง

39. บทบาทของสถาบันใดที่สามารถสนับสนุนคนไทยให้ตระหนักถึงความสำคัญของศาสนา
ประเพณี วัฒนธรรม ได้สูงสุด
- ก. สถาบันชาติ
 - ข. สถาบันศาสนา
 - ค. สถาบันครอบครัว
 - ง. สถาบันพระมหากษัตริย์
40. หน้าที่ที่ชาวพุทธควรปฏิบัติเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงคงอยู่สืบไปคืออะไร
- ก. การเผยแผ่ศาสนา
 - ข. การปกป้องศาสนา
 - ค. การศึกษาหาความรู้
 - ง. การปฏิบัติตามหลักธรรมและประเพณีพิธีกรรมทางศาสนา

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (ก่อนเรียน)

1. ก	21. ค
2. ข	22. ข
3. ข	23. ง
4. ค	24. ค
5. ค	25. ง
6. ข	26. ค
7. ค	27. ง
8. ก	28. ง
9. ก	29. ง
10. ก	30. ก
11. ก	31. ค
12. ก	32. ค
13. ค	33. ค
14. ง	34. ข
15. ก	35. ค
16. ข	36. ก
17. ก	37. ก
18. ค	38. ง
19. ง	39. ค
20. ค	40. ง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (หลังเรียน)

วิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส 31101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง อาณาจักรศรีวิชัย

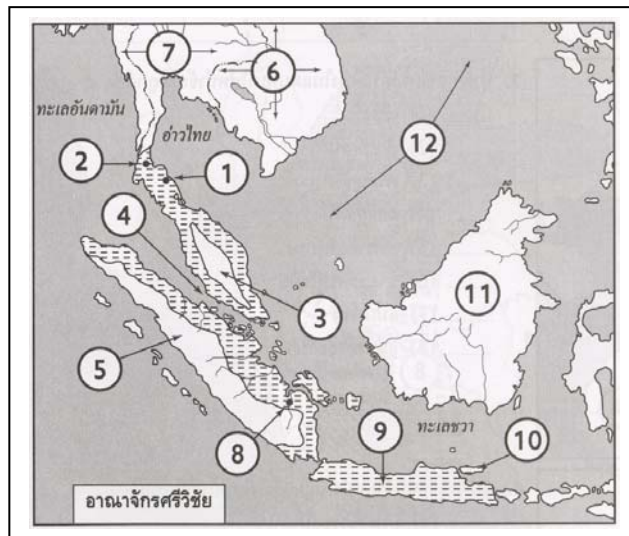
เวลา 40 นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ตรงกับหัวข้อ
ที่เลือกลงในกระดาษคำตอบ

- อาณาจักรศรีวิชัยตั้งอยู่ในภูมิภาคใด
 - เอเชียใต้
 - เอเชียตะวันตก
 - เอเชียตะวันออก
 - เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- อาณาจักรศรีวิชัยมีลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปเป็นอย่างไร
 - อากาศร้อน
 - อากาศหนาว
 - อากาศอบอุ่นชื้น
 - อากาศร้อนชื้น ฝนตกชุก
- ข้อใดเป็นทรัพยากรแร่ธาตุประเภทอโลหะของอาณาจักรศรีวิชัย
 - เงิน
 - ดีบุก
 - ทองคำ
 - พลอยสีต่างๆ
- ชาวศรีวิชัยเริ่มมีการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำด้วยเหตุผลอย่างไร
 - ผู้นำชุมชนเป็นผู้กำหนด
 - เพื่อการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์
 - ตามความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติ
 - มีความสะดวกในการติดต่อซึ่งกันและกัน

5. การตั้งถิ่นฐานของชาวศรีวิชัย ที่มีความเจริญรุ่งเรือง ได้แก่พื้นที่บริเวณใด
- ที่ราบสูง
 - ที่ราบลุ่ม
 - ที่ราบชายฝั่งทะเล
 - สามเหลี่ยมดินคอนปากแม่น้ำ
6. ลักษณะภูมิอากาศที่ส่งผลต่อการค้าทางทะเล เพื่อการดำรงชีพของชาวศรีวิชัยคือลักษณะในข้อใด
- ฤดูกาล
 - ปริมาณน้ำฝน
 - อุณหภูมิที่พอเหมาะ
 - ทิศทางของลมมรสุม

ให้นักเรียนศึกษาแผนที่อาณาจักรศรีวิชัยแล้วตอบคำถาม ข้อที่ 7 – 8

7. ดินแดนศรีวิชัยส่วนที่เป็นคาบสมุทรแสดงด้วยหมายเลขอะไร
- 3
 - 5
 - 8
 - 9

8. ดินแดนส่วนใดที่ **ไม่ใช่** เขตพื้นที่ของอาณาจักรศรีวิชัย
- ก. หมายเลข 2 , 3
 - ข. หมายเลข 4 , 5
 - ค. หมายเลข 6 , 7
 - ง. หมายเลข 8 , 9
9. หลักฐานข้อใดเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับอาณาจักรศรีวิชัย ที่เป็นบันทึกของชาวต่างชาติ
- ก. บันทึกของเซเดส์
 - ข. บันทึกหลวงจีนอี้จิง
 - ค. บันทึกของ คอริช เวลส์
 - ง. บันทึกของพ่อค้าอินเดีย
10. หลักฐานข้อใดที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัยประเภทลายลักษณ์อักษร
- ก. ตำนาน
 - ข. ศิลจารึก
 - ค. เหรียญเงินจีน
 - ง. พระพิมพ์ดินดิบ
11. ข้อใดเป็นหลักฐานที่แสดงว่าเมืองไชยาเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของอาณาจักรศรีวิชัย
- ก. บันทึกมาซูดี
 - ข. จารึกหลักที่ 23
 - ค. บันทึกสุไลมาน
 - ง. จดหมายเหตุจีน
12. ปุโรพุทโธ เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นในสมัยศรีวิชัย ตั้งอยู่ที่ใด
- ก. จีน
 - ข. ชาว
 - ค. อินเดีย
 - ง. สุมาตรา

13. ข้อใดเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ก. เจดีย์วัดแก้ว
 - ข. เจดีย์วัดถ้ำคูหา
 - ค. เจดีย์วัดควรรท่าแร่
 - ง. เจดีย์วัดเขาพระนันท
14. โบราณวัตถุประเภทเครื่องถ้วยจีนหรือเงินเงินในสมัยศรีวิชัยมีการขุดพบบริเวณใด
- ก. แหลมโพธิ์ อำเภอไชยา
 - ข. วัดศาลาหึงอำเภอไชยา
 - ค. เขาศรีวิชัย อำเภอพุนพิน
 - ง. แหล่งโบราณคดี ตำบลวัง อำเภอท่าชนะ
15. หลักฐานที่เป็นโบราณวัตถุสมัยศรีวิชัยที่พบว่ามีความงดงามมากได้แก่อะไร
- ก. ลูกปัดแก้ว
 - ข. ต่างหู ลิง-ลิง-โอ
 - ค. พระพุทธรูปนาคปรกสำริด
 - ง. พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร
16. การจัดระบบการเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยมีเป้าหมายหลักอย่างไร
- ก. ความสุขของราษฎร
 - ข. ป้องกันการรุกรานของศัตรู
 - ค. ขยายอาณาเขตให้กว้างขวาง
 - ง. ความมั่นคงของอาณาจักรและรักษาผลประโยชน์ทางการค้า
17. เมืองประเทศราชของศรีวิชัยอยู่ภายใต้การปกครองของใคร
- ก. คาตู
 - ข. ชุนนาง
 - ค. ปกครองตนเอง
 - ง. โอรสกษัตริย์ศรีวิชัย
18. การเมืองการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยให้ความสำคัญสูงสุดในเรื่องใด
- ก. ความเป็นอยู่ของราษฎร
 - ข. ความจงรักภักดีของเจ้าเมือง
 - ค. การส่งเครื่องบรรณาการของเมืองประเทศราช
 - ง. มีอำนาจควบคุมช่องแคบมะละกา และชุนดา

19. อาณาจักรศรีวิชัยสามารถควบคุมช่องแคบมะละกา และซุนดา โดยใช้นโยบายหลักในเรื่องใด
- ก. การทูต
 - ข. เครื่องญาติ
 - ค. กำลังทหาร
 - ง. ไสยศาสตร์
20. การควบคุมทางการเมืองของศรีวิชัย โดยระบบเครือญาติ มีประโยชน์อย่างไร
- ก. ไม่มีศัตรู
 - ข. ควบคุมได้ง่าย
 - ค. เป็นที่เกรงกลัวของอาณาจักรอื่น ๆ
 - ง. สร้างสัมพันธไมตรีระหว่างกษัตริย์ศรีวิชัยกับแว่นอื่น
21. กษัตริย์ศรีวิชัยใช้พิธีกรรมทางไสยศาสตร์เป็นนโยบายทางการเมืองการปกครองโดยมีวัตถุประสงค์อย่างไร
- ก. เพื่อให้เกิดความจงรักภักดี
 - ข. เป็นการลงโทษทางการเมือง
 - ค. เพื่อปกครองประชาชนได้ง่ายขึ้น
 - ง. ให้ประชาชนมีความเชื่อทางไสยศาสตร์
22. อาณาจักรศรีวิชัยมีความเจริญทางการค้า เป็นผลมาจากมีลักษณะภูมิประเทศอย่างไร
- ก. พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม
 - ข. มีที่ราบระหว่างหุบเขา
 - ค. มีดินแดนติดต่อชายฝั่งทะเล
 - ง. เป็นสามเหลี่ยมดินดอนปากแม่น้ำ
23. พ่อค้าจากจีนและอินเดียเดินทางไปค้าขายกับอาณาจักรศรีวิชัยต้องอาศัยปัจจัยทางสภาพภูมิอากาศอย่างไร
- ก. ฝนตกชุก
 - ข. เดินทางตามฤดูกาล
 - ค. อุณหภูมิที่พอเหมาะ
 - ง. ทิศทางของลมมรสุม

24. อาชีพหลักที่ทำรายได้สูงสุดของศรีวิชัยคืออาชีพอะไร
- ก. ค้าขาย
 - ข. หาของป่า
 - ค. เกษตรกรรม
 - ง. อุตสาหกรรม
25. สินค้าของศรีวิชัยที่เป็นที่ต้องการของตลาดเปอร์เซีย อาหรับ โรมัน ยุโรป และอินเดีย ได้แก่
- สินค้าชนิดใด
- ก. สินค้าเกษตร
 - ข. ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่า
 - ค. สินค้าจำพวกโลหะ
 - ง. เครื่องเทศ เครื่องหอม
26. การค้าภายในท้องถิ่นมีวิธีการอย่างไร
- ก. นำสินค้าพื้นเมืองมาขาย
 - ข. มีการซื้อขายเฉพาะคนศรีวิชัย
 - ค. มีการค้าโดยเรือสินค้าขนาดใหญ่
 - ง. ค้าขายแลกเปลี่ยนระหว่างเมืองท่าเล็ก ๆ
27. อาณาจักรศรีวิชัยมีการค้าขายนอกอาณาจักรกับประเทศใดบ้าง
- ก. จีน อินเดีย
 - ข. อินเดีย อาหรับ
 - ค. โรมัน และยุโรป
 - ง. อาหรับ และเปอร์เซีย
28. วิธีการค้าแบบใดที่ส่งผลให้เศรษฐกิจของศรีวิชัยมีความเจริญอย่างรวดเร็ว
- ก. การค้าย่อย
 - ข. การค้าใหญ่
 - ค. การค้าภายในท้องถิ่น
 - ง. การค้าขายนอกอาณาจักร

29. อาณาจักรศรีวิชัยมีลักษณะทางสังคมอย่างไร
- ก. สังคมเมือง
 - ข. สังคมชนบท
 - ค. สังคมของพ่อค้า
 - ง. สังคมชนชั้น และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ
30. ผู้มีอำนาจสูงสุดของโครงสร้างสังคมศรีวิชัยจัดอยู่ในชนชั้นใด
- ก. ดาตุ
 - ข. ชุนนาง
 - ค. กษัตริย์
 - ง. พราหมณ์
31. “ชุนนางและข้าราชการบริพาร” หมายถึง บุคคลในข้อใด
- ก. พระนักบวช
 - ข. อุปราช มหาอุปราช
 - ค. พ่อค้า นายเรือ ช่างแกะสลัก
 - ง. นายทัพ ตุลาการ คนงานหลวง
32. พุทธศาสนาเข้ามาสู่อาณาจักรศรีวิชัยได้อย่างไร
- ก. หลวงจีนอีจิงนำมาเผยแพร่
 - ข. พ่อค้าจากอินเดียนำมาเผยแพร่
 - ค. พระสงฆ์จากอินเดียนำมาเผยแพร่
 - ง. กษัตริย์ศรีวิชัยไปรับมาจากอินเดีย
33. ศิลปกรรมศรีวิชัยเกิดขึ้นจากความสำเร็จทางวัฒนธรรมด้านพุทธศาสนาอันก่อให้เกิดงานศิลปะ ได้แก่ งานศิลปะในข้อใด
- ก. หัตถกรรม – จิตรกรรม
 - ข. จิตรกรรม – ประติมากรรม
 - ค. จิตรกรรม – สถาปัตยกรรม
 - ง. ประติมากรรม – สถาปัตยกรรม

34. คำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นแนวทางให้พุทธศาสนิกชนศรีวิชัย ได้ประพฤติปฏิบัติตนเพื่อความสุขของชีวิต และเกิดความสันติแก่สังคมมีความหมายตรงกับข้อใด
- ก. อริยสัจ 4
 - ข. พระรัตนตรัย
 - ค. การปฏิบัติธรรม
 - ง. หลักธรรมทางพุทธศาสนา
35. จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นบันทึกของชาวอาหรับแสดงถึงชาวศรีวิชัยมีหลักธรรมในข้อใด
- ก. ไม่ลักขโมยของผู้อื่น
 - ข. ความกตัญญูกตเวที
 - ค. การคบคนดีเป็นมิตร
 - ง. การประกอบอาชีพด้วยความสุจริต
36. ในสมัยศรีวิชัยมีประเพณีแห่พระบกพระน้ำ และสืบทอดมาถึงปัจจุบันเหตุผลสำคัญที่เกิดความเชื่อและมีการสืบทอดคืออะไร
- ก. เป็นข้อกำหนดของพุทธศาสนา
 - ข. ดำเนินตามความเชื่อที่ได้รับถ่ายทอด
 - ค. เป็นการเชิญเสด็จของพระพุทธเจ้าเยี่ยมเยียนโปรดสัตว์
 - ง. เป็นการตอบแทนพระคุณของพื้นดินและพื้นน้ำในการดำรงชีวิต
37. สถาปัตยกรรมสมัยศรีวิชัยที่ยอมรับกันว่าสมบูรณ์ด้วยศิลป์และลักษณะของการก่อสร้าง เป็นที่สนใจของชาวโลก ได้แก่สถาปัตยกรรมในข้อใด
- ก. เจดีย์วัดหลง
 - ข. เจดีย์วัดแก้ว
 - ค. เจดีย์วัดเวียง
 - ง. พระบรมธาตุไชยา
38. รัฐบาลตั้งหน่วยงานเพื่อการสืบทอดศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ได้แก่หน่วยงานในข้อใด
- ก. กระทรวงกลาโหม
 - ข. กระทรวงมหาดไทย
 - ค. กระทรวงศึกษาธิการ
 - ง. สถาบันทางด้านการปกครอง

39. ประชาชนมีบทบาทในการสืบทอด ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ในเบื้องต้นจากพฤติกรรมในข้อใด
- ก. ศึกษา
 - ข. ปฏิบัติ
 - ค. อนุรักษ์
 - ง. เผยแพร่
40. การสืบทอดวัฒนธรรมทางด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันอย่างไร
- ก. ประชาสัมพันธ์
 - ข. เป็นเจ้าของมรดก
 - ค. ศึกษาประวัติความเป็นมา
 - ง. อนุรักษ์บำรุงรักษาไม่ทำลาย

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (หลังเรียน)

1. ง	21. ก
2. ง	22. ค
3. ง	23. ง
4. ง	24. ก
5. ค	25. ง
6. ง	26. ง
7. ก	27. ก
8. ค	28. ง
9. ข	29. ง
10. ข	30. ค
11. ข	31. ง
12. ง	32. ข
13. ก	33. ง
14. ก	34. ง
15. ง	35. ก
16. ง	36. ค
17. ค	37. ง
18. ง	38. ค
19. ค	39. ข
20. ง	40. ง

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

นักเรียน คนที่	คะแนนทดสอบ				นักเรียน คนที่	คะแนนทดสอบ			
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	d	d^2		ก่อนเรียน	หลังเรียน	d	d^2
1	18	33	15	225	25	20	33	13	169
2	16	27	11	121	26	17	24	7	49
3	15	29	14	196	27	15	30	15	225
4	20	32	12	144	28	9	29	20	400
5	14	31	17	289	29	20	30	10	100
6	18	28	10	100	30	14	34	20	400
7	23	33	10	100	31	15	28	13	169
8	21	32	11	121	32	17	26	9	81
9	17	29	12	144	33	16	34	18	324
10	22	33	11	121	34	16	39	23	529
11	16	31	15	225	35	15	33	18	324
12	16	31	15	225	36	12	25	13	169
13	23	29	6	36	37	13	30	17	289
14	18	30	12	144	38	18	35	17	289
15	18	33	15	225	39	16	28	12	144
16	18	32	14	196	40	9	31	22	484
17	15	29	14	196	41	16	28	12	144
18	15	24	9	81	42	17	27	10	100
19	22	31	9	81	43	12	27	15	225
20	18	30	12	144	44	12	34	22	484
21	12	30	18	324	45	16	29	13	169
22	20	35	15	225	46	20	32	12	144
23	17	32	15	225	47	14	36	22	484
24	20	33	13	169	48	19	35	16	256
					Σ	800	1474	674	1020
					\bar{X}	16.6666	30.708		8
					S.D.	3.2638	3.1485		
					T	24.4557			

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

นักเรียน คนที่	คะแนนทดสอบ				นักเรียน คนที่	คะแนนทดสอบ			
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	d	d^2		ก่อนเรียน	หลังเรียน	d	d^2
1	5	12	7	49	25	8	12	4	16
2	5	10	5	25	26	5	8	3	9
3	5	10	5	25	27	7	12	5	25
4	5	8	3	9	28	5	15	10	100
5	7	12	5	25	29	7	10	3	9
6	8	10	2	4	30	3	14	11	121
7	5	9	4	16	31	7	10	3	9
8	7	13	6	36	32	9	13	4	16
9	9	13	4	16	33	6	13	7	49
10	7	9	2	4	34	5	14	9	81
11	5	9	4	16	35	5	12	7	49
12	5	11	6	36	36	3	8	5	25
13	9	11	2	4	37	6	11	5	25
14	6	10	4	16	38	6	13	7	49
15	6	12	6	36	39	4	8	4	16
16	4	10	6	36	40	1	12	11	121
17	4	9	5	25	41	6	10	4	16
18	6	9	3	9	42	6	10	4	16
19	6	9	3	9	43	4	11	7	49
20	7	12	5	25	44	4	13	9	81
21	3	10	7	49	45	8	13	5	25
22	9	12	3	9	46	9	14	5	25
23	5	11	6	36	47	5	13	8	64
24	7	12	5	25	48	6	14	8	64
					Σ	286	542	256	1600
					\bar{X}	5.9583	11.2917		
					S.D.	1.9125	1.7740		
					t	16.5365			

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

นักเรียน คนที่	คะแนนทดสอบ				นักเรียน คนที่	คะแนนทดสอบ			
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	d	d^2		ก่อนเรียน	หลังเรียน	d	d^2
1	9	15	6	36	25	11	15	4	16
2	9	12	3	9	26	10	12	2	4
3	9	13	4	16	27	5	13	8	64
4	9	15	6	36	28	3	10	7	49
5	7	14	7	49	29	11	14	3	9
6	8	13	5	25	30	8	15	7	49
7	9	13	4	16	31	6	13	7	49
8	11	14	3	9	32	5	7	2	4
9	10	14	4	16	33	8	16	8	64
10	9	16	7	49	34	6	18	12	144
11	9	15	6	36	35	8	14	6	36
12	8	15	7	49	36	6	11	5	25
13	10	12	2	4	37	5	12	7	49
14	10	14	4	16	38	9	16	7	49
15	10	14	4	16	39	8	14	6	36
16	11	16	5	25	40	7	13	6	36
17	9	13	4	16	41	6	12	6	36
18	6	9	3	9	42	8	12	4	16
19	11	14	3	9	43	5	11	6	36
20	9	13	4	16	44	5	10	5	25
21	6	14	8	64	45	5	16	11	121
22	8	17	9	81	46	8	13	5	25
23	8	14	6	36	47	6	10	4	16
24	11	15	4	16	48	5	16	11	121
					Σ	388	656	268	1744
					\bar{X}	8.0833	13.6667		
					S.D.	1.9982	2.0868		
					t	16.8511			

ตารางที่ 4 แสดงคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

นักเรียน คนที่	คะแนนทดสอบ				นักเรียน คนที่	คะแนนทดสอบ			
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	d	d^2		ก่อนเรียน	หลังเรียน	d	d^2
1	4	6	2	4	25	1	6	5	25
2	2	5	3	9	26	2	4	2	4
3	1	6	5	25	27	3	5	2	4
4	2	5	3	9	28	1	4	3	9
5	2	7	5	25	29	2	6	4	16
6	3	6	3	9	30	3	5	2	4
7	5	7	2	4	31	2	5	3	9
8	3	5	2	4	32	3	6	3	9
9	2	6	4	16	33	2	5	3	9
10	4	6	2	4	34	5	7	2	4
11	2	7	5	25	35	2	7	5	25
12	3	5	2	4	36	3	6	3	9
13	4	6	2	4	37	2	7	5	25
14	2	6	4	16	38	3	6	3	9
15	2	7	5	25	39	4	6	2	4
16	3	6	3	9	40	1	6	5	25
17	2	7	5	25	41	4	6	2	4
18	3	6	3	9	42	3	5	2	4
19	2	5	3	9	43	3	5	2	4
20	2	5	3	9	44	3	5	2	4
21	3	6	3	9	45	0	3	3	9
22	3	6	3	9	46	3	6	3	9
23	4	7	3	9	47	3	6	3	9
24	2	6	4	16	48	3	5	2	4
					Σ	126	276	150	524
					\bar{X}	2.6250	5.7500		
					S.D.	1.0237	0.8873		
					t	19.9688			

ค่าความตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)

ข้อที่	แบบทดสอบ (ก่อนเรียน)					ข้อที่	แบบทดสอบ (ก่อนเรียน)				
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่						ผู้เชี่ยวชาญคนที่				
	1	2	3	R	IOC		1	2	3	R	IOC
1	+1	+1	+1	3	1	21	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1	22	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1	23	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1	24	+1	+1	+1	3	1
5	+1	+1	+1	3	1	25	+1	+1	+1	3	1
6	+1	0	+1	2	0.67	26	+1	+1	+1	2	1
7	+1	+1	+1	3	1	27	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1	28	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1	29	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1	30	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1	31	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1	32	+1	+1	+1	3	1
13	+1	+1	+1	3	1	33	+1	+1	+1	3	1
14	+1	+1	+1	3	1	34	+1	+1	+1	3	1
15	+1	+1	+1	3	1	35	+1	+1	+1	3	1
16	+1	+1	+1	3	1	36	+1	+1	+1	3	1
17	+1	+1	+1	3	1	37	+1	+1	+1	3	1
18	+1	+1	+1	3	1	38	+1	+1	0	2	0.67
19	+1	+1	+1	3	1	39	+1	+1	+1	3	1
20	+1	+1	+1	3	1	40	+1	+1	+1	3	1

ค่าความตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)

ข้อที่	แบบทดสอบฉบับที่ 2 (หลังเรียน)					ข้อที่	แบบทดสอบฉบับที่ 2 (หลังเรียน)				
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่						ผู้เชี่ยวชาญคนที่				
	1	2	3	R	IOC		1	2	3	R	IOC
1	+1	+1	+1	3	1	21	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1	22	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1	23	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1	24	+1	+1	+1	3	1
5	+1	+1	+1	3	1	25	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	0	2	0.67	26	+1	+1	+1	2	1
7	+1	+1	+1	3	1	27	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1	28	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1	29	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1	30	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1	31	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1	32	+1	+1	+1	3	1
13	+1	+1	+1	3	1	33	+1	+1	+1	3	1
14	+1	+1	+1	3	1	34	+1	+1	+1	3	1
15	+1	+1	+1	3	1	35	+1	+1	+1	3	1
16	+1	+1	+1	3	1	36	+1	+1	0	2	0.67
17	+1	+1	+1	3	1	37	+1	+1	+1	3	1
18	+1	+1	0	2	0.67	38	+1	+1	+1	3	1
19	+1	+1	+1	3	1	39	+1	+1	+1	3	1
20	+1	+1	+1	3	1	40	+1	+1	+1	3	1

ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน - หลังเรียน
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)

แบบทดสอบฉบับที่ 1 (ก่อนเรียน)				แบบทดสอบฉบับที่ 1 (ก่อนเรียน)			
ข้อ	ตัวเลือก ที่ถูก	ค่าความ ยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ข้อ	ตัวเลือก ที่ถูก	ค่าความ ยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)
1	ก	0.64	0.29	21	ค	0.57	0.57
2	ข	0.64	0.71	22	ข	0.64	0.43
3	ข	0.29	0.57	23	ง	0.80	0.21
4	ค	0.39	0.50	24	ค	0.32	0.64
5	ค	0.80	0.29	25	ง	0.57	0.29
6	ข	0.29	0.29	26	ค	0.36	0.29
7	ค	0.25	0.36	27	ง	0.57	0.29
8	ก	0.80	0.21	28	ง	0.46	0.50
9	ก	0.61	0.36	29	ง	0.36	0.29
10	ก	0.54	0.36	30	ก	0.25	0.36
11	ก	0.57	0.57	31	ค	0.71	0.29
12	ก	0.61	0.21	32	ค	0.80	0.21
13	ค	0.32	0.36	33	ค	0.79	0.29
14	ง	0.80	0.21	34	ข	0.80	0.36
15	ก	0.75	0.21	35	ค	0.75	0.36
16	ข	0.57	0.43	36	ก	0.61	0.50
17	ก	0.80	0.21	37	ก	0.43	0.43
18	ค	0.32	0.36	38	ง	0.36	0.29
19	ง	0.50	0.29	39	ค	0.46	0.36
20	ค	0.43	0.43	40	ง	0.80	0.21

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)

แบบทดสอบฉบับที่ 2 (หลังเรียน)				แบบทดสอบฉบับที่ 2 (หลังเรียน)			
ข้อ	ตัวเลือก ที่ถูก	ค่าความ ยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ข้อ	ตัวเลือก ที่ถูก	ค่าความ ยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)
1	ง	0.61	0.79	21	ก	0.46	0.50
2	ง	0.68	0.64	22	ค	0.54	0.64
3	ง	0.46	0.50	23	ง	0.80	0.29
4	ข	0.46	0.36	24	ก	0.50	0.57
5	ค	0.71	0.57	25	ง	0.80	0.21
6	ง	0.64	0.71	26	ง	0.54	0.36
7	ก	0.39	0.50	27	ก	0.68	0.36
8	ค	0.61	0.79	28	ง	0.64	0.43
9	ข	0.61	0.64	29	ง	0.71	0.57
10	ข	0.54	0.64	30	ค	0.54	0.50
11	ข	0.61	0.64	31	ง	0.57	0.29
12	ง	0.32	0.50	32	ข	0.25	0.36
13	ก	0.54	0.50	33	ง	0.46	0.79
14	ก	0.36	0.43	34	ง	0.68	0.50
15	ง	0.64	0.57	35	ก	0.36	0.71
16	ง	0.71	0.57	36	ค	0.39	0.64
17	ค	0.46	0.50	37	ง	0.68	0.64
18	ง	0.64	0.57	38	ค	0.50	0.57
19	ค	0.46	0.50	39	ข	0.50	0.43
20	ง	0.36	0.43	40	ง	0.68	0.64

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวจิรพรรณ ยมขวัญเมือง
วัน เดือน ปีเกิด	24 พฤษภาคม 2499
สถานที่เกิด	อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร
ประวัติการศึกษา	ศ.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2522
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7